

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

STEREOTYPY A IDENTIFIKACE V KONTEXTU BDSM

STEREOTYPES AND IDENTIFICATION IN THE CONTEXT
OF BDSM

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Radka Výborná**
Vedoucí práce: **PhDr. Martin Dolejš, Ph.D.**

Olomouc

2023

Ráda bych poděkovala respondentům za jejich otevřenost a důvěru, osobám aktivně přispívajícím hnutí open science a open source, díky kterým se poznání posouvá vpřed o tolik rychleji, svému vedoucímu za respekt, a rodině, kterou jsem si vybrala, za podporu.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma: „Stereotypy a identifikace v kontextu BDSM“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 31. 3. 2023

Podpis

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	3
	ÚVOD	5
	TEORETICKÁ ČÁST	6
1	BDSM	7
1.1	Definice a pojem BDSM	7
1.1.1	BDSM v klinickém kontextu.....	8
1.1.2	Hranice pojmu BDSM.....	10
1.2	Charakteristické rysy BDSM.....	12
1.2.1	Konsenzualita	12
1.2.2	Vyjednávání.....	12
1.2.3	Stopka (safeword).....	13
1.2.4	Aftercare	14
1.2.5	Role v BDSM	14
1.2.6	Subspace a Domspace	16
2	BDSM subkultura	18
2.1	Historie BDSM subkultury a obraz BDSM ve společnosti	18
2.2	Historie BDSM subkultury v České republice	20
3	Stereotypy	24
3.1	Historie a definice stereotypů	24
3.2	Obsah stereotypů	26
3.3	Stereotypy, postoje, předsudky a diskriminace ve spojení s BDSM.....	28
3.3.1	Postoje veřejnosti vůči BDSM	28
3.3.2	Postoje odborníků.....	30
4	Identita, identifikace a BDSM	32
4.1	Identita a identifikace	32
4.2	Koncepce identity	33
4.2.1	Teorie sociální identity	33
4.2.2	Konstruktivismus.....	34
4.2.3	Symbolický interakcionismus	34
4.2.4	Postmoderní náhled na identitu	35
4.3	Identita a BDSM.....	36
4.3.1	BDSM identita v kontextu sexuální identity	36
4.3.2	Identifikace v kontextu BDSM subkultury	37

VÝZKUMNÁ ČÁST.....	39
5 Výzkumný problém.....	40
5.1 Cíle výzkumu.....	40
5.2 Výzkumné otázky	41
6 Metodologický rámec a použité metody	42
6.1 Zvolený typ výzkumu	42
6.2 Reflexe výzkumníka	43
6.3 Metody tvorby dat	44
6.4 Výběr respondentů.....	44
6.4.1 Skupina osob, které nepraktikují BDSM.....	44
6.4.2 Skupina osob praktikujících BDSM.....	46
6.4.3 Použití elektronických dat z internetu	47
6.5 Metody zpracování a analýzy dat	47
6.6 Etické hledisko a ochrana soukromí.....	48
6.6.1 Informovaný souhlas, anonymita a rizika výzkumu	48
6.6.2 Analýza komentářů.....	49
7 Výsledky	51
7.1 Výzkumný soubor	51
7.2 Výsledky	53
7.2.1 Stereotypy veřejnosti spojené s BDSM a jeho praktikováním.....	53
7.2.2 Vlivy moderující stereotypy	60
7.2.3 Stereotypy BDSM respondentů spojené s dělením na BDSM a nonBDSM společnost	63
7.2.4 Složení české BDSM subkultury a stereotypy s ním spojené	65
7.2.5 Vliv stereotypů a společnosti na BDSM identitu	69
7.2.6 Vliv BDSM subkultury na BDSM identitu	72
8 Diskuze	79
8.1 Cíle výzkumu.....	79
8.1.1 Stereotypy veřejnosti vůči BDSM.....	79
8.1.2 Pozorované vlivy na stereotypy	80
8.1.3 Stereotypy osob praktikujících BDSM.....	81
8.1.4 BDSM identita.....	82
8.2 Limity práce.....	82
8.3 Přínosy práce	83
9 Závěr.....	84
10 Souhrn.....	86
LITERATURA.....	89
PŘÍLOHY	99

ÚVOD

BDSM je téma, které se s časem dostává více do mainstreamové kultury, a to jak v zahraničí, tak v České republice. Narazíme na něj v seriálech a filmech, prostor dostává i v reportážích zabývajících se aktivitami BDSM subkultury a někdy je jednoduše pointou vtipu, který proneseme v rámci běžné konverzace. Kromě neodborné veřejnosti se mu dostává více pozornosti i ve vědeckých kruzích, a to i v českých luzích a hájích. A mezi nimi se jako začínající vědec stavím i já. Mou inspirací pro následování vnitřní touhy přispět k lepšímu pochopení BDSM je práce Zdeňky Pospíšilové v rámci projektu Varias, který má kromě akademické sféry i praktický dopad na osvětu.

Cílem práce není mapovat BDSM aktivity a jeho praktikování samotné, ale spíše jeho dopad. Kladu si otázky, jak představy o BDSM ovlivňují interakci mezi osobami praktikujícími BDSM, BDSM subkulturou a veřejností. Jak společnost vidí osoby praktikující BDSM, a jak naopak osob praktikující BDSM nahlíží na společnost? Projevují se stereotypní představy i uvnitř BDSM subkultury?

Objektem zájmu tedy budou představy těchto skupin osob o sobě navzájem, a také to, jak dané představy ovlivňují identitu osob, které BDSM praktikují. V neposlední řadě bych také ráda věnovala pozornost BDSM subkultuře. Zajímá mne, jaký je její vliv na identifikaci osob, které BDSM praktikují.

Jsem povinna také uvést, že v teoretické části práce věnující se problematice stereotypů jsme vycházeli z předchozí seminární práce do předmětu Sociální psychologie 1, jejíž obsah je kromě drobných úprav totožný s kapitolami 3.1 a 3.2.

Před tím, než se vrhnete do čtení práce samotné, dovoluji mi otázku: Už jste někdy slyšeli o BDSM? Co si pod tímto pojmem představíte?

TEORETICKÁ ČÁST

1 BDSM

V této kapitole si představíme pojmy BDSM a partnerský sadomasochismus, jejich náplň, a poukážeme na jejich odlišnosti. Přineseme také pohled na klinické vymezení BDSM aktivit a související diagnózy uvedené v DSM-V, MKN-10 a ICD-11. Neopomeneme charakteristické rysy BDSM, a to jmenovitě mechanismy pro udržování konsenzuality a bezpečnosti, a role spojené s BDSM aktivitami.

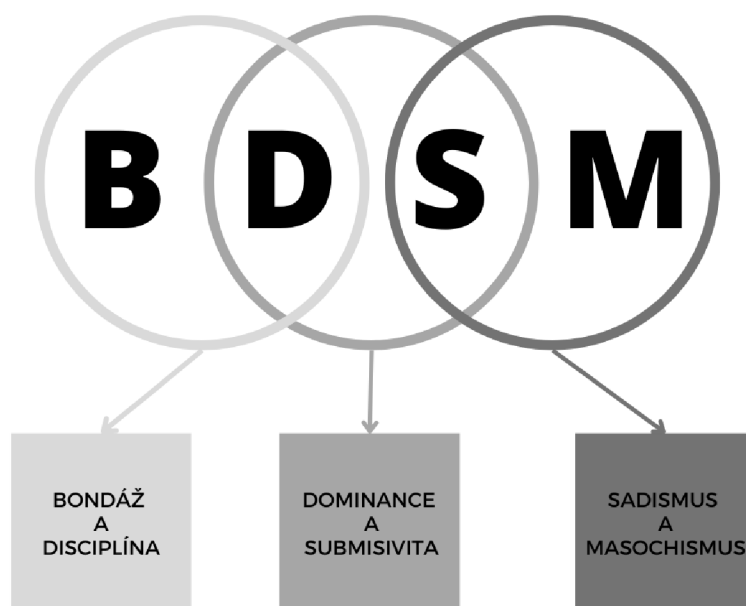
1.1 Definice a pojem BDSM

BDSM je akronym sestávající ze tří dílčích zkratk, které představuje obrázek 1:

- B&D – bondáž a disciplína;
- D/S – dominance a submisivita;
- S&M – sadismus a masochismus.

Tento akronym pod sebou formálně skrývá jak už implicitní zmínku o praktikách (bondáž), tak i informace o rozdělení moci (power exchange) během BDSM aktivity.

Obrázek 1 – Akronym BDSM

Tato zkratka je veřejností široce využívána pro popis různorodých aktivit. Z laické literatury můžeme uvést definici Wisemana (1996, s. 10) citované Sagarinem (2015) z knihy *SM 101*, který BDSM popisuje jako vědomé použití psychické dominance, submise, fyzického znehybnění, bolesti a/nebo příbuzných praktik prováděných bezpečným, legálním a konsenzuálním způsobem za účelem erotického vzrušení a/nebo osobního rozvoje.

Sagarin (2015) u výše zmíněné Wisemanovy definice vyzdvihuje, že praktikování BDSM nutně nemusí vést k sexuálnímu vzrušení, a srovnává motivaci k praktikování BDSM s motivací k participaci na extrémních rituálech, jakým je například chůze po žhavém uhlí.

Jozífková (2016, s. 24) u akronymu BDSM rozšiřuje popis S&M roviny o užití silných fyzických stimulů obecně (oproti vnímání sadisticko-masochistické interakce pouze v kontextu bolestivých podnětů), v D/S rovině zdůrazňuje hierarchickou nerovnost mezi partnery, u které nemusí být přítomný sadismus či masochismus, a rovinu B&D rozšiřuje o psychická (nejen fyzická) omezení, jako například příkazy. Dále v souvislosti s BDSM uvádí pojmy leathersex, fetiš a hraní rolí (roleplaying).

1.1.1 BDSM v klinickém kontextu

DSM-V vymezuje dvě poruchy relevantní k jádru akronymu BDSM, jak jsme si jej představili výše, a to sexuální sadistickou poruchu (302.84) a sexuální masochistickou poruchu (302.83).

Jako diagnostická kritéria sexuální masochistické poruchy uvádí DSM-V:

„A. Po dobu alespoň šesti měsíců pociťování opakovaného a intenzivního vzrušení způsobeného podstupováním ponižování, bití, svazování, či jiného utrpení, jež se projevuje ve fantaziích, nutkání, či chování.

B. Fantazie a sexuální nutkání či chování způsobují klinicky významnou nepohodu nebo funkční narušení v sociální, pracovní či jiné důležité oblasti.“
(Raboch et al., 2015, s. 731).

Jako diagnostická kritéria sexuální sadistické poruchy je uvedeno tamtéž:

„A. Po dobu alespoň šesti měsíců pociťování opakovaného a intenzivního vzrušení způsobného fyzickým či psychickým utrpením jiných osob, jež se projevuje ve fantaziích, nutkání či chování.

B. Jedinec jednal na základě těchto sexuálních potřeb, které realizoval na nesouhlasící osobě, anebo mu tyto sexuální touhy či fantazie způsobují klinicky významnou nepohodu nebo funkční narušení v sociální, pracovní či jiné oblasti.“ (Raboch et al., 2015, s. 732).

U kritéria B u obou výše zmíněných poruch si můžeme povšimnout, že obě obsahují podmínku klinicky významné nepohody nebo funkčního narušení v některé životní oblasti. Pro situaci, kdy toto kritérium není naplněné, zavádí pojem *sexuální zájem* (Raboch et al., 2015). V české terminologii nachází Řezníčková (2018, s. 17) k takovému stavu odpovídající Weissův termín *partnerský sadomasochismus*.

Tato změna v kritériu B je považována za milník umožňující odlišit mezi chováním a patologickou parafilí (Andrieu et al., 2019). Dle Kruegera (2010a, 2010b) trend vývoje diagnostických kritérií DSM směřuje k přesnější reflexi dat o sexuálním sadismu a masochismu, který zároveň dává méně prostoru k jejímu kulturně podmíněnému vnímání, ale i tak je současná definice těchto poruch kritizována (Moser, 2019, s. 686). Snahu o detabuizaci BDSM aktivit můžeme vnímat i v rozhodnutí Švédska z roku 2008 o vyřazení sadomasochismu, fetišismu a transvestitismu z oficiálního seznamu nemocí, aby zabránilo diskriminaci jedinců s danou sexuální preferencí (Krueger, 2010b, s. 325). Můžeme tedy konstatovat, že pokud jedincům praktikujícím BDSM aktivity nezpůsobují tyto potřeby a fantazie diskomfort, a nečiní tyto aktivity s nesouhlasícím partnerem, o patologii se dle DSM-V nejedná.

Podobnou změnu ve vnímání patologie sadomasochistických aktivit můžeme pozorovat i na změně v diagnostických kritériích mezi MKN-10 a ICD-11, která v době psaní této práce sice na území ČR platí, zatím ale není dostupný její český překlad. MKN-10 (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2022) uvádí mezi poruchami sexuální preference, konkrétně v parafilích v aktivitě jako sadomasochismus (F65.5) s podkategoriemi sadismu a masochismu. MKN-10 (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2022) popisuje sadomasochismus následně:

„Preferenze sexuální aktivity, která zahrnuje působení bolesti, ponížení nebo omezování osobní svobody. Jestliže subjekt raději takovou stimulaci přijímá, jde o masochismus, jestliže ji sám provádí, pak jde o sadismus. Subjekt často pociťuje sexuální vzrušení jak ze sadistických, tak masochistických aktivit.“ (MKN-10, 2022).

Místo kategorie sadomasochismu nalézáme v ICD-11 s kódem 6D36 „*Paraphilic disorder involving solitary behaviour or consenting individuals*“, jejíž diagnostickými kritérii je soustředěný a intenzivní vzorec atypického sexuálního vzrušení, které zahrnuje souhlasící osoby nebo samotářské chování, které splňuje jednu ze dvou podmínek: jedinec musí pociťovat nepohodu, která není založená na pouhém strachu ze zavržení okolím, nebo musí být povaha takového parafilního chování způsobovat signifikantní bezprostřední riziko zranění nebo smrti, tedy ne pouhé potenciální vyšší riziko vystavení se sexuálně přenosným chorobám (WHO, 2022).

ICD-11 tak oproti MKN-10 omezuje poruchu na situace, kdy jedinec zaznamenává diskomfort ze své preference nebo signifikantně zvyšuje riziko zranění či smrti, což považujeme za stejný trend jako u DSM-V. Spolu se změnou sadomasochistické poruchy také zmiňujeme, že v ICD-11 byly vyřazeny poruchy fetišismus a fetišistický transvestitismus (WHO, 2022), což zmiňujeme proto, že pojem fetiš řadí Jozífková (2016) jako jeden z blízkých pojmů a ilustruje trend vývoje relevantních diagnostických kritérií směrem k depatologizaci BDSM.

1.1.2 Hranice pojmu BDSM

V předchozích částech jsme si uvedli, že kromě pojmu BDSM je v rámci české odborné literatury používán pojem partnerský sadomasochismus. V této práci budeme preferovat užití termínu BDSM, a to z několika důvodů, které vysvětlíme v následujících odstavcích.

V odborných kruzích nepanuje konsenzus ohledně přesného obsahu a hranic akronymu BDSM (De Neef et al., 2019, s. 131), a sám pojem BDSM je používán jen některými lidmi, kteří praktikují aktivity, které by se daly označit za BDSM či za partnerský sadomasochismus.

V problematice vymezení pojmu BDSM souhlasíme s názorem Řezníčkové (2018, s. 22), že z hlediska preferované intenzity, typu aktivit, frekvence a motivace k aktivitám se jedná o velmi rozmanitou skupinu jednotlivců s unikátním poměrem preference aktivit s prvky sadomasochismu, fetišismu, power exchange a jiných, a s unikátní představou o preferované intenzitě a frekvenci. Pro představu aktivit, které jsou provozovány, když vám váš přítel řekne, že praktikuje BDSM, tento akronym stačí, pro vymezení nějaké homogenní skupiny ale nikoliv. Spadá pod BDSM slabý výprask rukou při sexu, nebo by musel být silnější (či obsahovat i použití pásky přes oči), aby se o BDSM dalo hovořit?

Proto se místo operacionalizace BDSM pomocí výčtu (a minimální intenzity) aktivit, spokojíme s pojetí Weiss (2006b, s. 232), která za BDSM považuje ty činnosti, které jsou typické pro členy identifikující se jako členové BDSM komunity. To znamená, že BDSM je v jádru konsenzuální hra o moci, bolesti a potěšení mezi účastníky se dospělými. V praxi v sobě BDSM komunita skrývá množství rozličných praktik, vztahových uspořádání, rolí, tužeb, fetišů, identit a schopností.

V opozici k tomuto vymezení pojmu BDSM stojí vanilka, dle Weiss (2006b, s. 233) subjektivní a proměnlivá definice toho, co je normální, jednotlivci praktikujícími BDSM. Pro někoho tedy vanilkový (ne BDSM) může být právě heterosexuální sex v misionářské pozici.

Dalším důležitým důvodem, který nás vede k používání pojmu BDSM místo partnerského sadomasochismu, je efekt, který pozorovali Holvoet et al. (2017): pokud se v rámci výzkumu tážeme na provozování či fantazírování o aktivitách, které by se daly považovat za BDSM aktivity (jako například použití pásky přes oči při sexu, či svazování), ale bez toho, abychom použili termín „BDSM“ či „SM“, hlásí se k takovým aktivitám větší procento lidí, než při dotazu na to, zda se dotyční identifikují s pojmem BDSM nebo s BDSM subkulturou. Můžeme se tedy domnívat, že ve společnosti existují minimálně dvě skupiny lidí, kteří praktikují aktivity, které pokrývá akronym BDSM – ty, kteří se s pojmem BDSM identifikují, a ti, kteří nikoliv. I z důvodu nejednoznačnosti určení příslušnosti k BDSM v rámci dotazníkových šetření dospívají studie zaměřující se na prevalenci partnerského sadomasochismu v populaci k rozdílným procentuálním zastoupením (De Neef et al., 2019, s. 131).

Partnerský sadomasochismus je dále termín, který už ze své podstaty implikuje několik věcí: a to, že aktivity probíhají mezi partnery (ať už romantickými, či sexuálními), což není určující předpoklad (Weiss, 2006b; Newmahr, 2010; Sagarin, 2015), a samy aktivity nemusí obsahovat sadomasochistickou komponentu, protože preference typu aktivit u jednotlivců silně varíují, jak je ilustrováno například u Řezníčkové (2018).

Partnerský sadomasochismus, jakožto termín, který je českou paralelou sadistického a masochistického sexuálního zájmu, může implikovat, že aktivity takto provozované jsou provozované právě jen za účelem sexuálního vzrušení, nebo jsou se sexem spojené nějakým jiným způsobem, což je pro naše účely limitující. Participace v BDSM komunitě má rysy vážného volnočasového zájmu (serious leisure), a lidé někdy praktikují BDSM s cílem spojit

BDSM aktivity se sexuálními BDSM aktivitami, ale zároveň také jen pro BDSM samotné (Newmahr, 2010, s. 329). BDSM aktivity nutně nemusí být spojovány jen se sexuálním vzrušením, a oblast sexuality mohou výrazně přesáhnout (Cutler et al., 2020; Fennell, 2021; Newmahr, 2010; Sagarin, 2015). Některé studie dokonce pozorují, že čím více je člověk účasten na chodu BDSM subkultury, tím méně vyhledává BDSM s prvky sexu, a zároveň když už praktikuje sex, mnohem častěji obsahuje prvky BDSM (Fennell, 2021).

1.2 Charakteristické rysy BDSM

Krátce si představme charakteristické rysy spojené s praktikováním BDSM. Jsou to rysy spojené s konsenzualitou BDSM aktivit a uspořádáním rolí typickým pro BDSM aktivity. Informace o projevech určitých rysů v české BDSM subkultuře doplňujeme z kontaktu s informátorem z BDSM subkultury, pro kterého užíváme označení Jonáš, jehož výpovědi dokreslují v rámci uskutečněného rozhovoru primárně kapitolu 2.2 zabývající se českou BDSM subkulturou.

1.2.1 Konsenzualita

V kapitole 1.1 Definice a pojem BDSM uvádíme Wisemanovu definici pojmu BDSM z knihy SM 101, která obsahuje jak podmínku konsenzuality, tak podmínku bezpečnosti. Oba tyto prvky jsou pevně spojeny s praxí BDSM a šířeny v rámci BDSM komunit (Newmahr, 2010) několika mechanismy.

Konsenzualita je to, co BDSM odlišuje od prostého násilí (Dunkley & Brotto, 2020). Její důležitost připomínají i v komunitách běžně používané akronymy SSC (safe, sane, consensual) či RACK (risk, aware, consensual, kink) (Jozífková, 2013). Konsenzus (nebo spíše jeho absence) je také kritériem, které zůstalo obsažené v definici sexuální sadistické poruchy (Raboch et al., 2015).

V anglicky mluvících zdrojích jsme zaznamenali kromě starších akronymů SSC a RACK také novější motto 4C's: Caring, Communication, Consent, Caution (4 C: Péče, komunikace, konsenzus a opatrnost) (Williams et al., 2014).

1.2.2 Vyjednávání

Mezi osobami praktikujícími BDSM před provozováním takových aktivit často dochází k vyjednávání, aby se zajistilo, že aktivity budou probíhat v mezích všech zúčastněných

stran. Kaak (2016, s. 50) analyzovala 7 nahrávek 14 BDSM+ lidí během vyjednávání, a identifikovala hlavní body, které jsou během vyjednávání o BDSM projednávány. Jsou jimi:

- **Styl** – typ aktivity, její intenzita, typ pomůcek;
- **Tělo** – zdravotní stav, místa přípustná ke vzájemnému dotýkání se, míra sexuální povahy aktivit;
- **Limity** – zdravotní stav, místa přípustná ke vzájemnému dotýkání se;
- **Stopky** (safewords) (Kaak, 2016).

Kategorie *tělo* a *limity* se překrývají v oblasti, kterou si můžeme představit jako oblast osobních hranic. Pátá kategorie popisuje domluvu stopky (safeword), tedy slova nebo signálu, který aktivitu ukončuje. Kaak (2016, s. 50) zmiňuje, že nejčastějšími identifikovanými stopkami byly slovo „stop“; systém semaforu, kde „červená“ odpovídá zastavení všech aktivit, a v neposlední řadě také neverbální gesta a jiné signály.

1.2.3 Stopka (safeword)

Dalším bezpečnostním mechanismem používáním při praktikování BDSM je výše zmíněná stopka (safeword). Stopka je nějaké slovo, neverbální gesto, či jiný signál, který si v rámci provozování BDSM aktivit, slangově „akčnění“ či „hraní“ (Vrajová, 2017), účastníci domlouvají. Dané slovo v případě potřeby jedné z účastnících se stran zastavuje probíhající aktivitu (Jozífková, 2013).

Běžně užívané stopky na české BDSM scéně jsou „stop“, „červená“ či „žlutá“ (Jonáš, osobní sdělení, 26. června 2022). „Ne“ se jako stopka nepoužívá zejména v případě konsenzuálně-nekonsenzuálních praktik (CNC), kdy je zdání odporu žádané a předem odsouhlasené. „Ne“ v takovém případě neukončuje akci a může být vítáno, kdežto stopka akci ukončí. Obzvláště v takovém typu aktivit je existence stopky velmi důležitá (Dunkley & Brotto, 2020).

Problematika konsenzuality v BDSM, kdy účastníci mohou dopředu souhlasit i s takovými praktikami, jako je rape-play (tedy jakási hra na znásilnění), kde je obsaženo fyzické násilí a donucování, které ale může být zastaveno domluvenou stopkou, přináší náročná etická dilemata (Rosten, 2019).

1.2.4 Aftercare

Aftercare je pojem zahrnující aktivity nastávající po hlavní scéně (BDSM aktivitách), ale ještě předtím než účastníci opustí prostor, ve kterém aktivity probíhaly (Sagarin et al., 2009, s. 190). Tato aktivita má za cíl srovnat hierarchickou nerovnováhu mezi účastníky BDSM aktivit (Jozífková, 2013, s. 392).

Sagarin et al. (2009, s. 190) pozorovali tři typy činností během aftercare: jemný fyzický kontakt (objímání, mazlení, atp.), fyzickou stimulaci (masírování a podobné aktivity), a komunikaci (například rozhovor, vzájemný oční kontakt).

1.2.5 Role v BDSM

Ve výzkumech zaměřených na BDSM se zpravidla lidé praktikující BDSM rozdělují dle zaujímaných rolí na jedince dominantní (tedy ty, kteří na první pohled situaci řídí), jedince submisivní a jedinci, kteří do jisté míry obě tyto role střídají, pro které se i v české subkultuře vžilo označení switch (Rejfiřová, 2014).

Když navštívíme webové stránky zacílené na lidi praktikující BDSM, nalezneme ale dostupných rolí mnohem více, než tři výše uvedené. Na mezinárodním webu fetlife.com si k 22. březnu 2022 uživatel může vybrat z 90 možností, z nichž pro příklad uvedeme role Rigger, Top, masochist, Mommy, slave, Exhibitionist či Primal (malá počáteční písmena se tradičně uvádějí u rolí spjatých s předáváním kontroly) (FetLife, 2022).

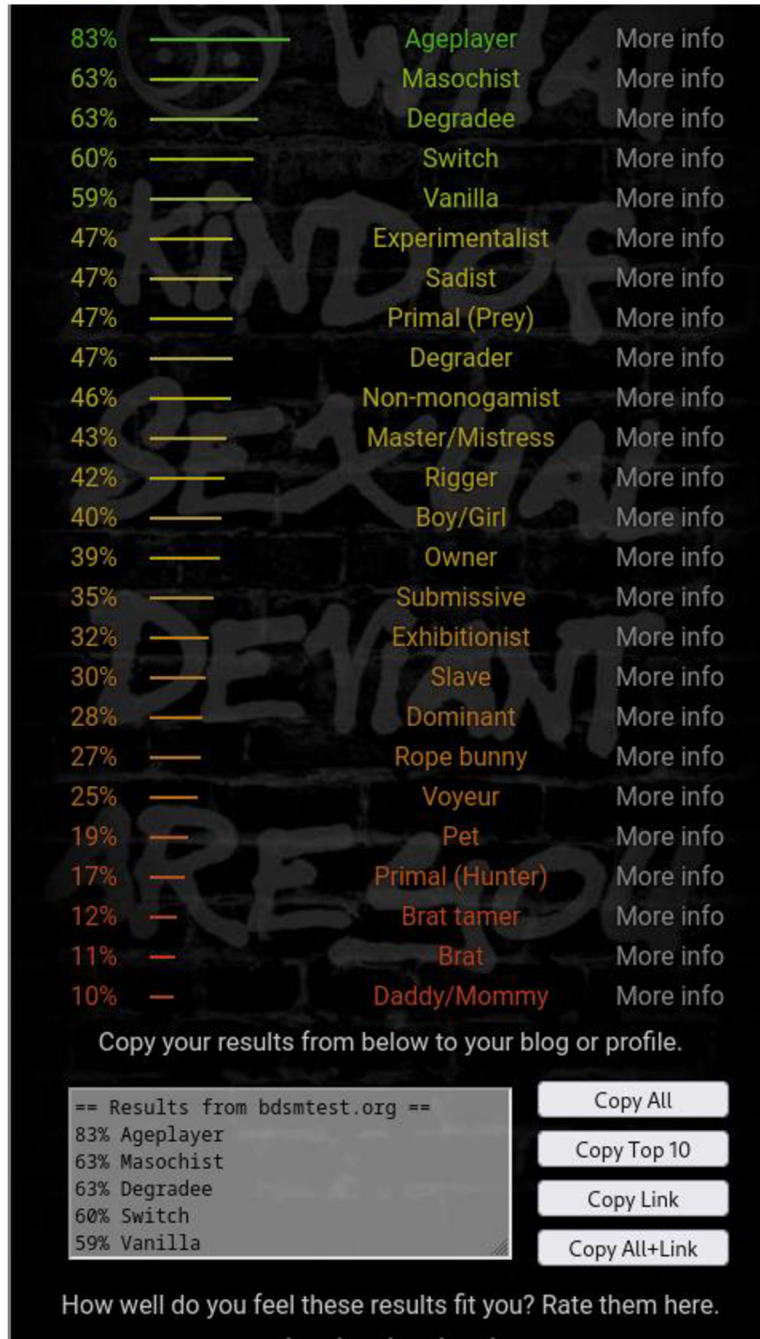
Zvykem při komunikaci mezi členy české BDSM subkultury je také používat web bdsmtest.org, který po vyplnění dotazníku nabídne procentuální shodu respondenta s populárními rolmi v BDSM (Jonáš, osobní sdělení, 26. června 2022). Ukázkou výsledků tohoto testu je obrázek 2.

Zjednodušit tedy kategorie rolí do pojmů *dominantní*, *submisivní* a *switch* by mohlo implikovat nutnost dominantně-submisivní dynamiky, která nemusí být nutně přítomná vzhledem k rozmanitosti preferovaných aktivit v rámci BDSM, kterou jsme komentovali v předchozích kapitolách. Hébert a Weaver (2015, s. 50) ve své práci poukazují na to, že respondenti sami důsledně odlišovali jednotlivé role v rámci jedné strany spektra power exchange, a že tyto pojmy nejsou navzájem zaměnitelné.

Z tohoto důvodu preferujeme pojmy Top, Bottom a Switch pro popisování BDSM, podobně, jako je užívá Dunkley et al. (2020). Dle Jonáše je v české subkultuře běžnější

označení Vršek a Spodek, než jejich anglické protějšky, ale upozorňuje na to, že český ekvivalent může naznačovat jistou objektifikaci protějšků.

Obrázek 2 – Výsledek BDSM Testu (BDSM Test: What Kind of Sexual Deviant are You?, 2023)

Hébert a Weaver v roce 2015 kvalitativně zpracovaly nejen charakteristiky lidí vyskytujících se Top a Bottom roli, ale i přínosy plynoucí z obou postavení, a dále také výzvy a náročné situace plynoucí z dané role. Přehled jejich výsledků přinášíme v tabulce 1.

Hébert a Weaver (2015, s. 50) také uvádějí dva stereotypy spojené s volbou BDSM rolí. Prvním stereotypem je, že si člověk zvolí roli, která odpovídá jeho každodennímu životu (manažer velké firmy si zvolí některou z Top rolí). Druhým možným stereotypem je, že si dotyčný zvolí roli opačnou k té, kterou zastává v každodenním životě. Některé výzkumy potvrzují odlišné osobnostní vlastnosti lidí v Top a Bottom roli, a občas dokonce i překvapivou genderovou normativitu výsledků (Hébert & Weaver, 2015; Martinez, 2018), minimum z nich ale zohledňuje i kategorii Switchů. Damm et al. (2018) uvádí, že pro některé participanty přináší situace, které pracují s těmito genderovými stereotypy (například muž, který je v rámci BDSM aktivit v submisivním postavení vůči ženě) zvýšené vzrušení.

Tabulka 1 – Charakteristiky, Benefity a výzvy dominantních a submisivních osob (Hébert & Weaver, 2015)

	Dominantní	Submisivní	Obě skupiny
Charakteristiky	Empatický a pečující Touha a schopnost převzít kontrolu Pozorný a zodpovědný	Ochota vzdát se kontroly Touha potěšit	
Benefity	Moc a kontrola nad situací Odměny Sebedůvěra	Vzdání se kontroly	Uspokojení z potěšení ostatních Potěšení a vzrušení Zábava, rozmanitost a překračování hranic vanilkového světa Osobní růst Zkvalitnění romantických vztahů Komunita Osvobození se Svoboda od každodenních rolí Být sám sebou
Výzvy	Víc práce a odpovědnosti Majetníci submisivové	Zranitelnost Špatní dominantí Poslouchání rozkazů	Stigma Vztahové problémy Přijetí vlastních tužeb

1.2.6 Subspace a Domspace

K problematice rolí se vážou také psychické stavy typicky vznikající během provozování BDSM aktivit. Vžilo se pro ně označení Subspace (pro jedince zastávající v dané aktivitě Bottom roli) a Domspace či Topspace (analogicky pro Top jedince). Top i Bottom jedinci

v tomto stavu vykazují známky flow dle Csikszentmihályiho, u Subspace je výjimkou dimenze připravenosti k výkonu (Ambler et al., 2017).

V Subspace také jedinci vykazují znaky přechodné hypofrontality, která je definovaná nedostatečným krevním zásobením zejména v oblasti frontální a prefrontální mozkové kůry. Vzhledem k tomu, že je ovlivněna dorzolaterální prefrontální kůra, jedinci ve stavu přechodné hypofrontality mohou zaznamenávat změny ve vnímání času, problémy s pamětí a pozměněnou schopnost zaměření pozornosti, teoreticky také sníženou citlivost na bolest, potíže s logickým uvažováním spolu s pocity klidu a přítomnosti „tady a teď“ (Ambler et al., 2017, s. 4).

Oba stavy také vznikají díky jiným aspektům provozované BDSM aktivity. Domspace v rámci BDSM aktivit vzniká především soustředěním se na náročné a nebezpečné aktivity (knife play – hra s noži, needle play – hra s jehlami, či náročnější formy bondáže), rytmickými aktivitami a samotným faktem, že daný jedinec situaci řídí (Newmahr, 2010, s. 328).

Subspace je dle Pitagory (2017) vyvolán působením silných podnětů (například výpraskem) nebo hraním rolí. Newmahr (2010, s. 328) zmiňuje nástup flow u Bottom jedinců v souvislosti s rytmičností podnětů, bolestí nebo soustředěním se na podnět s cílem zvládnout jeho intenzitu (například vydržet silný výprask). Subspace také přispívá tomu, že bolest v rámci BDSM lze vnímat jako příjemnou (Dunkley et al., 2020, s. 422).

2 BDSM SUBKULTURA

V této kapitole se budeme věnovat třem oblastem. V první podkapitole nastíníme historii BDSM subkultury v celosvětovém měřítku, zejména z pohledu historie subkultury v USA. Informace doplníme vývojem pohledu společnosti na BDSM subkulturu spolu s odkazy na relevantní knižní a filmová díla. Ve druhé podkapitole se zaměříme na historii a současný stav BDSM subkultury v České republice.

2.1 Historie BDSM subkultury a obraz BDSM ve společnosti

Za jeden z formujících prvků současného náhledu na BDSM můžeme považovat práce de Sadeho a Sacher von Masocha (Newmahr, 2010, s. 316). Z barvitých popisů praktik v literárních dílech obou autorů se postupně jejich příjmení přetransformovala do pojmů *sadismus* a *masochismus*, která pro označení specifického vztahu k působení či prožívání bolesti používáme dodnes.

Pro ilustraci zmiňme Sacher von Masochovo dílo *Venuše v kožichu*, původně z roku 1858, které popisuje mladíka Severin, který se zamiluje do kruté a chladné dominantní Wandy a stane se jejím otrokem. Wanda Severina krutě trestá svazováním a bičováním, kopáním a dalšími způsoby (Sacher-Masoch, 2009).

Kromě jiných děl i na *Venuši v kožichu* postavil Kraft-Ebbing popis sadismu a masochismu v *Psychopatii sexualis* z roku 1886, ze které Freud čerpal při tvorbě psychoanalytické teorie o vzniku parafilií (De Vleminck, 2017). I přesto sadomasochismus po mnoho dalších let není častým tématem výzkumů – problematika byla vynechána i ve slavných Kinseyho studiích o sexu vydaných v letech 1948 a 1953 (Moser & Kleinplatz, 2006).

Z důležitých děl této doby zmiňme ikonický román „Příběh O“ autorky Pauline Réage z roku 1954, který přináší pohled do života O, ženy, která kromě života pařížské módní fotografky žije jako otrokyně půjčovaná v domě mužům, kteří s ní jednají jako se sexuální hračkou, která by oddaně měla plnit jejich sexuální potřeby, spoutávají ji a udělují jí výprasky (Réage, 2005).

BDSM aktivity se uceleně objevují v americké LGBT subkultuře, konkrétně v době po Stonewallských nepokojích, a to v podobě leather komunit. Leather (tedy kůže, kožený) je termín užívaný pro SM či BDSM praktiky v kontextu LGBT (Moser & Kleinplatz, 2006, s. 5).

Dle Childs (2016, s. 5) začaly Leather kluby vznikat v USA v pozdních 70. letech z motorkářské kultury vlivem návratu vojáků z druhé světové války. Leather komunity jsou dle Moskowitz et al. (2011) místa pro gay muže kde je důležitá hierarchické uspořádání, hypermaskulinita a sexuální dominance a submisivita. Důležitým tématem je obecně mužnost. Mezi staršími a mladšími příslušníky leather komunity lze znát posun ve vnímání rigidnosti dodržování tradic a míře příslušnosti a identifikace s komunitou (Childs, 2016).

Weiss (2006a) pozoruje, že v letech 1985-2003 dochází ke zvýšení frekvence výskytu BDSM ve formě reklam, billboardů, v televizních pořadech či filmech, což dle autorky značí příchod BDSM do postmoderního mainstreamu. BDSM se objevuje v reklamách na deodorant Axe, švédský nábytkářský gigant Ikea či jogurty Danone, objevuje se ve videoklipech Britney Spears a i na filmových plátnech (Weiss, 2006a). I přes postupnou normalizaci se ale například hnutí Pride v této době ostře vymezuje proti účasti příslušníků BDSM subkultury na pridových akcích v Americe (Moser & Kleinplatz, 2006). Saner (2008, in Drdová & Saxonberg, 2020, s. 16) popisuje, že tato komodifikace BDSM subkultury by neměla být chápána jako reprezentace hlubšího pochopení a přijetí BDSM subkultury. Komodifikované BDSM je dle ní zaměřeno na genitálie, kdežto subkulturní BDSM na ně nemusí být zaměřeno.

Pohled na fungování současných lokálních BDSM komunit v Americe přináší Newmahr (2010, s. 315). Mezi lety 2002-2006, kdy se aktivně podílela na chodu komunity na severovýchodě USA, fungovalo ve fiktivní oblasti Caeden pět nezávislých BDSM organizací, tři veřejné prostory určené k provozování BDSM aktivit, několik soukromých mučireň, několik oddělených sociálních skupin, které sdružovalo BDSM, a velké množství internetových diskuzí. Aktivní podílení se na chodu v komunitě Caeden zahrnovalo účast na akcích komunity 4-5x týdně, placení vstupů a členství v klubech, účast na akcích zaměřených na praktikování BDSM (tzv. play parties), vzdělávacích akcí (lekci, workshopů a demonstrací), socializačních obědů a večeří (tzv. munches), organizačních schůzek a fundraisingových akcí (Newmahr, 2010).

Na Caedenských akcích pozorovala Newmahr (2010) aktivity v rozpětí lehkého výprasku po řezání či bičování zad a breath play (dušení, rdoušení, škrcení a podobné). Líbání ani kontakt s genitáliemi nebyl běžnou náplní takových akcí a při BDSM aktivitách byl většinou minimálně jeden člověk v dané skupině účastníků oblečený. Oproti americkým swingers klubům na BDSM akcích běžně neprobíhá anální ani orální sex (Newmahr, 2010).

Komunita dle Newmahr (2010) sdílí odpovědnost za nábor, edukaci a supervizi BDSM aktivit. Je znát důraz komunity na bezpečnost provozovaných praktik. Důležitost vzdělávání pro BDSM subkulturu zdůrazňuje i Weiss (2006b, s. 231). V typickém týdnu v oblasti San Francisca v roce 2006 si dle ní člověk může vybrat z pěti lekcí na témata z řad techniky ovládání různých nástrojů, vztahové dynamiky a dynamiky během provozování BDSM aktivit (tzv. scene), či jiných dovedností relevantních pro provozování BDSM aktivit. Větší popularita BDSM a s ní spojená komercializace a zvýšení množství dostupných pomůcek vede k formalizovanějšímu přístupu ke vzdělávání v rámci subkultury (Weiss, 2006b).

Pohled veřejnosti na BDSM ovlivnila také trilogie Padesát odstínů autorky EL James z roku 2011, následovaná v roce 2015 filmovým zpracováním. Dle BDSM blogerů je toto dílo jako vyobrazení reality praktikování BDSM problematické v několika ohledech (Drdová & Saxonberg, 2020): ve způsobu, jakým prezentuje vyjednávání za účelem dosažení oboustranného souhlasu; podporováním nepodloženého stereotypu, že BDSM je výsledkem traumatizace v dětství či negativních osobnostních charakteristik jednotlivce; a plochostí hlavních postav, jejichž identita je celá založená pouze na BDSM identitě.

V současné době spojuje BDSM subkulturu v online prostoru celosvětová sociální síť Fetlife, která se na hlavní stránce honosí titulem „nejpopulárnější sociální síť pro BDSM, fetiš a kinky komunitu“ spolu s údajem o 10,5 milionu uživatelů této sítě (Fetlife, 2022).

Kromě Severní Ameriky a Evropy aktivní výzkumy zaměřující se na BDSM či BDSM subkulturu nalezneme i v Brazílii (“SM International”, 2006), nebo Číně (Luo & Zhang, 2018). Míra stigmatizace a legálního postavení BDSM aktivit v rámci různých států je různá, stejně jako míra přijetí aktivit veřejností (“SM International”, 2006).

2.2 Historie BDSM subkultury v České republice

BDSM se v posledních letech objevuje jako téma bakalářských či magisterských diplomových prací (Rejfiřová, 2014; Rytíř Drozenová, 2022; Řezníčková, 2011;

Řezníčková, 2018; Vrajová, 2017). Samotnou historií české BDSM subkultury (a to konkrétně vývojem postkomunistickým) se zabývá jedna dizertační práce (Drdová, 2020), ze které v této části budeme primárně vycházet. Abychom vykompenzovali potenciální chudost zdrojů, zapojujeme i neodborné zdroje sestávající z produktů činnosti členů komunity a v červnu 2021 jsme uskutečnili jedno interview s informátorem z BDSM subkultury, který nám byl mnohými jinými členy subkultury na toto téma doporučen. V této práci pro něj používáme pseudonym *Jonáš*. Jonášova osobní zkušenost s vývojem BDSM subkultury nám pomohla si lépe představit popisovanou změnu, kterou subkultura nejen v posledních letech prošla. V rámci neformálního kontaktu před a po rozhovoru nám také upřesnil některé zvyklosti české BDSM subkultury, které jsme prezentovali v dřívějších kapitolách.

V dobách komunismu byli lidé praktikující BDSM perzekuováni a vládl celkový nedostatek povědomí a informací o těchto praktikách. Lidé se scházeli v malých skupinkách a nové kontakty byly navazovány skrze inzeráty psané kódem („Dáma hledající muže na výpomoc v domácnosti“) (Drdová, 2020, s. 95). Porevoluční doba přinesla změnu v podobě vydávání tematických časopisů a setkávání se, které bylo více otevřené i nováčkům, postupnému rozvoji BDSM pornografie, nárůstu počtu výrobců pomůcek pro BDSM a profesionálních domin, na což subkultura reagovala smíšeně. Také začal vznikat český slovníček BDSM pojmů, některé byly přeložené, jiné úplně nové, jako například VDD – Velký Drsný Dominant (Drdová, 2020).

Jonáš na časopisy vzpomíná jako na vzrušující událost, kdy se vypravil do stánku s časopisy na okraji města, kde se snažil nakoupit co možná nejméně nápadně, a pak ujet na kole s časopisem pod tričkem pryč. Vzpomíná si na časopisy, které byly plné povídek, které nikdy nečetl, s barevnou přílohou uprostřed, kde bylo pár zajímavých obrázků, na časopisy „plné fekálií, ale to se mi nelíbilo“, a na časopisy plné fotostory a reportáží.

V 90. letech se začaly pořádat tzv. kecací srazy (srazy zpravidla v hospodách zaměřené na povídání si o všem možném; ekvivalent k anglickému pojmu *munch*) diskuzních internetových skupin Průvodce, Pandora či Hospoda. V roce 1995 začala madam Aradia pořádat srazy v Hoštce, které byly obohaceny o ukázky tematických praktik (Mountbatten, 2019).

Na konci tisíciletí také lidé stále preferovali používání přezdivek a nesdělování pravých jmen na akcích (Drdová, 2020). Tento zvyk reflektuje Jonáš jako postup, který vedl

k tomu, že vše pro něj mělo auru tajemna a jakési neskutečnosti: „*Tehdy jsem měl pocit, že pár lidí se tam zná, asi spolu někde něco dělají, ale člověk o tom neměl žádný obrázek.*“

Velký vliv na vývoj subkultury měl web bdsm.cz (Řezníčková, 2011), který při rozhovoru zmínil i Jonáš, přes který se dalo registrovat na různé akce (Mountbatten, 2019). Internet a internetové prostředí zastává v subkultuře stále důležité místo. Slouží jako jakási „vstupní brána“, kde se na specializovaných serverech dá poznat s lidmi, kteří pak při zájmu dotyčného zprostředkovávají vstup na BDSM akce v reálném světě (Vrajová, 2017). Dle Jonáše tuto funkci nyní plní i některé tematické facebookové skupiny a server bdsmlife.cz.

Drdová (2020) i Mountbatten (2019) se shodnou na tom, že s ubíhajícím časem na BDSM akce chodí čím dál více lidí, což potvrzuje i Jonáš. Na srazy na „Starou Poštu“, srazy s programem a povinností registrace předem, chodilo kolem roku 2000 na jeden pátek v měsíci i 150 lidí (Mountbatten, 2019).

První pravidelnou akcí s vyšší četností konání (jednou za dva týdny) byly v letech 2005-2009 heterosexuální středy v gay klubu Alcatraz, kde se předtím akční srazy s menší frekvencí konaly od roku 2001. Tato tradice byla ukončena poté, co začal fungovat BDSMklub, který je nyní znám pod názvem Ateliér (Mountbatten, 2019).

Tento pražský klub za dobu jeho fungování vystřídal v Praze tři lokality, nyní se nachází na Praze 10 a pojme i více než 200 osob (BDSMklub: info). V prostředí klubu také proběhlo již několik výzkumů (např.: Rejřňová, 2014; Řezníčková, 2011; Vrajová, 2017). Během pandemie covid-19, kdy byla ohrožena existence klubu, Ateliér spustil na podporu svého provozu kampaň na webu HitHit (Atík volá o pomoc!). To, že se v rámci ní podařilo vybrat téměř 800 000,-, ilustruje, jak důležitým místem pro BDSM subkulturu je.

Pravidelně se v klubu odehrává několik typů akcí, například *kecaci čtvrtky*, na které není třeba se registrovat, a kde je možné využít nabídky občerstvení, povídat si s přáteli, nebo využít tematicky vybavené místnosti klubu. Ne zcela pravidelně se také v klubu pořádají workshopy na nejrůznější témata spojená s různými BDSM aktivitami (spank, jehly, elektro, nebo shibari) (Vrajová, 2017, s. 23).

Další akcí svědčící o důležitosti Ateliéru pro českou BDSM subkulturu je pořádání tzv. Zajíc party – akcí pro nováčky v BDSM, které účastníkům umožňují seznámit se ve formě vzdělávacích panelů s ukázkami různých aspektů BDSM. V době psaní této práce se konal již 22. ročník této akce (ZAJÍC párty 22: 1. 10. 2022, 2022). Při zájmu o hlubší

ponoření do dění v Ateliéru doporučujeme výše zmíněnou velice čtivou práci Rejřířové (2014).

V Praze se na chodu komunity také podílí tým studia Subspace, které je zaměřené na shibari (japonský styl svazování), a dále také studio Hell, piercingový a tetovací salón (Rytíř Drozenová, 2022, s. 19). Kromě hlavního města se aktivně konají akce i v jiných městech České republiky, a to například dle Jonáše v Brně, Plzni, Ostravě a pomalu i v Ústí nad Labem. Rytíř Drozenová (2022, s. 19) jmenuje ještě Olomouc, Karlovy Vary a Liberec.

Jonáš kromě místně příslušných skupin jmenuje také skupinu Písklata, která pořádá na různých místech v České republice tematické party se společenskou erotikou. Na jejich stránkách uvádějí, že: „BDSM je pro nás úžasná hra plná emocí a vzájemného přelévání moci. Po nikom nevyžadujeme žádné role, krom těch, které chce sám zastávat. Co naopak vítáme je hravost a otevřená mysl“ (Písklata: FAQ).

Když Jonáš komentuje vývoj BDSM subkultury, zmiňuje, že se v posledních deseti letech stále rozrůstá. Dříve v ní podle něj byli samí pionýři: *„Do té komunity skutečně docházeli fyzicky jen ti lidi, kteří se k tomu hodně odhodlali, měli nějakou motivaci k tomu, proč to dělat. Ten průřez tou společností nebyl typická společnost.“*

Drdová (2020, s. 116) tvrdí, že s časem příslušnost k BDSM subkultuře přestala být něco výjimečného. Jonáš pozoruje, že se subkultura více uvolnila, začala být o trochu méně ostražitá a přestala na něj působit tolik undergroundově. Komunikace je podle něj mnohem více otevřená, lidé si lépe umí říct, co v BDSM chtějí zažít a častěji vystupují i pod svými pravými jmény. Má za to, že se tak děje proto, že o subkultuře je více známo, a dle prezentace na internetu mohou vidět, že na akcích různých komunit se mohou seznámit a inspirovat.

Rádi bychom se vyjádřili v termínu BDSM komunita a BDSM subkultura v kontextu českého dění. Různí autoři pro popsání skupiny lidí praktikujících BDSM a scházejících se za účelem sdružování na základě tohoto společného zájmu užívají oba výše zmíněné pojmy a zasazují tím tedy tento jev do jiného teoretického rámce (viz například Newmahr, 2010 či Weiss, 2006b). V této práci budeme popisovat českou BDSM subkulturu, jejíž podmnožinou jsou BDSM komunity, ať už místně či například klubově nebo zájmově specifické. Z vlastní osobní zkušenosti si uvědomujeme, že nejběžnějším způsobem, jak se označují sami členové české BDSM subkultury je právě slovem komunita.

3 STEREOTYPY

V této kapitole si představíme koncept stereotypů a historii vnímání tohoto termínu. Dále si představíme jejich obsahovou složku. V závěru kapitoly si přiblížíme problematiku stereotypů, postojů a stigmatu v kontextu BDSM.

3.1 Historie a definice stereotypů

Problematika stereotypů nás jakožto lidský druh provází od počátků lidstva. Zhruba od počátku dvacátého století se humanitní vědy začaly tímto fenoménem zabývat více, ať už kvantitativně, tak kvalitativně. Dovidio et al. (2010, s. 4) dokonce pozoruje v každé dekádě zdvojnásobení až ztrojnásobení objemu vydaných odborných textů na téma stereotypů mezi lety 1930-2008.

Z historického hlediska pozorujeme první použití termínu **stereotyp** v knize *Public Opinion* od Waltera Lippmanna (Dziak, 2021; Operario & Fiske, 2001; Výrost et al., 2019).

Lippmann (1922) popisuje stereotyp jako typický soubor znaků člověka či jiné entity, kterou pozorujeme. Ze stereotypů je podle Lippmanna (1922, s. 69) složena realita a svět, které očekáváme, ne nutně takové, jakými jsou.

V této první vlně výzkumu mezi dvacátými a padesátými lety dvacátého století byly stereotypy vnímány jako jakási abnormalita či nemoc, něco, co se dá vymýtit, opravit a odstranit. Pozornost v té době byla upřena spíše na konzervativní a nevzdělané lidi (Dovidio et al., 2010, s. 16). Toto první období také kritizují Operario a Fiske (2001) kvůli přílišnému zaměření na spojení stereotypů s předsudky. Cílem dle nich bylo ovlivnit vliv předsudků na společnost, výzkum se tedy více soustředil na procesy a struktury, než na jejich samotný obsah.

Ve druhé vlně výzkumu Dovidio et al. (2010) popisuje opačný přístup, a to pohled na stereotyp jako na proces vycházející z normality, nikoliv z abnormality. Zmiňuje také jako významnou teorii sociální identity Tajfela a Turnera (1986). Lidé se podle ní snaží udržet pozitivní sociální identitu, která je založená na porovnání mezi in-group a relevantními out-group skupinami. Pokud je tato identita neuspokojivá, jedinec má

tendenci vyhledávat skupinu novou, nebo zvýšit sociální status vlastní skupiny (Tajfel & Turner, 1986).

Dalším autorem, který se ve své práci věnoval problematice stereotypů, je Allport. Allport (2004) ve svém přelomovém díle O povaze předsudků z roku 1954 stereotyp definuje jako: „*příliš silné přesvědčení spojené s nějakou kategorií*“ (Allport, 2004, s. 215), které má ospravedlnit naše chování a postoje vůči dané kategorii.

Třetí vlna se dle Dovidia et al. (2010, s. 16) datuje od devadesátých let minulého století. Patrný je přechod z omezeného uvažování o stereotypech a lidech, kteří je zastávají, na větší důraz na mezilidské a meziskupinové vztahy. Do hledáčku výzkumníků se také dostávají kromě rasových témat také některá další, například stereotypy navázané na sexualitu, stereotypy o uprchlících, stereotypy spojené s váhou či věkem.

Vývoj v pohledu na stereotypy můžeme pozorovat v definici stereotypu McGarty et al. (2002, s. 5), kteří stereotypy definují jako dojem, který má kdokoli z jakékoli skupiny lidí, nehledě na to, jestli byla rozporována jeho přesnost, neboť jeho hodnocení pro samotnou definici stereotypů není nezbytné. Za hlavní rysy stereotypů považují, že jsou to pomůcky k chápání situace, které jsou energeticky méně náročné, a sdílené skupinou, která prostředek může použít k sociálnímu vlivu na jednotlivce.

V soudobých výzkumech je zdůrazňována role stereotypů v utváření a udržování mezilidských a meziskupinových vztahů. Stereotypy také slouží k udržování rozdělení moci v hierarchii skupin. Lidé s hierarchicky vyšším postavením mají větší tendence stereotypizovat skupiny lidí v hierarchii umístěnými pod nimi, a naopak lidé podřízení mají tendence nestereotypizovat skupiny lidí s větší mocí. Negativní stereotypy vůči skupinám se špatným postavením zase napomáhají k udržování statu quo (Operario & Fiske, 2001).

Stejní autoři také poukazují na dva oddělené principy stereotypu: na stereotyp, jakožto uskupení přesvědčení o nějaké sociální skupině, oproti stereotypizování, tedy přemýšlení o sociálních skupinách; oba principy stejně důležité pro plné porozumění stereotypům.

Z prací shrnujících dosavadní výzkum stereotypů plyne, že je přirozené, že lidské mozky vytváří stereotypy (Dovidio et al., 2010; Operario & Fiske, 2001; Vinacke, 1957; Výrost et al., 2019). Ty lidem umožňují se na svět adaptovat, protože z neuchopitelného množství možností o vlastnostech nějaké entity vybírají ty, které jsou dle našich předchozích zkušeností pro ni typické.

Dále je vhodné zmínit pojmy předsudek a diskriminace. Dovidio et al. (2010) tvrdí, že předsudek je složen ze tří složek, kterými jsou složka kognitivní, afektivní a konativní.

Podle Výrosta et al. (2019, s. 658) „diskriminace vzniká tehdy, když se předsudky a stereotypy přenesou do chování“. Tím pádem se překrývá s konativní složkou Dovidiova předsudku, stejně jako se stereotyp překrývá s jeho kognitivní složkou.

3.2 Obsah stereotypů

Nyní se zaměříme na obsah stereotypů. Ten, dle Operaria a Fiske (2001), dokáže přispět významnou měrou k chápání vztahů mezi sociálními skupinami.

Lippmann (1922) upozorňuje na to, že vliv na obsah a utváření stereotypů v jeho době mají fotografie, dříve tisk a orálně předávané příběhy. V dnešní době se tedy můžeme domnívat, že jedním z hlavních pilířů utváření stereotypů jsou sociální sítě, které nám mnohdy zprostředkovávají kontakt se světem, a další vizuální média a jejich reprezentace a potenciální stereotypizace různých sociálních skupin. Pro ilustraci zde krátce zmiňujeme populární sérii *Padesát odstínů šedi*, nebo seriál *Bonding* streamovací platformy Netflix, kde je hlavní hrdinkou studentka psychologie a profesionální domina.

Allportovu pozornost v rámci stereotypů zaujaly především skupiny odlišující se náboženským vyznáním (Židé) a lidé odlišné rasy a sociální třídy. Pozoroval, že stereotypní obraz ve společnosti není pouze souborem negativních vlastností, ale obsahuje i pozitivní rysy (Allport, 2004, s. 215).

Katz a Braly (1933) popisují na základě předchozích výzkumů dotazníku Syracuse College, že postoje k jednotlivým národním skupinám či rasám jsou převážně postoje ke konkrétním pojmům (např. černoši), nejsou získané zkušeností s lidmi spadajícími do dané sociální skupiny. Podle nich jsme si podmínili negativní reakci na člověka tmavé barvy kůže. Když ho tedy potkáme na ulici, reagujeme na něj ne jako na lidskou bytost, ale jako na personifikovaný symbol něčeho, co jsme se naučili nenávidět.

První empiricky výzkum na téma obsahu stereotypů právě výše zmíněných autorů z roku 1933 se zabýval právě rasovými a národnostními skupinami. Účastníci v nich měli uvést nejvíce charakteristické rysy každé z deseti skupin (Němci, Italové, černoši, Irové, Angličané, židé, Američani, Číňané, Japonci, Turci) ze seznamu předem vybraných 84 přídavných jmen. Jejich výzkum potvrdil Lippmanovu domněnku, že média mohou mít vliv na obsah stereotypů například u stereotypů týkajících se Němců (Katz & Braly, 1933).

V následných studiích bylo pozorováno, že tyto etnické stereotypy mají tendence slábnout (Operario & Fiske, 2001, s. 24).

Obsah stereotypů je v souladu s obecnými psychologickými principy, a můžeme u něj pozorovat tři stěžejní rysy:

- stereotypy obsahují ambivalentní přesvědčení reflektující vztahy mezi danými sociálními skupinami;
- stereotypy zdůrazňují negativní a extrémní chování;
- stereotypy udržují hranici mezi „my“ a „oni“ (Operario & Fiske, 2001).

Tabulka 2 – Model obsahu stereotypů (Fiske, 2002; Fiske, 2018)

Kompetence (asertivita, schopnost dosáhnout svých cílů)		
Přívětivost (přátelskost, důvěryhodnost)	nízká	vysoká
vysoká	Paternalistický stereotyp Nízké postavení, nesoutěživost lítost, sympatie (senioři, ženy v domácnosti)	Obdiv nesoutěživost, dobré postavení hrdost, obdiv (vlastní skupina a blízcí spojenci)
nízká	Pohrdavý stereotyp špatné postavení, soutěživost pohrdání, znechucení, vztek (chudí lidé, imigranti)	Závistivý stereotyp dobré postavení, soutěživost závist, žárlivost (feministky, bohatí lidé, Asiaty)

Myšlenka ambivalentního obsahu stereotypů byla rozpracována do podoby modelu obsahu stereotypů, který nese název *Stereotype Content Model* (SCM, viz tabulka 2). Ten rozděluje stereotypy dle míry kompetence, schopnosti úspěšně si jít za svým cílem a teoreticky i ohrožit hierarchii moci skupin, a přívětivosti dané skupiny (Fiske et al., 2002).

V souvislosti s dvojicí dimenzí kompetence-přívětivost, která je představená v tabulce 2, se také zkoumá obdobná dvojice společenství-agenda (communion-agency). Ta přináší výsledky v podobě podobně ambivalentně polarizovaných stereotypů (Fiske, 2018, viz také Fiske, 2019).

Dle Fiske (2018) obsah stereotypů odpovídá sociální hierarchii, tedy hierarchie predikuje obsah stereotypů, které predikují předsudky, které zase predikují diskriminaci.

3.3 Stereotypy, postoje, předsudky a diskriminace ve spojení s BDSM

BDSM se s lety stává více zkoumaným tématem, a spolu s ním i oblast diskriminace, předsudků a stereotypů spojených s praktikováním BDSM. V rámci této kapitoly se nezaměřujeme pouze na stereotypy spojené s BDSM, a to z důvodu malého množství odborných zdrojů na toto téma. Proto problematiku stereotypů spojených s BDSM rozšiřujeme o postoje a stigma spojené s BDSM.

Stigma zařazujeme, protože dle definice implikuje sociální nesouhlas a může vést k diskriminaci (American Psychological Association, n. d.), jejíž spojitost se stereotypy vysvětlujeme v kapitole 3.1 Historie a definice stereotypů. Problematika postojů je relevantní z důvodu, že postoje mohou mít pozitivní i negativní náboj, jsou přetrvávající a poskytují hodnocení objektu (skupiny) častokrát založené na přesvědčeních, emocích a předchozích zkušenostech (American Psychological Association, n. d.). Domníváme se, že všechna tato témata nám umožní lépe pochopit současné stereotypy spojené s BDSM v rámci výzkumné části naší práce.

3.3.1 Postoje veřejnosti vůči BDSM

V rámci výzkumů zkoumajících postoje společnosti vůči BDSM sledujeme trend porovnávat postoje panující vůči BDSM s jinou menšinovou skupinou, a to skupinou LGBT jedinců. Někteří autoři uvádějí, že BDSM nastupuje stejnou cestu demedicalizace a depatologizace, jakou prodělává i LGBT (Hansen-Brown & Jefferson, 2022; Wright, 2006). Toto tvrzení ilustruje i fakt že ještě donedávna bylo BDSM zařazeno mezi duševní poruchy dle MKN (Andrieu et al., 2019), ale bylo vyňato, stejně jako dříve homosexualita. Více k této problematice v kapitole 1.1.1 BDSM v klinickém kontextu.

S postoji americké veřejnosti vůči BDSM souvisí především míra konzervatismu, a to ať už sexuálního, tak politického (Kelsey et al, 2013; Rye et al., 2015; Yost, 2010), vliv na postoj má také míra zkušeností s osobami praktikujícími BDSM (Yost, 2010). BDSM je v porovnání s jinou menšinou, LGBT, zatíženo ve společnosti silnějším stigmatem (Hansen-Brown & Jefferson, 2022).

V Belgii téměř polovina běžné populace nerozumí tomu, proč by BDSM aktivity mohly někoho oslovovat, a dokonce je mohou přičíst nezdravému vztahovému nastavení nebo patologii lidí, kteří BDSM praktikují (Schuerwegen et al., 2020).

U žen jsou postoje vůči BDSM neutrální nebo lehce pozitivní, predikovatelné vztahem k sexu obecně a lehce nezměnitelné (Lanciano et al., 2016; Rye et al., 2015).

Yost (2010) vytvořila škálu měřící postoje vůči BDSM (Attitudes about SadoMasochism Scale, zkráceně ASMS). ASMS sestává z vlastní série položek s likertovskou sedmibodovou škálou, které se opírají o stereotypy panující o BDSM prezentované v knihách a médiích, feministických přesvědčeních o roli násilí a konsenzu, a škál měřících postoje vůči homosexuálům, které byly přizpůsobeny BDSM tematice. Tento nástroj také dovede dle odpovědí rozlišit mezi lidmi bez znalosti BDSM, lidmi se znalostí a lidmi aktivně praktikujícími BDSM, což naznačuje, že vyšší expozice problematice BDSM vede ke zmírnění negativních postojů (Yost, 2010).

ASMS měří postoje ve čtyř subškálách:

1. BDSM je nemorální;
2. BDSM je spojeno s násilím;
3. BDSM je obecně nepřijatelnou formou sexuality;
4. preference v BDSM se přenáší i do běžného života (Yost, 2010, s. 87).

Z těchto subškál participanti skórovali výš v subškále násilí a přenosu do běžného života oproti zbylým dvěma (Yost, 2010) a ASMS byl od té doby použit v různých studiích, například při zkoumání sociální akceptovatelnosti dominantně-submisivních BDSM vztahů veřejností (Ratcliff - Elder et al., 2019).

Vícenásobná regrese ukázala, že postoje k BDSM měřených ASMS se dají vysvětlit i obecnějšími anti-gay a konzervativními postoji (Yost, 2010, s. 88). Vývoj škály probíhal spolu s kontrolou sociální desirability, limitem studie je nicméně výzkumný soubor sestávající pouze z amerických vysokoškoláků přihlášených do kurzu psychologie.

Míru zastoupení negativních přesvědčení o BDSM v současné západní Evropě může přiblížit fakt, že ve studii na belgické populaci z roku 2020 zhruba 86 % respondentů reprezentujících běžnou populaci souhlasilo s alespoň jedním stigmatizujícím postojem spojeným s BDSM, a pouze 14 % nesouhlasilo s žádným stigmatizujícím postojem vůči BDSM (Schuerwegen et al., 2020, s. 6).

Zaměříme se nyní na zkušenosti osob praktikujících BDSM. Najdeme mezi nimi kompletně vyoutované jedince nebo jedince, kteří informaci o svých BDSM preferencích považují za nedůležitou (Stiles & Clark, 2011). Jiní ale vzhledem ke společenskému

stigmatu často volí cestu veřejně nepřiznávat své BDSM preference. Tuto informaci tedy někteří skrývají před partnery, rodinami a přáteli (Bezreh et al., 2012), nebo dokonce před poskytovateli zdravotní péče (Wright, 2006), a to z různých důvodů. Někteří lidé skrývají svou BDSM identitu, aby chránili sebe nebo své blízké, nebo z důvodu prohloubení prožitku vzrušení a posílení pocitu sociální identity a sounáležitosti k „tajné“ skupině BDSM (Stiles & Clark, 2011).

Pro skrývání volí různé strategie: někteří si upraví nábytek pro BDSM tak, že změny jsou těžko rozeznatelné pro člověka, který BDSM nepraktikuje, jiní si zřídí mučírnu ve sklepě. Další striktně oddělí běžný život od BDSM života, nebo si vytvoří elaborované historky, kterými své BDSM aktivity zastírají (Stiles & Clark, 2011).

3.3.2 Postoje odborníků

De Neef et al. (2019, s. 135) upozorňuje na to, že i výzkumníci se podílí na udržování stigmatizujících postojů k BDSM, a to například studii, které se zaměřují na smrtelné případy autoerotické asfyxie, kde zároveň hledají spojení s masochismem, bondáží nebo transvestitismem. Děje se tomu tak i přesto, že chybějí důkazy o tom, že by masochismus či asfyxiofilie byly samy o sobě škodlivé (De Neef et al., 2019).

Přejděme nyní k odborníkům na duševní zdraví. Postoje terapeutů k BDSM nejsou predikovatelné pohlavím, negativnější postoje ale zastávají věkově starší terapeuti (Kelsey et al, 2013). Ze stejné studie plyne, že ani počet BDSM klientů v péči daného odborníka nekoreluje s mírou negativity postoje vůči BDSM. Ani implicitní postoje k BDSM nejsou dostatečným prediktorem chování praktikujících psychologů a studentů při rozhovoru s člověkem, který praktikuje BDSM (Stockwell et al., 2017).

Ve studii Kelsey et al. z roku 2013 se 76 % terapeutů setkalo ve své praxi s klientem praktikujícím BDSM, ale pouze 48 % z nich se cítilo být kompetentní pracovat s touto cílovou skupinou. To naznačuje, že téma BDSM je v terapeutické praxi poměrně specifické a vyžaduje adekvátní znalosti o BDSM. Pro terapeuty kompetentní pracovat s BDSM klientelou se vžilo označení kink-aware (Pillai-Friedman et al., 2015).

Kolmes et al. (2006, s. 320) upozorňuje na paralely zkušeností a potřeb v péči o BDSM klienty a LGBT klienty. Konkrétně zmiňuje:

- zkušenost a pochopení s nejistotou klientů, zda své BDSM preference přiznat;
- potřebu odborníka vzdělaného v problematice a bez předsudků;

- potřebu odborníka citlivého na komplexnost problémů, které mohou vznikat v rámci vztahů obsahujících BDSM.

Tyto paralely BDSM a LGBT klientely se zrcadlí i ve výše uvedeném pojmu kink aware a také v pojmu kink friendly. Kink aware terapeut by dle doporučení americké Národní koalice pro sexuální svobodu (NCSF) měl umět rozlišit mezi BDSM a nekonsenzuálním násilím a měl by BDSM považovat za normální a nepatologický projev sexuality. Kink aware terapeut si je také vědom toho, že pro mnoho klientů je BDSM jen další fazetou jejich života, stejně jako pletení, nebo třeba vegetariánství (Pillai-Friedman et al., 2015, s. 201).

Kink friendly terapeut nemusí být adekvátně vzdělán v problematice BDSM, ale má zkušenost s jinou menšinovou sexuální orientací (například s členy LGBT komunity) a je ochoten zachovat otevřenou mysl a přistupovat k BDSM klientům bez předsudků (Pillai-Friedman et al., 2015, s. 201).

Sama BDSM preference totiž může být značným zdrojem v rámci terapie. Damm et al. (2018, s. 13) zaznamenala, že více než polovina respondentů v její kvalitativní studii se cítí být posílena praktikováním BDSM a svojí identitou člověka praktikující BDSM obecně. Proto doporučuje odborníkům na duševní zdraví pracujícím s BDSM klientelou, aby si byli vědomi potenciálu zvýšení resilience svých klientů praktikujících BDSM pomocí jejich BDSM identity.

4 IDENTITA, IDENTIFIKACE A BDSM

V této kapitole v obecné rovině vysvětlíme pojmy identita a identifikace a ukotvíme je pomocí několika teoretických koncepcí, o které se ve vlastním výzkumu budeme opírat. Ve druhé polovině se zaměříme na BDSM identitu v souvislosti se sexuální identitou, a poté na proces identifikace s BDSM subkulturou.

4.1 Identita a identifikace

Identita je pojem, kterým vysvětlujeme jisté konání lidí. V původním významu byla identita skupinou podstatných vlastností, které když se změní, osoba přestane být sama sebou takovou, jakou byla dříve (Výrost et al., 2019, s. 88).

Odborníci se na jednotné definici termínu identita neshodují. Proto se v jejím kontextu setkáváme s různými a častokrát nesourodými definicemi. Pojem identita původně pochází z psychoanalytické tradice, jeho obsah byl pozměněn pro potřeby teorie rolí a jinou roli převzal v přístupech symbolického interakcionismu či v postmoderních směrech, například v sociálním konstruktivismu (Brubaker & Cooper, 2000, s. 2).

Vzhledem k množství přístupů k identitě bylo zavedeno dělení do dvou skupin, a to do slabých a silných koncepcí lidské identity. Silné koncepce odpovídají původnímu významu, že identita je skupinou podstatných vlastností neměnných v čase. Slabé koncepce identity přinášejí prvek proměnlivosti identity s časem, situací, místem či okolností (Výrost et al., 2019).

Z předchozího odstavce tedy plyne, že mezi jednotlivými koncepcemi identity může být někdy i propastný rozdíl. Tato nejednoznačnost pojmu identita, který v různých kontextech může nabývat různých definic, je řešená náhradními pojmy (Brubaker & Cooper, 2000), které nemají tak široké užití v běžném jazyce.

Brubaker a Cooper (2000, s. 14) pro tento případ přichází s alternativním termínem *identifikace*, který přináší větší flexibilitu. Dle nich tento termín méně zvětčuje identitu jako takovou a umožňuje nám specifikovat činitele a objekt identifikace, tedy kdo identifikuje a koho či co identifikuje. Termín identifikace nás také nenutí ke vnímání jednoty

a homogenity identity typické pro silné koncepce identity, a umožňuje, aby proces identifikace zůstal kontextuálně a situačně specifický (Brubaker & Cooper, 2000).

4.2 Koncepce identity

Dále si představíme několik relevantních teorií identity, o které se budeme v rámci práce opírat. Jmenovitě jimi jsou teorie sociální identity, teorie konstruktivismu a v jejím kontextu identita v symbolickém interakcionismu, a postmoderní náhled na identitu.

V rámci výzkumné části této práce se opíráme primárně o měkké teorie identity, o postmoderní přístup, který identitu vnímá jako situačně specifickou záležitost, a o symbolický interakcionismus jakožto definující rámec konstrukce subkultury, který vyzdvihuje roli sociálních interakcí v procesu identifikace. Zároveň zdůrazňujeme dle zásad konstruktivismu i nezanedbatelnou a plně neodstranitelnou roli, kterou hraje kontext daného výzkumníka v rámci jakéhokoli výzkumu.

4.2.1 Teorie sociální identity

Výrost et al. (2019, s. 89), tvrdí, že pojem identity se stal politickým nástrojem, a že identifikaci sebe a ostatních lidí můžeme použít jako nástroj vlivu a společenské moci. Ostatně tomu i odpovídá popis pojmu identifikace od Brubakera a Coopera (2000), kteří za výhodu tohoto termínu považují právě to, že je možné určit objekt a činitele dané identifikace.

Stanovisku o identitě a identifikaci jako politickém nástroji odpovídá teorie sociální identity. Vzhledem k jejímu původu v sociologii tato teorie neakcentuje postavení sociálních rolí (kterými mohou být například role rodiče či studenta), nýbrž sociálních kategorií daných nějakou společnou charakteristikou (Stryker & Burke, 2000).

Cílem jedinců je dle teorie sociální identity zjistit při porovnání vlastní skupiny (in-group) a relevantních cizích skupin (out-groups), že jeho vlastní skupina si stojí nejlépe. V případě, že tomu tak není, má jedinec snahu zvýšit sociální status vlastní skupiny, nebo vyhledat a přejít do skupiny jiné (Tajfel & Turner, 1986). Tento efekt nastává i ve skupinách, jejichž historie je velmi krátká a rozřazení do skupin se zakládá na tak banálních kritériích, jakými jsou odhady počtu teček v předchozím absolvovaném testu (Tajfel et al., 1971).

Tato teorie nám v kontextu práce připadá vhodná vzhledem z toho důvodu, že propojuje teorii identity s problematikou stereotypů. Tato teorie bude sloužit k interpretaci

úseků rozhovorů v kontextu způsobu, jak se respondenti vyjadřují o vlastní skupině a o skupinách cizích.

4.2.2 Konstruktivismus

Konstruktivismus a jeho odnož, symbolický interakcionismus, vychází z kantovského modelu poznání, který je opozicí Lockeova empirismu. Na jeho hlavní myšlenku trefně upozorňuje Kelly, když popisuje vznik své teorie sociálních konstruktů, totiž že ji neobjevil pozorováním experimentálních dat, nýbrž ji vymyslel (Maher, 1969). Na koncept myslícího jakožto aktivního činitele, který skrze poznání formuje svoji vlastní realitu, trefně upozorňuje anglický název knihy Watzlawicka *The Invented Reality*. Konstruktivismus tedy stojí na přesvědčení, že realita jedince je silně zabarvena jeho vnímáním a předchozími zkušenostmi, na základě kterých si jedinec tvoří svoji vlastní realitu, než aby ji pasivně přijímal (Efran et al., 1992).

Důležitou charakteristikou konstruktivismu obecně je také důraz na kontext a význam. V rámci konstruktivismu význam plně závisí na kontextu, a se změnou či ztrátou kontextu se význam výrazně mění (Efran et al., 1992). Pokud tuto myšlenku uvedeme do extrému, tak veškeré poznání, tedy i výsledek této práce, plně závisí na kontextu, tedy na kontextu, do kterého je zasazen výzkumník (v tomto případě autorka práce). Z tohoto důvodu je důležité vidět výzkum jako určité vyjádření výzkumníkovy postoje k problematice, byť se bude snažit o vědeckou objektivitu, protože vědecká objektivita v kontextu konstruktivismu může být vnímána jako nedosažitelný ideál (Efran et al., 1992).

4.2.3 Symbolický interakcionismus

Symbolický interakcionismus jako myšlenkový směr, který je podmnožinou konstruktivismu, se opírá o práce C. H. Cooleyho, H. Meada a mnoha dalších (Serpe & Stryker, 2011). Jeho ústředním motivem jsou společenské interakce pomocí symbolů (jazyka či gest), díky nimž dochází ke konstrukci společnosti.

Jedním z nosných témat počátků symbolického interakcionismu je teorie zrcadlového self Cooleyho (Serpe & Stryker, 2011). Ta tvrdí, že naše já se utváří prostřednictvím zrcadlení našich dojmů z ostatních lidí, dojmů ostatních lidí z nás a naší emoční reakce doprovázející tuto interakci. Dle této teorie se společnost sestává z vzájemných dojmů lidí (Cooley, 1902).

Na Cooleyho práci navazuje Mead (1934), který přichází s tezí, že člověk na sebe nahlíží skrze reakcí ostatních na jeho vlastní chování. Zároveň poukazuje na jistý prvek nejistoty identity, která se opírá o aktuální konsenzus na výkladu dané společenské interakce.

Dle Turnera (2012) se v průběhu více než šedesáti let vývoje symbolického interakcionismu dostalo do popředí právě téma self a identity. Self dle symbolického interakcionismu se skládá z vícero identit (dle koncepce multifazetového self), které se třídí dle výraznosti a významnosti. Výraznost určuje, s jakou pravděpodobností se identita projeví, případně i v nevhodné situaci. Významnost určuje, nakolik se identita blíží ideálnímu já jedince (Výrost et al., 2019).

Současné teorie identity, jako je například teorie Strykera, McCalla nebo Turnera, nyní podporují, že jedinec má vícero identit, byť se neshodnou na hierarchickém uspořádání rolí dle výraznosti (salience) nebo významnosti (prominence) (Turner, 2012).

Koncept symbolického interakcionismu nám v kontextu přijde relevantní především z hlediska vlivu BDSM subkultury na náhled jedince na vlastní BDSM identitu, která může být subkulturou (a mírou zapojení do jejího chodu) ovlivněna.

4.2.4 Postmoderní náhled na identitu

Postmoderna dává důraz na interpretaci znalostí skrze kulturní a společenský kontext doby (Schachter, 2005). Tvrdí také, že samotná věda může být nástrojem politiky a obětí společenského klimatu dané doby. Tím se postmoderní přístup dá chápat jako jistá kritika vše vysvětlujících teorií, které jsou dle postmoderny silně ovlivněné společenským klimatem doby, kdy vznikala, a klimatem doby, kdy jsou interpretována.

Z postu postmoderny je tedy kritizována například Ericksonova teorie identity prosazující koncept integrování jednotlivých fragmentů a elementů identity egem do jednoho zralého celku s cílem vytvoření kontinuální a kohezivní identity v průběhu času. Někteří autoři zpochybňují tento koncept, vzhledem k procesu identifikace s představou tak rigidní identity vzhledem k míře komplexity formování self (Wurgaft, 1995).

Dle Allana (1997) se proměna vztahu k symbolům v průběhu historie promítá do vnímání konceptu self. Čím komplexněji vnímá jedinec systém, tím vzdálenější je od pravého předmětu, jehož je symbol jen zástupcem, a má tím větší citlivost vůči matici vztahů souvisejících s objektem. Tato citlivost spolu s větší tendencí chápat objekty v jejich abstraktnosti a mnohovrstevnatosti vede k větší pravděpodobnosti, že jedinec bude vnímat

self jako abstraktní a komplexní záležitost ovlivňovanou maticí společných vztahů s dalšími příbuznými koncepty, tedy bude self vnímat jako fragmentované a situačně specifické (Allan, 1997).

Hledat stabilitu v proměnlivých vodách lidské identity a v procesech identifikace by mohlo dle některých autorů vést k prohloubení problémů s upevněním tohoto konceptu, který měl být tímto postupem původně řešen (Lührmann & Eberl, 2007).

Postmoderní přístup k identitě a identifikaci zde zmiňujeme z důvodu důležitosti zachování kontextu doby, ve které teorie vzniká, a schopnosti kriticky nahlížet na vliv společnosti na formování jednotlivých teorií. V postmoderním přístupu shledáváme jistou paralelu s konstruktivismem, protože obě teorie upozorňují na důležitost kontextu, ať už kontextu autora a interpretátora, či na kontext doby.

4.3 Identita a BDSM

V této části si představme pohled na BDSM jako sexuální identitu a vhodnost této optiky. Dále si přiblížíme vliv BDSM subkultury na identifikační proces.

4.3.1 BDSM identita v kontextu sexuální identity

Weiss (2006b, s. 230) prezentuje názor, že sexualitu a potažmo BDSM nelze vnímat optikou silných koncepcí identity, nýbrž jako kreativní kombinaci proměnlivé identity a životního stylu. Pohled skrze optiku identity podle ní nezahrnuje důležité prvky vrůstání do komunity, kdežto model životního stylu sám o sobě nepokrývá přínosy získávání řemeslné zručnosti praktikování BDSM, které je značně komunitní.

Potenciální problematičnost pokusu vysvětlit, kam patří BDSM v kontextu sexuální orientace, ilustruje dobře výrok leatherdyke (homosexuální žena praktikující BDSM) Patrick Califia-Rice, který uvádí Weiss (2006b, s. 232): „*Pokud bych měla ztroskotat na pustém ostrově a měla si vybrat, jestli to bude s vanilkovou lesbou, nebo sexy masochistou-mužem, vyberu si masochistu.*“ V některých případech tedy „pouhá“ preference BDSM aktivit může v rozhodování převážit sexuální orientaci, a tedy zpochybňuje binární vnímání sexuální identity (Weiss, 2006b).

Bezreh et al. (2012) na svém souboru respondentů pozorují, že pro některé z nich je BDSM stěžejní pro jejich sexuální vzrušení, a naopak pro jiné se důležitost BDSM vyvíjela s časem díky experimentování, četbě o tématu či vztahům s osobou, která BDSM

praktikovala. Damm et al. (2018, s. 3) upozorňuje na to, že identita v kontextu sexuality a genderu se vyvíjí postupně, nelineárně a nepředvídatelně. V kontextu BDSM je tomu také navíc potají, ve strachu, sebenenávisti a v tichu, což může mít negativní vliv na vývoj identity lidí praktikujících BDSM a na míru přijetí vlastní identity. Důvodem je stigma spojené s praktikováním BDSM (Damm et al., 2018), kterým se více zabýváme v kapitole 3.3.

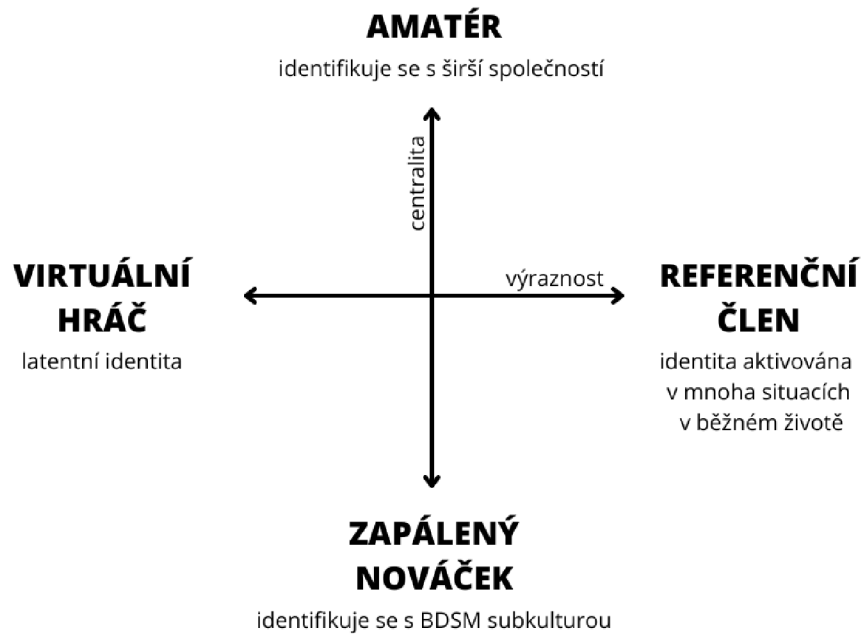
Ve výzkumu Kolmes et al. (2006, s. 304) je pro některé jedince identifikace s BDSM otázkou sexuální identity, protože BDSM může obsahovat prvky sexuality. Jiní respondenti v tomto výzkumu uvádějí, že sexuální orientace je pro ně v kontextu BDSM špatným deskriptorem.

4.3.2 Identifikace v kontextu BDSM subkultury

V souvislosti s vnímáním BDSM jako sexuální identity a vlivu BDSM subkultury na sebeidentifikaci jedince bylo pozorováno, že větší zapojení do dění BDSM subkultury zvyšuje pravděpodobnost, že dotyční budou svoji sexualitu vnímat optikou BDSM, ale snižuje pravděpodobnost, že budou BDSM vnímat sexuálně (Fennell, 2021). Větší zapojení se do chodu subkultury také snižuje pravděpodobnost, že se jedinec bude věnovat BDSM aktivitám (například svazování) ve spojení se sexuálními aktivitami (například penetrativním sexem, felací či stimulací za cílem způsobení orgasmu) (Fennell, 2021).

Zambelli (2017) subkulturu definovala dle skupinových norem, chování, narativů a artefaktů spolu s pocitem identifikace dané skupiny se subkulturou. V jejím výzkumu provedeném na milánské BDSM komunitě dospěla k závěru, že je možné sledovat různou míru identifikace se subkulturou v kontextu dimenzí centrality (vysoká značí identifikaci se širší společností) a výraznosti (salience) (vysoká značí, že identita je aktivována v mnoha situacích běžného života). Z nich odvodila čtyři role reprezentující míru identifikace s BDSM subkulturou: Amatér (The Amateur), Zapálený nováček (The Committed Novice), Virtuální hráč (The Virtual Player) a Referenční člen (The Testimonial). Referenční člen, jehož BDSM identita je patrná v různých situacích v každodenním životě; Amatér, který se radši identifikuje s širší společností; Virtuální hráč, jehož BDSM identita je latentní a málokdy se projevuje; Zapálený nováček, který se silně identifikuje s BDSM subkulturou (Zambelli, 2017). Schematicky tyto informace znázorňuje obrázek 3.

Obrázek 3 – schéma os určujících typ příslušnosti k subkultuře dle dvou dimenzí s pojmenováním krajních případů (Zambelli, 2017)

Drdová (2020, s. 116) v kontextu české BDSM subkultury pozoruje, že se setřela pevná hranice mezi dlouholetými členy a nováčky, a také mezi osobami, jejichž BDSM identita má vysokou a nízkou centralitu.

Taktéž Weiss (2006b) pozoruje, že s postupným nárůstem zájmu o BDSM se zjemňuje a zpřesňuje způsob identifikace lidí pohybujících se v BDSM subkultuře. Tento postup postupně rozměšňuje binaritu v genderu a v sexuální orientaci, a vede ke vzniku mnoha konkrétnějších označení, kterými se lidé praktikující sami BDSM označují. V současné době tuto situaci reflektuje fakt zmiňovaný v kapitole 1.2.5 Role v BDSM.

VÝZKUMNÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Problematika BDSM se s postupem času dostává do hledáčku výzkumníků. Zkoumány jsou jak otázky postavení BDSM v kontextu normality či postojů veřejnosti vůči BDSM (Yost, 2010), tak i fungování BDSM subkultury samotné (Newmahr, 2010; Weiss, 2006b). V České republice bylo v posledních letech provedeno několik výzkumů na BDSM subkultuře, informace o jejím postavení a fungování v ČR je ale stále spíše málo a opírá se především o nejrůznější diplomové práce (Rejfiřová, 2014; Řezníčková, 2011; Rytíř Drozenová, 2022; Vrajobá, 2017).

Vzhledem k tomu, jak BDSM prostupuje do mainstreamové kultury (Weiss, 2006a) je vhodné se zabývat tím, jak se zkušenost s touto reprezentací BDSM, projevuje ve vnímání BDSM a vnímání osob, které jej praktikují. V práci se zaměříme konkrétně na zkoumání obsahu stereotypů panujících o BDSM v České republice. Obsah stereotypů týkajících se určité sociální skupiny predikuje předsudky, které pak predikují diskriminaci dané sociální skupiny (Fiske, 2018).

Teorie sociální identity (Stryker & Burke, 2000; Tajfel et al., 1971) nás vede k otázce, zda se obdobným způsobem neprojevují stereotypy i v rámci hypotetických „podčástí“ české BDSM subkultury. Zároveň si také klademe otázku, jak je česká BDSM subkultura členěna.

V souvislosti s českou BDSM subkulturou, která zatím nebyla příliš zkoumána, se chceme také zaměřit na problematiku identifikace osob, které na území ČR praktikují BDSM a vlivu české BDSM subkultury na proces identifikace takových jedinců.

5.1 Cíle výzkumu

Cíl výzkumu se opírá jednak o problematiku stereotypů, jednak o problematiku identifikace. Naším cílem je zjistit, jaké stereotypy ohledně BDSM, potažmo BDSM subkultury a osob, které jej praktikují, panují ve společnosti, a jaké stereotypní představy mají naopak osoby praktikující BDSM o společnosti. Dále máme za cíl zjistit, jak je česká BDSM subkultura členěna, a zda se s jejím členěním pojí stereotypní představy. V souvislosti s identitou osob, které praktikují BDSM, chceme zjistit, jaký je vliv stereotypů a BDSM subkultury na jejich identifikaci.

5.2 Výzkumné otázky

Na základě naší dosavadní práce stanovujeme tyto výzkumné otázky:

- VO1: Jaké stereotypní představy ohledně BDSM a jeho praktikování panují v české společnosti lidí nepraktikujících BDSM?
- VO2: Jaké stereotypní představy ohledně české většinové společnosti panují mezi lidmi praktikujícími BDSM v ČR?
- VO3: Jak se stereotypně vnímají osoby praktikující BDSM jako skupina?
- VO4: Jak je členěná česká BDSM subkultura?
- VO5: Jaké stereotypní představy se s dělením české BDSM subkultury pojí?
- VO6: Jak ovlivňuje BDSM subkultura BDSM identitu člověka praktikujícího BDSM v ČR?
- VO7: Jak ovlivňuje zkušenost se stereotypy BDSM identitu člověka praktikujícího BDSM v ČR?

6 METODOLOGICKÝ RÁMEC A POUŽITÉ METODY

V této kapitole seznamujeme se zvoleným typem výzkumu, s ním spojeným výběrem respondentů a metodou tvorby dat, analýzy dat a procesu, jakým data vznikala. Nezapomínáme také na etické aspekty výzkumu a reflexi výzkumníka.

V textu budeme dále používat pro zpřehlednění pro respondenty praktikující BDSM zkratku „BDSM respondenti“ a pro respondenty, kteří BDSM nepraktikují, „nonBDSM respondenti“.

6.1 Zvolený typ výzkumu

Problematika BDSM v kontextu české BDSM subkultury je jevem, který momentálně není zkoumán jinak, než studenty v rámci jejich závěrečných prací. Toto téma sice zaznamenává celosvětově čím dál větší pozornost výzkumníků, nicméně nemůžeme se domnívat, že vzhledem k tématu práce jsou výsledky studií z jiných kulturních a historických prostředí přenositelné. Nemáme aktuální data týkající se BDSM z jiných postkomunistických zemí (Drdová, 2020) dostupná pro problematiku stereotypů a identifikace jedinců praktikujících BDSM v kontextu místní BDSM subkultury.

A tak, i vzhledem k výzkumným cílům, které se zaměřují na popis fenoménu stereotypů v kontextu BDSM v ČR a identifikace příslušníků české BDSM subkultury, volíme kvalitativní design. Ten nám mimo jiné dle Hendla (2008, s. 50) umožňuje: *„získat integrovaný pohled na předmět studie, na jeho kontextovou logiku, na explicitní a implicitní pravidla, která fungují v dané oblasti“*.

Vzhledem k zakotvení této práce do teorie sociálního konstruktivismu, který vyzdvihuje roli zkušenosti jednotlivce, a to v tomto případě můžeme chápat jako vliv prostředí na respondenty, tak i na samotného výzkumníka a způsob, kterým na data nahlíží, se nám zdá užití kvalitativních metod nanejvýš vhodné.

Z užití kvalitativního výzkumu, který je mimo jiné charakterizován i těsným vztahem výzkumníka k subjektu zkoumání (Hendl, 2008), plyne i riziko nedostatečné objektivity výzkumníka vzhledem k problematice, kterou zkoumá. V duchu sociálního konstruktivismu

jsme již v teoretické části naznačili otázku, zda vědecká objektivita v tomto kontextu není nedosažitelným ideálem (Efran et al., 1992), protože výsledek práce závisí i na kontextu výzkumníka.

Jako nejlepším ošetřením tohoto rizika se jeví transparentnost výzkumníka v tom, jaké prostředí ho v kontextu k vědecké práci ovlivnilo, a zároveň upřímná snaha výzkumníka neomezovat kontext svého života, a potažmo tedy optiku analýzy dat získaných za účelem zodpovězení výzkumných otázek. Aby byl kontext co nejširší, snažili jsme se v průběhu vzniku této práce, a to teoretické i empirické části, aktivně vyhledávat podněty nespádající do našeho původního teoretického rámce, vystavovat se a aktivně hledat protipříklady k myšlenkám, o které jsme se opírali, a cíleně se zamýšlet nad tím, jakou roli hrají naše zkušenosti v dané fázi procesu vzniku této práce. K tomu sloužily i krátké záznamy myšlenek a použitých postupů do deníku výzkumníka, který byl veden hybridně, a to písemně a ve formě audiozáznamu na diktafon.

6.2 Reflexe výzkumníka

V duchu fenomenologického pohledu na reflexivitu výzkumníka (Hendl, 2008, s. 147) a teorii sociálního konstruktivismu, která je naším opěrným bodem, nám připadá nanejvýš vhodné uvést kontext výzkumníka vzhledem k problematice, kterou zkoumá.

Výzkumnice má s problematikou BDSM a BDSM subkulturou osobní zkušenost a je v subkultuře aktivně činná. Její pohled také formuje osobní důraz na myšlenku subjektivity jakéhokoli vědeckého poznání v duchu sociálního konstruktivismu.

Její důležitou hodnotou je také upřímná snaha o přístup s otevřenou myslí, a to ke všem poznatkům, i těm, které rozrušují její zasetý myšlenkový rámec. Jejím přesvědčením je, že právě proto je pro vědecké poznání nejdůležitější nikoliv výzkumník neposkvrněný žádnými představami o problematice (který je dle jejího názoru spíše nedosažitelným ideálem), ale spíše výzkumník zapálený pro objevování nových informací, a to obzvláště těch, které nutí zažité představy podrobovat dalším kritickým zkoumáním, a tak kultivovat sám sebe, ale i své poznání.

6.3 Metody tvorby dat

Rozhodli jsme se, že jako hlavní metodu tvorby dat použijeme dotazování formou polostrukturovaných interview. Část rozhovorů proběhla osobně, a část online. Část respondentů dostala za účelem zvýšení validity dat otázky předem.

Byly vyhotoveny dvě varianty rozhovorů pro obě skupiny respondentů. Otázky v nich byly otevřené a v polostrukturovaném formátu; otázky byly dle individuálních potřeb a kontextu přidávány, přeskakovány, rozváděny, či bylo měněno jejich pořadí s cílem zajistit plynulost rozhovoru a bohatost vznikajících dat. Takto bylo postupováno na základě prostudování kapitoly *The current study* výzkumu Taylora a Ussher (2001), který posloužil také jako inspirace v postoji k analýze dat. Základní osnovu rozhovorů pro obě skupiny respondentů obsahují přílohy 1 a 2. Vzhledem k tomu, že několik respondentů mělo odlišné zkušenosti (praktikovali BDSM, ale nebyli součástí subkultury), osnovy k jejich rozhovorům byly adekvátně přizpůsobeny.

Formulace otázek byly před prvními rozhovory konzultovány se dvěma studenty – kolegy. První rozhovor v obou variantách byl veden jako pilotní rozhovor s následnou konzultací s respondentem o vhodnosti formulace otázek a jejich pořadí. Připomínky byly poté zapracovány do obou rozhovorů a rozhovory byly použity ve výsledné analýze.

6.4 Výběr respondentů

Pro vhodné nasycení obou hlavních výzkumných cílů a obou okruhů výzkumných otázek jsme se rozhodli k rozhovorům oslovovat primárně dvě skupiny respondentů: osoby, které BDSM nepraktikují a osoby, které BDSM praktikují a samy by se označily za součást BDSM subkultury.

Vzhledem k problematickosti hranic pojmu BDSM, které jsme nastiňovali v kapitole 1.1.2, jsme u obou těchto skupin jako rozhodující kritérium zařadili právě sebeidentifikaci s pojmem BDSM, případně BDSM subkulturou, která odpovídá definici Weiss (2006b), kterou zmiňujeme tamtéž.

6.4.1 Skupina osob, které nepraktikují BDSM

U této skupiny osob bylo naším cílem postihnout jedince na kontinuu od bodu osob, které mají nějakou bližší zkušenost s BDSM a s tématem jsou obeznámeni, až po osoby, pro které

je téma nové, nebo s ním mají omezené zkušenosti. Zároveň jsme také nechtěli vynechat osoby, které mají k dané problematice výrazně negativně afektivně zabarvený postoj.

Z toho důvodu bylo naším plánem zvolit terénní sběr dat, který by zajistil potřebnou diverzitu respondentů, neboť bylo naší obavou, že při samovýběru participantů k rozhovorům by se hlásily primárně ty osoby, které s problematikou mají nějakou zkušenost, což by nebylo reprezentativní vzhledem ke škále postojů, které česká veřejnost k BDSM může zastávat.

Osoby s negativním postojem k BDSM, kterým bychom mohli nabídnout účast ve výzkumu, jsme vytipovávali na základě kritérií zmíněných v kapitole 3.3.1 Postoje veřejnosti vůči BDSM. Cílem tedy bylo oslovit skupinu sexuálně či politicky konzervativní (Kelsey et al, 2013; Rye et al., 2015; Yost, 2010), kde jedinci nemají přímé zkušenosti s jedinci praktikujícími BDSM (Yost, 2010). Vzhledem ke studiím, které naznačují paralelu mezi postavením BDSM a LGBT subkultur v USA (Hansen-Brown & Jefferson, 2022; Wright, 2006) a absenci otevřené nesnášenlivosti jakékoli skupiny cíleně proti lidem praktikujícím BDSM v ČR jsme se zaměřili na organizace, které otevřeně vystupují proti LGBT hnutí. S cílem zachování anonymity budeme další kroky popisovat bez užívání přesných deskriptorů, které by umožnily určit dané skupiny osob.

Navázali jsme kontakt s jednou ze skupin, které pořádají osvětové LGBT akce v ČR. Tento kontakt nám poskytl informace o organizaci, která dlouhodobě proti této osvětové skupině vystupuje. Na základě těchto informací jsme se dozvěděli o shromáždění, které mělo za cíl „projevit nesouhlas s podporou a propagací různých sexuálních deviací“ (myšleno právě LGBT). Rozhodli jsme se toto shromáždění navštívit, pro začátek navázání spolupráce v kontrolované situaci, na veřejnosti, kdy byla poblíž přítomná policie s cílem získání informátorů a zlegitimizování se v očích této skupiny. Účast na tomto shromáždění byla zhcena faktem, že shromáždění nakonec nebylo uskutečněno – respektive, nikdo na místo nedorazil. Následně byly vykonány pokusy spojit se s danými organizacemi online, nepřekvapilo nás ale, že byly neúspěšné.

Naším dalším zdrojem informací od osob zastávajících negativně zabarvené postoje vůči BDSM byl autorčin vlastní kontakt s osobami projevujícími stereotypy vůči BDSM. Měli jsme tedy pravidelný kontakt s osobami, které zastávaly negativní postoje, a mohly by tedy poskytnout další cenný pohled na stereotypy spojené s BDSM. Ukázalo se, že je ale poměrně obtížné takové osoby přesvědčit k účasti na výzkumu. Domníváme se, že

negativním faktorem v tomto směru je právě reaktivita výzkumníka, tedy veřejné působení autorky na tomto poli, které mohlo způsobit jistý ostych či nechuť potenciálních participantů sdílet své názory. Nakonec byl uskutečněn jeden rozhovor s osobou zastávající negativní postoje vůči BDSM.

Z toho důvodu jsme přistoupili k rozšíření metody sběru dat i na samovýběr, a to distribuovaný podobnými kanály jako u druhé skupiny participantů praktikujících BDSM. Narazili jsme tam na výše zmíněný problém, a to že do výzkumu se touto cestou hlásily primárně osoby s nějakou zkušeností s BDSM, které neobohacovaly výzkumný soubor a data. Snahy o získání participantů pomocí skupin na sociálních sítích sdružujících osoby podle obecných charakteristik (například barvy vlasů či místa bydliště), nebyla úspěšná. Byli osloveni správci sedmi takových skupin, a ani u jedné jsme nedostali odpověď. Proto jsme se rozhodli o rozšíření metody tvorby dat o analýzu komentářů vyskytujících se pod články s BDSM tematikou na českých zpravodajských webech, kterou popíšeme níže. Zároveň jsme také náležitě upravili výzkumné otázky.

6.4.2 Skupina osob praktikujících BDSM

Vzhledem k autorčině působení v BDSM subkultuře byla zvolena metoda samovýběru. O výzkumu jsme informovali na několika sociálních sítích ve skupinách relevantních pro českou BDSM subkulturu, a také na relevantních profilech výzkumnice. Jak jsme nastínili v teoretické části, o české BDSM subkultuře smýšlíme jako o seskupení různých komunit, a proto bylo naším cílem postihnout co nejširší záběr těchto komunit kvůli reprezentativnosti zkušeností v kontextu stereotypů, ale i vlivu dané komunity a potažmo BDSM subkultury na identitu respondenta.

Naším cílem tedy bylo ve výzkumu pokrýt participanty dle věku, pohlaví, jejich role v BDSM (agregované do kategorií Top, Bottom a Switch) a také komunitní příslušnosti. Vzhledem k absenci konsenzu rozdělení české BDSM subkultury do komunit každý participant zodpovídal otázku, jak a zda by českou BDSM subkulturu rozdělil do nějakých podskupin, a jakých podskupin jím uvedených se cítí být členem. Tento postup byl zvolen za účelem minimalizace vlivu představy výzkumnice o rozdělení české BDSM subkultury.

Pro zvýšení validity výsledků jsme zařadili i rozhovory s osobami, které BDSM praktikují, ale necítí se být součástí české BDSM subkultury, a to nehledě na afektivní složku postoje respondenta.

6.4.3 Použití elektronických dat z internetu

Vzhledem k neúspěchu sběru dat v cílové skupině osob nepraktikujících BDSM a omezujících možností z důvodu zhoršení zdravotní situace byla zvolena dostupná možnost analýzy komentářů. Konkrétně jsme se zaměřili na zpravodajské weby sdružené pod jedním vydavatelstvím, které cílí na široké spektrum společnosti. K analýze jsme vybrali kompletní diskuzní vlákna vztahující se k článkům, jejíž hlavní částí obsahu bylo právě a pouze BDSM.

Metoda analýzy komentářů má zároveň jisté výhody, totiž že lépe kontroluje reaktivitu výzkumníka, která vzhledem k prezentaci informace, že výzkumnice má s BDSM subkulturou osobní zkušenost může zkreslit výsledky u nonBDSM respondentů, kteří výzkumnici nemusí vnímat jako neutrálního činitele na poli vědy, ale jako člověka očekávajícího konkrétní odpovědi a postoje spojené s BDSM.

Pokud se zároveň držíme poblíž teorie multifazetového self, máme také možnost nahlédnout na stereotypy jinou fazetou self dotyčného, což může být v duchu datové triangulace považováno za výhodu (Hendl, 2008, s. 147).

Nevýhodou je fakt, že tvoříme data pasivnějším způsobem a nemůžeme tak komunikativně validizovat (Hendl, 2008, s. 146), zda určitých výrokům rozumíme tak, jak autor výroku zamýšlel.

6.5 Metody zpracování a analýzy dat

Pro analýzu dat byla zvolena metoda tematické analýzy, a to vzhledem k její velké flexibilitě, důrazu na vliv výzkumníka a teoretického ukotvení práce na analýzu dat, byť jako metoda není svázána s jedním konkrétním teoretickým rámcem (Braun & Clarke, 2006). Analýza dat v této metodě není pasivní procesem, kdy se kódy a témata samy objevují. Výzkumník, jeho teoretické pozadí a předchozí znalost problematiky nezpochybnitelně ovlivňují výsledek analýzy (Braun & Clarke, 2006). V průběhu celého výzkumu, včetně selekce přečtené literatury na výzkumné téma, docházelo k opětovné sebereflexi postojů výzkumnice k výzkumnému tématu.

Data z interview byla fixována záznamem na diktafon a následně transkripcí do textového editoru se zálohou na několika zařízeních. Transkripce je dle Braun a Clarke (2006, s. 17) důležitou fází, kdy se výzkumník seznamuje s daty. Jednotlivé rozhovory byly přepisovány s důrazem na jednotný styl a míru zaznamenaných neverbálních znaků

a jednotný styl interpunkce. Po převedení do textové podoby a ověření, že byly převedeny potřebné informace, byly audiosoubory smazány.

Diskuzní vlákna byla do programu Qualcoder (Curtain, 2023) převedena ve formátu obrázku, aby byla zachována forma (tedy například emotikony), hierarchie jednotlivých diskuzních vláken. Komentáře jednoho komentujícího byla anonymizována tak, aby bylo stále patrné, že jde o výroky té samé osoby. Práce na tvorbě kódů probíhala na všech datech simultánně.

Během prvotní transkripce rozhovorů byly zaznamenávány prvotní myšlenky spojené s jednotlivými rozhovory. V této fázi byl textový materiál převeden do programu Qualcoder (Curtain, 2023), ve kterém také probíhalo následné kódování dat. Jako sekundární prostředek orientace v kódech sloužil ruční přepis kódů na papíry pro snazší manipulaci při vizualizaci odlišných seskupení kódů.

Rozhovory a komentáře byly opakovaně pročitány. Poté jsme prošli celý dataset s cílem zaměřit se na témata, která se ve výpovědích objevovala nejvýrazněji. Ty jsme v další vlně seskupili do potenciálních témat, která jsme provizorně pojmenovali a opakovanou revizí kódů, útržků a témat jsme podobu finalizovali do tematické mapy. Postupovali jsme v duchu doporučeného postupu Braun a Clarke (2006).

Důležitým faktorem při finalizování podoby jednotlivých kódů a subkódů byly interní homogenita jednotlivých kódů, ale zároveň externí heterogenita (Braun & Clarke, 2006, s. 20), tedy byl kladen důraz na to, aby jednotlivé kódy skutečně odpovídaly datům a byly vnitřně koherentní, ale zároveň aby od sebe jednotlivé kódy byly rozlišitelné. Kódy, které nevyhovovaly kritériím, byly sloučeny, rozděleny, nebo vyřazeny.

6.6 Etické hledisko a ochrana soukromí

V souvislosti se vznikem práce jsme zvažovali několik etických otázek.

6.6.1 Informovaný souhlas, anonymita a rizika výzkumu

O účelu studie, autorce, způsobu nakládání se sesbíranými daty a dalšími relevantními informacemi se potenciální respondenti mohli seznámit na webových stránkách výzkumu. Podobu této webové stránky lze nalézt v příloze 4. Informovaný souhlas s účastí a souhlas s nahráváním rozhovoru byl poté získán verbálně před začátkem rozhovoru. Obsahoval stručný popis výzkumu a představení autorky, časový odhad délky rozhovoru, informace

o dobrovolnosti, způsobu a termínu, do kdy je možné i zpětně odstoupit od účasti, a informace o způsobu, jak bude nakládáno s daty včetně okruhu osob, které budou mít přístup k audiomateriálu. Dále byly osoby praktikující BDSM ujištěné o anonymizaci dat adekvátní k velikosti subkultury a tedy míry identifikovatelnosti jistých životních příběhů či zážitků. Respondentům byla na začátku rozhovoru navržena zpětná kontrola výsledkové podoby práce z důvodu ověření dostatečné anonymizace, kterou ani jeden z respondentů nevyužil. Někteří refleктоvali, že ujištění o adekvátní anonymizaci a fakt, že autorka má osobní zkušenost se subkulturou jsou dostatečnou zárukou.

Vzhledem k otevírání potenciálně citlivých témat sexuality a stereotypizace bylo zvažováno psychické bezpečí účastníků výzkumu. Respondentům byl po skončení dotazování zasláno přes komunikační kanál využíván při domlouvání rozhovoru i odkaz na Linku první psychické pomoci spolu s poučením, jak služba funguje a povzbuzením, ať se v případě potíží nebojí ji využít.

Výpovědi respondentů jsou v závěrečné podobě prezentovány v anonymizované podobě, stejně anonymizované jsou i obsahy rozhovorů. V rámci výzkumu jsme se řídili Etickým kodexem APA (American Psychological Association, 2022) a legislativou GDPR.

6.6.2 Analýza komentářů

Dalším potenciálním etickým problémem je využití komentářů z internetových diskuzí jako sekundární zdroj dat. Využívání internetu jako zdroje dat je problematika získávající na popularitě v posledních dvaceti letech, zatím ale neexistuje etický konsenzus ohledně adekvátního přístupu k získávání dat tímto přístupem (Ford et al., 2021).

Výše uvedený výzkum vznáší několik důležitých otázek, a to komu patří data dostupná veřejně na internetu, otázku souhlasu s účastí, anonymity, poměr přínosů a rizik, otázku nutnosti schválení etickou komisí a otázku práva a podmínek užití dané webové služby. Několik z výše uvedených témat se opírá o výchozí přesvědčení autora každého jednoho komentáře, který bychom analyzovali, a tedy jestli považují svůj komentář za veřejně přístupný a tedy nepotřebují udělovat dodatečný souhlas s užitím, nebo nikoli (Ford et al., 2021). Abychom adekvátně zareagovali v naší práci, čerpáme data z veřejně přístupných diskuzních vláken, u kterých není třeba přihlášení ani registrace k zobrazení. U nich předpokládáme, že uživatelé své komentáře vkládali s očekáváním, že data budou veřejně dostupná. Využíváme také už neaktivní diskuzní vlákna, u kterých by získání informovaného souhlasu vzhledem ke stáří diskuze byl problematický. Při získávání

souhlasu k pouhé části vlákna by se také mohl kompletně rozpadnout význam analyzovaného materiálu (Chua, 2022).

Před užitím dat jsme zkontrolovali podmínky užití služby daného vydavatelství s právním zástupcem, abychom zaručili, že dané podmínky splňujeme v kontextu české legislativy. Ta nám ukládá povinnost uvést v takovém případě autorství, které je ale v přímém rozporu s nárokem na anonymitu. Zvláště vzhledem k citlivé povaze analýzy stereotypních postojů vůči menšinám na internetu, rozhodli jsme se následovat cestu větší anonymity a autorství neuvádět.

Aby bylo vyhověno legislativě GDPR prezentované ve výzkumu Ford et al. (2021), data budou uchovávána ve formě, která neumožňuje identifikovat osobní údaje komentátora.

Abychom zaručili adekvátní míru anonymity, nebudeme používat v závěrečné práci žádné přímé citace komentářů, v případě nutnosti uvedeme syntetické citace, a to z důvodu jinak snadné dohledatelnosti uvedených komentářů pomocí vyhledávacích služeb na internetu (Ford et al., 2021).

7 VÝSLEDKY

V úvodu této kapitoly prezentujeme podrobnosti ohledně výzkumného souboru. V další části prezentujeme jednotlivá témata, která jsme v datech pozorovali. Témata zároveň částečně kopírují výzkumné otázky, které prezentujeme v logických trsech.

7.1 Výzkumný soubor

V rámci výzkumu byli aktivně osloveni správci osmi internetových skupin a pět jednotlivců, ze kterých se podařilo úspěšně získat dva respondenty. Přes různé komunikační platformy projevil zájem 30 zájemců, z jedenácti z nich bylo provedeno polostrukturované interview. Základní údaje o respondentech zachycuje tabulka 3. Pro respondenty byl užit anonymizační klíč – pokud respondent používá v kontextu BDSM vlastní jméno nebo nepraktikuje BDSM, bylo vybráno náhodné jméno ze seznamu nejčastějších jmen dětí roku 2019 dle ČSÚ (Tabulka s celkovým pořadím jmen 2019, 2019). Pokud respondent používá v kontextu BDSM přezdívku, bylo mu náhodně přiřazeno jméno ze seznamu nejjasnějších hvězd (Seznam nejjasnějších hvězd, 2022).

Průměrný rozhovor trval 59 minut a věkový průměr respondentů byl 34,1 let, tedy o 4 roky vyšší než medián věku. Ve výzkumném souboru se vyskytují ženy a muži, a dále jedinci praktikující BDSM v některé z Top i Bottom rolí, stejně tak i Switchové, které střídají Top a Bottom role. Z hlediska zkušeností s praktikováním BDSM nalezneme jedince se zkušeností trvajících od 2 do 28 let, analogicky se zkušeností s členstvím BDSM subkultuře trvajícím od půl roku do 12 let.

Výzkumný soubor jako celek má rozmanité zkušenosti co do BDSM aktivit. Nalezneme aktivity spadající pod impact play a působení bolesti (tedy výprasky nejrůznějšího charakteru, škrábání, kousání, vosk, řezání, trampling, facky), bondáž (shibari, západní bondáž, mumifikace, pouta, lepící páska), breathplay (škrčení, dušení, rdoušení), anální praktiky v kontextu BDSM, mučení genitálu (sounding, CBT), ponižování, smyslová deprivace a jiné aktivity způsobující psychickou bolest či nekomfort, aktivity spojené s tělesnými tekutinami (krev, moč, sperma, sliny), roleplay (včetně například ageplay), fetiš, a praktiky edge play spojené s vysokým rizikem (CNC – konsenzuálně nekonsenzuální

aktivity jako například rape play, vymývání mozků, akce typu fingované popravy a podobné).

Tabulka 3 – Demografické údaje o respondentech

Výzkumné jméno / přezdívka	pohlaví	věk	role	praktikuje BDSM	roky členství v subkultuře	dostal/a otázky dopředu
Adéla	žena	27	bottom	2 roky	půl roku	ne
Anna	žena	27	top	12 let	3 roky	ne
Arcturus	muž	31	switch	13 let	11 let	ne
Canopus	muž	30	switch	16 let	5 let	ano
Eliška	žena	50	nepraktikuje			ne
Jakub	muž	44	bottom	28 let	necítí se součástí subkultury	ne
Matěj	muž	25	switch	4,5 roku	4,5 roku	ano
Sirius	muž	42	top	18 let	12 let	ne
Sofie	žena	48	nepraktikuje			ne
Tereza	žena	27	bottom	6-7 let	necítí se součástí subkultury	ne
Vega	žena	24	top	od puberty	1 rok	ano

V průběhu výzkumu jsme byli opakovaně konfrontováni s faktem, že záběr BDSM subkultury je poměrně široký, a jak je rozebíráno v teoretických kapitolách, také hranice samotného BDSM a subkultury je nejasná. Za kritérium příslušnosti jsme zvolili respondentovu sebeidentifikaci s českou BDSM subkulturou. Zároveň jsme do rozhovoru s respondenty praktikujícími BDSM zařadili otázku na vnímanou hranici členství v subkultuře. Všech devět jich za hranici členství v subkultuře označili kontinuální fyzické účastnění se akcí subkultury a udržování vztahů s příslušníky subkultury. Jedna respondentka členství rozšířila i na pravidelné sledování relevantních online skupin. Co se týče kritéria účasti na akcích, jeden respondent splňuje podmínku pravidelné účasti na akcích BDSM subkultury, byť se necítí součástí z důvodu nenavazování přátelských a romantických vztahů s lidmi z BDSM subkultury. Druhý respondent necítící se součástí subkultury pravidelně sleduje některé online skupiny zabývající se BDSM v ČR, ale akce BDSM subkultury nenavštěvuje. Jeden respondent praktikující BDSM navíc zaujímá k subkultuře negativní postoj.

Vzhledem k předchozí zkušenosti se subkulturou a rozhovoru s Jonášem jsme se domnívali, že její jednotlivé komunity mohou mít odlišnou zkušenost se stereotypizací a BDSM subkulturu mohou vnímat odlišně. V pilotním rozhovoru a poté i v každém dalším jsme zařadili otázky zabývající se tím, jak je dle respondenta česká BDSM subkultura členěná, a jakých jednotlivých komunit se cítí být součástí. Další respondenti byli oslovení

s cílem pokrýt co největší část subkultury a získat tak dostatečně reprezentativní pohled na problematiku vzhledem k výzkumným otázkám.

V rámci analýzy komentářů jsme vybrali několik českých webových magazínů sdružených pod jedním vydavatelstvím a náhodně zvolili články z let 2014-2022, jejichž primárním tématem bylo BDSM (vyloučeny tedy byly například články popisující různé sexuální praktiky, mezi kterými bylo BDSM zmíněno jen jako jedna z možností) a diskuze pod nimi obsahovala nějaké komentáře. Dohromady jsme pak analyzovali zhruba 300 komentářů (přesné číslo neuvádíme z důvodů maximální anonymizace) sdružených v kompletních diskuzních vláknech, vynechali jsme tedy vlákna přerušovaná komentáři smazanými, abychom naplnili myšlenku sociálního konstruktivismu a měli přístupný kontext daných výpovědí. V analyzovaných vláknech se nacházely výpovědi lidí aktivně odmítající praktikování BDSM, ale také výpovědi jedinců, kteří se uvnitř komentářů identifikovali jako praktikující BDSM.

7.2 Výsledky

Jednotlivá témata prezentujeme tam, kde je to možné, sdružená do kapitol podle odpovídajících výzkumných otázek, a tak otázky zodpovídáme. Schéma jednotlivých témat lze nalézt v příloze 5. V příloze 3 pak lze najít ukázkou z jednoho z přepsaných rozhovorů.

7.2.1 Stereotypy veřejnosti spojené s BDSM a jeho praktikováním

Touto částí se snažíme odpovědět na výzkumnou otázku 1: „Jaké stereotypní představy ohledně BDSM a jeho praktikování panují v české společnosti lidí nepraktikujících BDSM?“. Pozorovali jsme sedm stereotypů osob nepraktikujících BDSM vůči BDSM:

- BDSM je nemoc;
- BDSM je morálně špatně;
- BDSM je nekonsenzuální;
- BDSM je bez vztahu mezi participanty;
- BDSM je o sexu;
- BDSM jsou pouze ty nejextrémnější aktivity;
- BDSM lidé jako odborníci.

BDSM je nemoc

Jak respondenti, tak komentující v souvislosti s BDSM užívali slova jako „*nemocní*“, „*pacienti*“, „*patologie*“, „*léčba*“, „*zdraví*“, „*psychicky v pořádku*“ a posílání osob, které praktikují BDSM, za psychology, psychiatry či na jiná zdravotnická pracoviště.

Kategorii dobře shrnuje výrok Vegy:

*„No, tak nejčastější asi je, že je to druh deviantní činnosti, že to dělá někdo, kdo není mentálně v pořádku, že je to něco, co by mělo být léčeno, co není normální a že je to nezdravý a vlastně ty lidi vůbec nemají ponětí *smích*, že to může být zdraví a psychice naopak prospěšný.“ (Vega)*

Jako dvě nosné podkategorie pozorujeme výroky spojené s přesvědčením, že došlo k narušení normálního raného vývoje jedince, což vede k praktikování BDSM. Druhou kategorií jsou výroky spojené s přesvědčením, že se BDSM preference dá léčit a vyléčit.

Terezu překvapilo, když byla dotazována: „*jestli si myslím, že můj partner (který je v Top roli, pozn. výzkumnice) je násilnej od přírody, anebo prostě je to něco, co má rád*“. Adéla popisuje: „*No, takže často jsem musela vyvracet, že ty lidi, se kterými se stýkám, nebo že si okolí myslelo, přesně, že jsou nevyrovnaný, že mají v sobě něco rozbitýho*“ a že ji mrzely závěry okolí stojící na základě preferencí mj. v sadistických aktivitách jejích partnerů.

Jakub se podělil o zkušenost s řešením, podotýkáme, nesouvisejících zdravotních komplikací, které jej dostaly do ordinace psychologů:

„...psycholožka, a ta to ovlivnila, ten kontakt, že se mi snažila, i když možná na tom něco je, vnuknout, že je to špatný, a když se to rozebíralo úplně do detailů, tak mně tvrdila, že mám tyhlencty sklony vlastně z dětství, z raného dětství, protože jsem měl komplikovanej vztah s mámou, že mě prostě nepřijala, nebo přijala, ale byla citově chladná, a že to dítě si to v tý hlavě vyloží, že za to může on a že si za to zaslouží trestat. A vlastně že tím pádem mně vzniknul ten fetiš, to BDSMko, a jsou to praktiky, kterými já se trestám, a že to není v pořádku. A tonhlencto tím způsobem bylo nějaký ovlivnění v tom kontakt a jedním z jejich cílů bylo to, abych se začal mít rád a nenechal si v tomhle směru ubližovat.“ (Jakub)

BDSM je morálně špatně

„No, ještě, že jsou divný a ujetý a nenormální. Já si myslím, že ne BDSM si myslí, že je normální a že o BDSM populaci si myslí, že jsou nenormální.“ (Eliška)

Respondenti a komentující popisují zálibu v BDSM aktivitách jako morálně špatnou, zbytečnou odchylku, osoby praktikující BDSM vidí jako zvrhlíky. Canopus popisuje názor jeho kolegů v práci: „*je to prostě pro ně něco zvráceného, něco špatného, co by vůbec nemělo být*“. Tuto kategorii zařazujeme jako příbuznou představě, že BDSM je nemoc. Na rozdíl od nemoci je ale představa o zvrácenosti BDSM osob jej praktikujících „nevyléčitelná“.

Několik diskuzních vláken pojila nepřímou vyřčenou normu, že osoby praktikující BDSM by si svoji odlišnost měly uvědomit ještě předtím, než vstoupí do vztahu s osobami bez této preference, aby „neobtěžovaly“ společnost svou odlišností, nebo aby své potřeby řešily užitím profesionálních BDSM služeb a dál plnily svou roli v normální společnosti.

BDSM je nekonsenzuální

„...dost často s kolegy v práci, když se bavím, nebo s kamarádama, tak mají pocit, že toho člověka mlátím hlava-nehlava, a že se mu to nemusí líbit, což se jim snažím vyvracet, že to tak opravdu není, že na tom musíme mít shodu oba dva, takže tak.“
(Anna)

Ve výpovědích jsme pozorovali opakovaná naznačení, a to ve vtipu i ve vážném tónu, že se BDSM dá provozovat bez oboustranného souhlasu a stále být definováno jako BDSM.

„Třeba mě pobavilo, když mi kámoš řekl, že to mám skvělý, když ty ženský mlátím a jim se to líbí, že on když se se ženou pohádá, tak má doma zle, a že my když se pohádáme, tak se prostě zmlátíme a je to vyřešený, prostě se nám to líbí. [...] Ještě jsem slyšel, že ‚mě by to moc nerajcovalo mlátit ženský, ale jen je mlat, ony si to zaslouží!‘. To si pak člověk jenom tak povzdechne.“ (Sirius)

Spolu s nimi se primárně v internetovém prostoru vyskytovalo spojení BDSM a nekonsenzuálního násilí na náhodných osobách pohybujících se ve veřejném prostoru. Jeden komentující uvedl spojitost BDSM s násilnými činy na ženách a dětech, a toto násilí označil za logické vyústění toho, že se BDSM ve společnosti toleruje. Jeden z respondentů, Matěj, sdílel, že už zažil BDSM v hovoru zaměřovaném s domácím násilím.

Aspektem pozorovatelným ve výpovědích je tedy jistá představa o tom, že aktivity provozované v rámci BDSM nejsou předem dohodnuté a časově zarámované, a tak tedy vztahová nerovnováha v rámci BDSM aktivit může prosakovat do dalších oblastí života. To se projevuje v představě, že lidé praktikující BDSM jsou automaticky hrozbou pro společnost, protože tyto aktivity budou páchat na náhodných obětech. Zároveň se tak ale projevuje v představách o jisté nezvratnosti a stálosti rolí v „pravém BDSM“. Tuto představu

ilustruje úryvek rozhovoru s Eliškou, která popisuje vztah se ženou, která změnila její pohled na BDSM. Eliška tvrdí, že fakt, že tato žena vstoupila do manželství, ji vlastně přibližuje v nonBDSM populaci, i když tato žena dál praktikuje BDSM.

„...protože to, že má manželství, to už možná směřuje k životu vanilky. Ono je to těžký. Oni mají vanilkový život s příchutí BDSM.“ (Eliška)

Matěj a Tereza zmiňují problematiku CNC aktivit, které se nezasvěcenému divákovi kvůli jakési hře na nekonsenzualitu skutečně mohou jevit nekonsenzuálně. Roli také může hrát pornografie a způsob, jakým je v ní BDSM prezentováno:

„když mám ráda CNC, tak by je zajímala motivace, co...ty lidi třeba nedokážou pochopit, co tě na tom bere, protože to berou jako něco nekonsenzuálního.“ (Tereza)

*„jak to třeba funguje, protože oni vidí třeba to BDSM porno, jak tam někdo vytáhne svázanou holku z auta a prostě ji tam začne šukat, nebo něco, tak jak funguje tadyto, ten konsent a takhle. [...] Porno je porno, to je na efekt, a že BDSM je o konsentu, žejo, může to být CNCčko, jako consensual non-consent, ale většinou normálně SSC, takže tak *smích*. Jak fungujou ty zásady, to jim taky říkám, aby věděli.“ (Matěj)*

Stereotypní představa o nekonsenzuálnosti má úzký vztah s druhým stereotypem, a to že BDSM se praktikuje bez vztahu či citového napojení na partnera. Provázání těchto dvou stereotypů vystihuje Arcturova zkušenost s partnerkou, která nedokázala přijmout, že Arcturus v rámci BDSM aktivit v minulosti ženě způsobil výraznou, ve společnosti neobvyklou a dočasnou změnu vizáže:

„Tak jsme to vyzkoušeli, aby to nějak vypadalo v rámci možností, a to je to, co bejvalka nedokázala pochopit – že i když se jednalo o psychicky náročnější praktiky, že to bylo stále konsenzuální. Chtěli jsme to oba, chtěl jsem to já a chtěla to hlavně ona. [...] Chtěla to prostě zkusit, myslím si, že pro oba to byl zajímavý zážitek, pro ni asi víc, a bejvalka, ta se s tím nedokázala srovnat.“ (Arcturus)

Tento výrok ukazuje, že BDSM může být občas považováno za pouze jednostranně „výhodnou“ nebo preferovanou aktivitu. Pro někoho může být hůře srozumitelné, jak by zážitek dočasného zásahu do vizáže mohl být přínosný pro obě strany provozující takovou aktivitu, Arcturus ale tvrdí, že on i jeho partnerka aktivitu provozovali dobrovolně, a dle Arctura byla dokonce iniciativa i následný zisk zážitku větší pro partnerku v přijímající roli, než pro něj. Domníváme se tedy, že vnímaná „výhodnost“ aktivit pouze pro jednu stranu může souviset se stereotypem BDSM jako nekonsenzuální aktivity.

BDSM je bez vztahu mezi participanty

Jak jsme naznačili výše, pozorujeme souvislost tohoto stereotypu se stereotypem o nekonsenzualitě BDSM, a to z důvodu představy, že BDSM aktivity by v této představě mohly být aktivitami, které jsou „výhodné“ jen pro partnera v Top roli. Jeden komentující v diskuzi uvádí, jak je špatné „použit pro vlastní uspokojení někoho jiného“.

Jakub tvrdí, že BDSM je pro něj vlastně láska, nebo způsob jejího vyjádření. I Anna zmiňuje důležitost emoční vazby při praktikování BDSM: *„spousta lidí samozřejmě dokáže akčnit s lidmi, se kterými nemají intenzivní vztah a berou to jako...jako ‚nezávaznej druh sexu‘, nebo jak to popsat, a hrozně se divila [kolegyně], že já k tomu potřebuju tu vlastní emoční vazbu k tomu člověku“.*

Vega se zmiňuje o rovnici „domina = děvka“, se kterou má zkušenost z rodiny. Téma BDSM jako služby na prodej zde zmiňujeme jako kontrapříklad, stejně jako výrok Anny. BDSM dle respondentů lze praktikovat i bez silného emočního pouta. Jakub a Vega mají zkušenost s „profi femdom“ sférou, tedy služeb dominantních žen za úplatu. Zeptali jsme se Vegy, v čem je jiné praktikovat BDSM v kontextu profi femdom a v rámci BDSM subkultury:

*„V intimitě, určitě. Protože ten otrok od profesionální dominy, já nechci, aby na mě šahal, já ho neznám, a já k němu nic necítím a vlastně to tam si na něm nějak vybiju, zmlátím ho, ale v podstatě potom když já akčním se svým playpartnerem, tak je to úplně jiný ve všem *smích*, já to ani nedokážu popsat *smích*, jo, že ten playpartner může klečat u nohou, líbat je a pro mě to bude jako říkat ‚hej, já tě mám fakt rád‘, a je to prožitek na mentální úrovni na úplně jiný úrovni jinýho směru, jo, protože já ho můžu tvrdě bít, ponižovat, a potom pohládit po vlasech, říct, že je to hodnej kluk a že ho mám ráda, a vlastně tím hraním vyjadřovat druh emoční intimity.“ (Vega)*

BDSM je o sexu

Spojení BDSM a sexuálních aktivit se vyskytlo ve všech analyzovaných materiálech. Respondenti se v tomto kontextu stavěli k BDSM na spektru od „BDSM je sexuální praktika“ (Jakub), až po striktní rozdělování sexu a BDSM:

„Když jsme třeba byli na srazu a tam byla ukázka ozdobnýho svazování na tělo, nějakěj harness. Jedinej, kdo tam byl vanilkovej, byla obsluha, nějaká mladá holka, a ta se zaujetím koukala, a pak se zeptala: ‚A to se nejdřív musíte půl hodiny vázat, než si zašukáte?‘. A to mi přijde jako vtipná představa, kterou někdo má. Oni si možná můžou

myslet, že my to potřebujeme k tomu a nejsme schopni sexu bez tohohle [...] Spousta lidí to má tak, že to dělají radši zvláště, sex a BDSM.“ (Sirius)

BDSM jsou pouze ty nejextrémnější aktivity

Hranice BDSM je některými osobami vnímána jako oddělující jen ty nejextrémnější aktivity, a tato kategorie úzce souvisí s představou BDSM jako aktivit podmíněných bolestí a především s nejasnou hranicí BDSM. Ta opět spojuje toto téma s představou, že BDSM není běžné.

„když jsem se začal bavit s kolegama, který jsou mimo tadyto, o BDSM, tak jako hnedka: ‚máte latex, abyste po sobě mohli močit‘ a ‚fekál‘, ‚určitě tam probíhá tadyto‘ – no, jako oukej, klidně si to myslí ale...jsou lidi, který na to úchylku maj, ale nebejvá to zpravidla na těch akcích úplně to nejběžnější.“ (Canopus)

Některé osoby svou stereotypní představu o BDSM staví pouze na extrémních praktikách. Canopus hovoří o představě veřejnosti postavené na „že někde přijdeš, tam se prostě lidi řežou a močej na sebe jako úplně prostě výbuch nějakých těch...prostě nějaký šílenosti, nic cílenýho...a to je tak jako děsí, no“ a Anna popisuje zkušenost s kolegyní, která „myslela, že je to hodně o tý bolesti, intenzivní“. Vega hovoří o představě BDSM interakcí jako „rozkazy a stoprocentní poslušnost, a [veřejnost] třeba už nevidí tu realitu, že pro někoho to může být o romantice, o něžnosti, než o krutosti“.

Matěj popisuje podobnou zkušenost v rodině, kde bylo svazování vnímáno okamžitě v jeho nejextrémnější podobě:

*„že když řeknu, že v BDSM se způsobuje bolest a lidi se bijí, tak si budou představovat trochu jiný věci, než co se reálně děje *smích* [...] něco jako úplně brutálního, třeba, většinou, mi to přijde, že ty reakce jsou takový jako ‚ježišmarja‘, a tak. Například, když jsem řekl mamce, že dělám shibari, [...] tak její první reakce byla, ať si neublížím, a ať někomu neublížím.“ (Matěj)*

BDSM je o bolesti

Představu BDSM jako aktivity založené čistě na sadomasochistických aktivitách lze vnímat jako podkategorii omezení BDSM pouze na extrémní aktivity.

Sofie, respondentka, která nemá žádnou zkušenost s BDSM kromě reprezentace ve filmech a médiích, popisuje BDSM jako „somasochistický vztahy nebo praktiky. [...] musí na to být minimálně dva - jeden, který má sklon dělat násilí, a jeden, který má naopak

sklon jej přijímat“. Bolest je vnímána jako neoddělitelná součást BDSM aktivit. BDSM respondenti s touto představou rozporují:

„viděli někde nějaké fotky nebo video, kde třeba někdo dostal na zadek, že tam měl modřiny, nebo ho měl fialovej, a oni si představí spíš takovéhle věci a nepředstaví si, že to může být jemný a bezbolestný a taky to bude BDSM, že je tam mnohem více věcí, než jen bolest.“ (Sirius)

BDSM není běžné

I představu o BDSM jako o neběžné aktivitě považujeme za součást vymezení BDSM čistě jako určitého extrému, moderovanou nejasnou hranicí BDSM. Podle Sofie je BDSM „něco, co zaregistrujete, a dál neřešíte“, protože to není dramaticky častý jev ve společnosti, nebo alespoň v nejsilnějším slova smyslu, který definuje jako spojený s opravdu velkou mírou násilí. Zároveň tvrdí, že osoby praktikující BDSM nikdo neřeší.

Z diskuzních vláken pod články probírajícími BDSM zaznívají hlasy, že jsou články vymyšlené, postavené na představách autora a nikoliv na realitě, nebo že si minoritní část populace dokonce menší než skupina spadající pod LGBT uzurpuje nepoměrně velké místo v médiích.

BDSM lidé jako odborníci

V pracovní verzi jsme tento kód nazvali „odborné dotazy veřejnosti“. Role osob praktikujících BDSM v očích veřejnosti působících jako odborníci na BDSM není nijak odlišná jako při jakémkoli jiném zájmu, který je mimo hlavní proud veřejnosti, ať už je to hobby entomologie nebo rituální přechody po žhavém uhlí, nebo prosté studium psychologie, které studenty v očích určitých osob dělají v prvním týdnu studia odborníky znající vše z daného oboru.

Ať už oprávněně, nebo ne, respondenti jsou svým okolím vnímáni jako odborníci na BDSM a na sex, kteří mohou poskytnout cenné rady, a to o pomůckách spojených s BDSM, o tom, jak provozovat konkrétní aktivity, případně rozsoudit, zda aktivita, kterou dotyčný tazatel provozuje, může být také považována za BDSM:

„Pak je ještě zajímavý dotaz: ‚Hele, my jsme dělali tohle a tohle, jsme taky úchylové?‘ [...] Často to bývají dost bizarní věci – například: ‚Svázal jsem manželku síťovým kabelem, tím od WIFI, a pak jsme souložili, jsme taky BDSM+?‘“ (Sirius)

Vnímání osob hlásících se k BDSM za odborníky může být podpořeno i faktem, že pro BDSM subkulturu je dle respondentů vzdělávání důležité, a to jak směrem k subkultuře, tak i formou osvěty směrem k veřejnosti, jak popíšeme níže.

7.2.2 Vlivy moderující stereotypy

Byť tato část neodpovídá na žádnou výzkumnou otázku, zařazujeme ji z důvodu zachování kontextu ostatních informací, které přinášíme. Jedná se o popis vlivů, které v tomto kontextu přinášejí do rozhovoru respondenti. Konkrétně jde o postavení BDSM ve společnosti, generační vlivy, prezentace BDSM v mainstreamových médiích a téma nejasné hranice BDSM.

Postoj a reakce na BDSM

Na postoj se můžeme dívat optikou celé společnosti, nebo optikou jednotlivců. BDSM respondenti se setkali s celou škálou emotivního náboje v reakci společnosti nebo jednotlivce vůči BDSM. Zaznamenali jsme emoce na škále odporu a otevřené agrese, strachu, tolerance, respektu, neutrality, zvědavosti až k fascinaci. Takové reakce byly prezentované vážně nebo ve formě vtipů.

Tato emoční škála se následně promítá i do obsahu stereotypní představy o lidech praktikujících BDSM a do atmosféry ve společnosti, která ovlivňuje, jak se BDSM identita BDSM respondentů projevuje v kontaktu s většinovou společností.

Pozorovali jsme reakce, které vytváří oblouk mezi negativní a pozitivní afektivní reakcí na BDSM u nonBDSM populace. BDSM je na jednu stranu vnímáno jako nemoc, morální problém a extrémní záležitost, na stranu druhou jsou ale rady BDSM respondentů v oblasti sexu vyhledávány a přijímány. Reakce veřejnosti občas připomínají turistiku za odlišností. Tento příklad ilustruje den, kdy Arcturovi do práce přišla zásilka latexu ošetřená technikou, která způsobuje mimo jiné jeho nižší lesk:

„[kolegyně] na mě: ‚hele, to máš ten latex?‘, já: ‚proč, chceš ho vidět?‘ ona: ‚já bych chtěla vidět, jak to vypadá‘ [...] tak jsem jí to ukázal a ona ‚To není tak lesklý jako v American Horror Story!‘“ (Arcturus)

Reakce okolí na respondentovu příslušnost k BDSM subkultuře občas připomínalo ambivalentní pocity pojící se s návštěvou nějakého tajného klubu: na jednu stranu zvědavost a touha po vzrušení, na stranu druhou odpor nebo zklamání pramenící ze vzdálenosti

stereotypů spojených s BDSM od reálného fungování BDSM subkultury. Této problematice se více věnujeme při popisu vlivu stereotypů na BDSM identitu jednotlivce.

Bližší kontakt s BDSM destereotypizuje

Spolu se stereotypy veřejnosti BDSM respondenti popisovali zkušenost s rozdílným přístupem veřejnosti k jejich preferencím. Osoby mající emocionálně blíže k respondentům měli tendence ochotněji konfrontovat své stereotypní představy formou dotazů s respondenty. Pro respondenty také bylo důležité, že vyšší míra informovanosti o BDSM vedla k rozmělnění stereotypní představy o osobách praktikujících BDSM. Toto téma se objevilo ve více než polovině rozhovorů.

Generační vlivy

Tato práce sice nemá za cíl reflektovat proces vývoje identity a subkultury v dlouhodobém horizontu, pro zachování kontextu práce ale považujeme za důležité reflektovat, že pro respondenty je téma procesu vývoje různých názorů, postojů a stereotypů důležité. Respondenti odlišnosti, které přisuzovali generačním vlivům, pozorovali u stereotypů společnosti, ale i u složení subkultury a určitých mechanismů jejího fungování. Vývoj pozorují ve formě, jakou jednotlivci přispívají k subkulturnímu chodu, i ve vzájemném postavení BDSM subkultury a mainstreamu. Dle některých respondentů se tato vzdálenost snižuje a BDSM čím dál více proniká do mainstreamové kultury.

Prezentace BDSM v mainstreamových médiích

Respondenti v rámci rozhovorů i v diskuzních vláknech používali jako referenční materiál nejrůznější prezentace BDSM v médiích. Nejčastěji se jednalo o trilogii Padesát odstínů a BDSM pornografický materiál.

Mainstreamová média také s postupem let dávají větší prostor nejen BDSM problematice obecně, ale i osobám praktikujícím BDSM, ať už s cílem vytvořit prostor pro destigmatizaci, nebo za jiným účelem. Toto téma souvisí s důležitostí vzdělávání a osvěty v BDSM subkultuře.

Mám příznaky BDSM aneb Nejasná hranice BDSM

Častým tématem v rozhovorech byla nejistota ohledně toho, kde stanovit hranici mezi BDSM a většinovou, „vanilkovou“ sexualitou, pochybnost, na základě jakých kritérií se člověk řadí mezi BDSM nebo případně otevřené odmítání termínu „vanilka“.

Pozorovali jsme pro Siriuse humornou konverzaci se známým, který nepraktikuje BDSM:

*„ale z jedné diskuze vyplynulo, že, ty jsi jinej, protože to máš takhle“, a když jsem se pak ptal, jestli nezkoušeli nic neobvyklého. A on odpověděl, že celkem běžně na sebe močíme, svázaný ruce, roubík, ale vlastně *smích* bere to, jakože normálka (že to není BDSM, pozn. výzkumnice). No, nepítval jsem se v tom, ale teda on nedělal bolest, tak si myslel, že tady to jeho je tedy pohoda. [...] Ale oni to asi dělají miň často, než bych to dělal já, že je to pro ně spíš zpestření.“ (Sirius)*

Sirius, Jakub i Vega tedy popisují hranici BDSM v aktivitách, které subjektivně vnímají jako BDSM:

„myslím si, že když má někdo [konzervativní kamarád] tuhle tuhle praktiku [spitting] rád a ještě kozačky do postele, tak nějak trochu pozitivní je v tom BDSM, takže můj názor je takovej a pak jsem se potkal s dalšíma spousty lidí, co to svým způsobem trošku provozují.“ (Jakub)

„postupně jsem zjistila, že moje skupiny přátel, který jsem považovala za vanilky, jsou částečně BDSM+, ať už je to tím, že do svého běžného vanilkového života zapojují prvky dominance a submisivity, nebo tu bondáž, nebo mírný spank, nebo vax play.“ (Vega)

Někteří respondenti otevřeně hovoří o preferenci BDSM jako o spektru, než jako o jasné dělicí čáře. Adéla tvrdí, že „spousta vanilkovejch lidí si může nějaký BDSM praktiky propůjčit a myslím si, že by nebyla striktně hranice mezi tím, kdo je vanilka, a kdo je BDSM pozitivní“ a Anna si myslí, že je důležité „prostě nebejt v těch stereotypech, že ty aktivity jsou vyhrazený pro nějakou skupinu lidí. I vanilka může experimentovat s BDSM praktikama, i když se necítí být součástí komunity, nebo bejt nějak víc BDSM zainteresovaná“.

Vega také popisuje zkušenost s kamarádem, který je dle jejích slov „částečně submisivní“, kde pozorujeme hranici v tom, nakolik je pro něj BDSM v životě nezbytné:

*„když by měl celej život vanilkovej sex, tak je spokojenej, kdyby měl nějakou příchut' BDSM v tom sexu, tak je taky spokojenej. A třeba se neidentifikuje jako člen BDSM skupiny, ale identifikuje se „mám příznaky BDSM“ *smích*, ale neřekl by, že je BDSM pozitivní, toleruje to, respektuje to, ale sám se tak aktivně neoznačuje.“ (Vega)*

Tereza na otázku, jak definuje „vanilku“, odpovídá, že ji nemá, protože: „...si myslím, že vanilkovejch lidí v reálu moc není“. V podobném duchu reaguje Arcturus: „Abych pravdu řekl, já o vanilkách nemám žádný představy, protože to bude znít blbě – já vím, co vanilka

znamena, ale nikdy jsem s vanilkou neměl žádný zkušenosti“. BDSM respondenti pak popisují, že setkat se se svojí stereotypní představou vanilky se jim zatím nepodařilo.

Nejasnost hranice BDSM se primárně opírá o umělost hranice oddělující tyto pojmy buď typem aktivity, její frekvencí, intenzitou nebo mírou důležitosti BDSM pro daného jedince. Pozorujeme souvislost mezi nejasností hranice a některými stereotypy spojenými jak s BDSM pohledem nonBDSM lidí, stereotypů, které o „vanilkách“ mají lidé praktikující BDSM.

7.2.3 Stereotypy BDSM respondentů spojené s dělením na BDSM a nonBDSM společnost

Touto částí se snažíme zodpovědět výzkumné otázky 2 a 3, konkrétně „Jaké stereotypy ohledně české většinové společnosti panují mezi lidmi praktikujícími BDSM v ČR?“ a „Jak se stereotypně vnímají osoby praktikující BDSM jako skupina?“. Tyto otázky zodpovídáme primárně dle vymezování se respondentů vůči „vanilkové“ společnosti.

Jak jsme již naznačili výše, pozorujeme, že u BDSM respondentů má na stereotypní obraz vliv právě nejasná hranice BDSM. Někteří respondenti reflektují, že se stereotypním zástupcem většinové společnosti, s vanilkou, se zatím nepotkali a pochybují o její existenci, jiní částečnou příslušnost k BDSM přičítají většině společnosti, tedy že vlastně celá společnost nevědomě či tajně do jisté míry provozuje BDSM.

Aktivity

Nejtypičtějším je spojování „vanilek“ s praktikováním sexu pouze v misionářské poloze, případně pouze za účelem plození dětí, jak zaznívá v diskuzních vláknech, či pouze v heterosexuálním nastavení, jak podotýká Canopus. Matěj shrnuje postoj slovy „nudnej sex“. Témata nudy a absence chuti, odvahy a touhy experimentovat jsou častá.

„Že jsou nudný, což mě mimochodem trošku štve, že taková ta nadřazenost lidí, že dělaj něco mnohem zábavnějšího a duchaplnějšího, když si myslím, že sexualita každého může být plnohodnotně naplněná jakkoliv. Takže si myslím, že takovej stereotyp je, že jsou nudný, že se neumějí odvázat a že v posteli samozřejmě dělají jenom nudný věci, když to není bití a přivazování. No...asi tak.“ (Adéla)

Postavení

Ve výpovědích BDSM respondentů se také opakuje motiv přesvědčení o nadřazenosti, výjimečnosti či větší otevřenosti a tolerance lidí praktikujících BDSM, a to jak uvědomované

a reflektované, tak nikoliv. Lidé nepraktikující BDSM dle Canopa „o hodně přichází“. Dle Terezy BDSM lidé častou soudí zbytek společnosti přísněji než naopak. Jakub popisuje, že BDSM lidé vidí vanilky jako „opožděné v sexualitě“, opět ale v duchu nejasné hranice BDSM dodává, že dle jeho zkušeností by spousta lidí BDSM aktivity ráda vyzkoušela, jen mají obavy z reakce okolí.

„a radši žijou ten nespokojenej život, kterej je branej jako akceptovanej a normální ze strachu z nějakýcho odsouzení nebo vlastních morálních standardů nebo z toho, že by se necítily komfortně ve svý vlastní kůži a často prostě radši pojedou jednoho misionáře a budou si říkat ‚jo, takhle to má bejt a nic jinýho není a tohle je normální a takhle to musí bejt‘“ (Vega)

V porovnání s většinovou společností se sami BDSM respondenti vidí jako skupina lidí otevřenějších, tolerantnějších a méně smýkaných mainstreamovými vlivy a méně zatížených stereotypy. Matěj popisuje, že: *„[vanilky] nejsou tolik otevřený novým věcem, zatímco to mi přijde zase u BDSM lidí aspoň s čím jsem se setkal v komunitě, že jsou to hodně otevřený lidi obecně“*.

„Třeba na koncertě se někdo porve, může se stát cokoliv, ale já jsem se s tím nesešel. [...] s žádnou vyloženě negací, že by někdo vyvolával konflikt, nebo něco takovýho. [...] a když se bavím s vanilkama, tak ne vždycky je to úplně fajn, no.“
(Canopus)

Někteří respondenti vybočují z mainstreamové populace dalším způsobem: jsou jiné než heterosexuální orientace, nejsou monogamní, na první pohled nepůsobí jako etničtí Češi nebo jsou osoby působící jako cizinci jejich partnery, jiní mají netradiční barvu vlasů či tetování a piercingy. BDSM respondenti se v rozhovorech shodují na tom, že kromě některých výjimečných situací se v subkultuře setkávají s méně stereotypní reakcí na tyto atributy, než ve většinové společnosti, a tak zastávají názor, že BDSM subkultura je otevřenější a více přijímající. Tento sebestereotyp potvrzuje i Tereza, která jej pozoruje zvnějšku, zároveň ale dodává, že její osobní zkušenost ukazuje, že i v BDSM subkultuře se setkává se stejně odmítavými a na stereotypech postavenými reakcemi, jako jinde, a proto jí stereotyp o otevřenosti BDSM subkultury a jejímu přijímání odlišností přijde jako neoprávněná sebechvála. Podobný názor reflektuje i Sirius, dle jehož slov se v BDSM subkultuře vyskytuje mainstreamová a okrajová část, stejně jako ve společnosti.

7.2.4 Složení české BDSM subkultury a stereotypy s ním spojené

Touto částí odpovídáme na čtvrtou a pátou výzkumnou otázku. Schéma znázorňující strukturu české BDSM subkultury dle respondentů obsahuje příloha 5. Respondenti se v součtu identifikovali se všemi uvedenými komunitami s výjimkou DDlg a ABDL komunity. Nepublikujeme konkrétní příslušnost jednotlivých respondentů z důvodu zachování anonymity.

Regionální dělení

Respondenti shodně uvádí, že centrálním bodem je Praha, a to primárně co do rozmanitosti a akcí, které je možné navštívit. Praha je vnímána jako město, kde se koná dostatek akcí jednotlivých organizátorů zabývajících se různými aktivitami v rámci BDSM. Naproti ní jsou regionální buňky stereotypně vnímány jako neaktivní, neakční uskupení, která se schází pouze za účelem diskuzí, nikoliv praktikování BDSM.

„Myslím si, že třeba spousta lidí z pražské komunity jsou překvapení, jak moc se rozjždí ta lokální. Myslím si, že nečekali, že je tady tolik akcí, tolik shibaristů a podobně, tak mají pocit, že jsme hrozně zapšklí a uzavřený, ale řekla bych, že je to naopak, že jsme tady takoví otevření všemu.“ (Anna)

Jonáš se domnívá, že jeden ze základních sdružovacích prvků BDSM komunit mimo Prahu je právě shibari. Tuto aktivitu zmiňují všichni BDSM respondenti až na jednoho a promítá se i do dělení subkultury dle jednotlivých klubů a organizátorů, kde je vysoký podíl právě takových skupin sdružujících se za účelem praktikování shibari. Jak budeme rozebírat dále, shibari je některými respondenty vnímáno jako aktivita na pomezí BDSM a mainstreamu.

Dle respondentů je tedy snazší najít v Praze vyžití v rámci specifických aktivit, pro některé je dojíždění jedinou možností, jak se dostat do kontaktu se subkulturou, protože v jejich regionu aktivní jednotka není, nebo není dost velká na to, aby se v ní konaly tematické akce. To vede k dilematům ohledně dojíždění na akce, které často pokračují do pozdních nočních hodin, a to i ve všední dny.

„...těžko říct, dělej se tematický akce, ale všechno v Praze zase, to taky se člověk jen tak – ne nedostane, já na ty akce taky jezdím do Prahy, ale rozmyslím si, na kterou jít, když pak jedu v šest ráno nevyspalej ve vlaku, po zápraží ještě podnapilej.“ (Canopus)

Určitou dělicí čáru vnímají respondenti mezi Čechami a Moravou, respektive dojíždění do pražského či brněnského ohniska akcí. Někteří respondenti z Moravy shledávají fungování ohnisek v Brně, potažmo Ostravě za dostatečný prostor k vyžití. Arcturus nesouhlasí a tvrdí, že v současnosti sice akce na Moravě jsou, ale soudržnost a podpora uvnitř moravských komunit se vytratila. Anna příslušící k regionální komunitě v Čechách, která dle jejích slov funguje dobře a soudržně, na toto téma podotýká: „*A docela mě mrzí, že jiný oblasti, třeba v Ostravě a takhle si stěžujou, že tam nemaj něco takovýho. Tak jim vždycky říkám, ať si to udělaj, že to není tak těžký *smích**“.

Dělení dle účasti na akcích v daných klubech / organizované konkrétními organizátory

Respondenti také často zmiňují rozdělení dle účasti na akcích v konkrétních klubech či pořádané konkrétními organizátory. Sirius zdůrazňuje, že: „*...pak, což sice může znít regionálně, ale zdaleka nemusí být, je to, jaký lidi navštěvujou jaký kluby, protože třeba do toho největšího pražskýho se sjíždí lidi z celý republiky*“.

Jednotliví organizátoři mají na akcích jiná pravidla, jako například povinnost určitého dresscode, nebo míru otevřenosti k účasti široké veřejnosti, což dle Terezy vede k tomu, že určité akce se staly až „pop-pulární“. Zároveň tvrdí, že registruje nuance mezi akcemi jednotlivých organizátorů. Některé organizační jednotky si tak vydobily určitou pověst, jako například „strašný mládežnický kroužek, který chce za každou cenu šokovat“ (Arcturus), či „černokovový fetiš“ (Jonáš).

Příslušnost k jednotlivým organizačním celkům pak může převažovat regionální příslušnost, jak ilustruje výrok Terezy. Tento jev je podpořen i faktem, že určité komunity poskytují vyžití osobám s jinými preferencemi v rámci BDSM, pro které je tak výhodné aktivně se účastnit dění v komunitách geograficky vzdálenějších právě z důvodu odlišné BDSM preference, pro kterou hledají maximální vyžití, nebo faktu, že danému jedinci vyhovuje trochu jiný set komunitních norem, pravidel a kultury, která se mezi organizačními celky, jak píšeme, může výrazně lišit.

„takže už z toho jakoby nevážu svou příslušnost k žádné z těch skupin, a tím myslím vlastně ani k [BDSM klub], ani třeba k [lokální organizátor BDSM akcí], ani k [organizátor BDSM akcí], ani k [organizátor shibari akcí]“ (Tereza)

V odpovědích respondentů se také objevují zmínky o rozepřích určitých organizátorů, které se výrazněji promítají do vyhraněnosti příslušnosti jednotlivých členů

subkultury. Canopus tuto dělící čáru pozoruje mezi gay BDSM komunitou a ostatními, jiní respondenti vyzdvihují roli konfliktů organizátorů v shibari komunitě. Další třetí plochou jsou krajní body subkultury a akce, které se více otevírají široké veřejnosti, jak popisuje Tereza, či akce prolínající se více s jinými subkulturami, například swingers subkulturou, jak popisuje Arcturus.

Dalším popisovaným rozdílem je jistý rozdíl mezi organizátory a akce spadající pod starší členy subkultury oproti mladší generaci, který zdůrazňovali primárně příslušníci jedné komunity, jejíž hlavním, či jedním z hlavních identifikátorů je právě vymezení se proti starší generaci. Toto vymezení spočívá dle respondentů v jiném důrazu na BDSM role v rámci interakcí uvnitř komunity.

Dělení dle aktivit

Respondenti dále uvádějí rozdělení subkultury dle BDSM aktivit, které se promítají do následné účasti na akcích, vyhledávání určitých online skupin a konzumaci určitého obsahu a zároveň odlišné zkušenosti s reakcí BDSM subkultury na danou aktivitu.

Z toho hlediska respondenti popisují za nejvýznačnější shibari, fetiš, petplay komunity, které mají společné, že pořádají vlastní tematické akce. Zároveň také popisují „obecné“ akce, které Jonáš popisuje „*jako to nejklasičtější S/M*“, které sdružují širokou základnu BDSM aktivit. Jednotlivé skupiny si rozebereme níže.

Šest respondentů uvádí dělení na skupinu členů preferujících dominantně-submisivní komponentu a power play oproti sadomasochistům a vyznavačům spanku, u kterého čtyři respondenti zdůrazňují osobní prožívanou důležitost toho dělení, i když sami reflektují, že si nejsou vědomi akcí či jiných specifických způsobů sdružování těchto komunit v rámci subkultury. Důležitost tohoto dělení koresponduje s pozorovanými stereotypy veřejnosti, které například BDSM vnímají jako aktivitu, kde je stěžejní bolest, což osoba praktikující BDSM primárně v kontextu dominantně-submisivní nerovnováhy moci nemusí být relevantní vůbec, nebo naopak stereotypem o fixním nastavení jedince praktikujícího BDSM jakožto například dominantního, jehož dominance prostupuje do všech jeho vztahů, ať už v nich BDSM komponenta je, nebo nikoliv, ačkoliv pro ně může být důležitá právě sadisticko-masochistická komponenta, kde power exchange přítomná být nemusí.

Co se týče fetiš komunity, Arcturus, který se cítí být součástí primárně fetiš komunity, tvrdí, že fetiš je na hraně běžné, vanilkové společnosti, což odráží vnímání Siriuse, který si není jistý, jestli fetiš zahrnout do BDSM:

„ve finále připadá nejdivnější, i divnější než že na sebe někdo kálí, [...], protože fetiš, to je na objekt, a ne na člověka, prostě když kálím, teda ještě jsem na nikoho nekálel a ani to nemám v plánu, ale řekl bych, že to ty lidi dělaj spolu [...], ale že jsem fakt z toho materiálu a jen z toho materiálu odvařenéj, to mi osobně připadá nejdivnější.“ (Sirius)

Jak jsme nastínili výše, shibari komunita, či její regionální organizátorské celky a kluby zaměřující se na shibari, jsou početnou skupinou, která zazněla ve všech rozhovorech s BDSM respondenty kromě jednoho, a to ať už se cítili být součástí shibari komunity nebo nikoliv. U této aktivity také respondenti nejvíce hovořili o stereotypních představách, se kterými se setkali.

Shibari je vnímáno jako aktivita, která je spolu s fetišem na hraně BDSM subkultury a mainstreamové společnosti. Obraz shibari v subkultuře je, že shibari je složitá aktivita spíše estetického rázu, která svazovanému partnerovi umožňuje relaxovat nebo meditovat, jako „druh jógy“, jak stereotypní představu popisuje Anna, nebo „něco složitýho, na co je potřeba mít uměleckou hlavu“, jak popisuje Matěj. Osoby, které praktikují shibari, jsou také považovány za osoby, které o jiné BDSM aktivity zájem nemají, protože shibari považují za druh umění bez projevů D/S nebo S/M dynamiky.

„skoro jako sochař, ktorej má rád nějaký tvary... až umělec.“ (Eliška)

„vazače, to si myslím, že je kapitola sama o sobě, to podle mě nemá s bolestí co dělat.“ (Canopus)

„Typický hlášky jsou, že svazovat je asi tak zábavný, jako když schne lak.“ (Sirius)

Respondenti, kteří shibari provozují a pohybují se v shibari komunitě, proti takové stereotypní představě aktivně vystupují. Shibari je podle nich aktivita, jejíž tváří může být estetická podoba, ale která je primárně o prožitku a kontaktu s partnerem, který může prožívat (například při závěsech) velmi intenzivní bolest, jak podotýkají respondenti se sadistickým a masochistickým zaměřením.

Respondenti praktikující BDSM většinou shodně tvrdí, že pro ně osobně je shibari aktivitou, kterou jsou ochotni provozovat s větší skupinou lidí, než ostatní BDSM aktivitu. To může potenciálně ukazovat na jinou komunitní normu v shibari komunitě.

Další výraznou komunitou je komunita petplay. Tu respondenti vnímají jako výrazně reprezentovanou gay psí podkomunitou, a sekundárně podkomunitu BDSM koní.

Poslední komunita uváděná respondenty jen minimálně je komunita osob praktikujících ageplay aktivity, a to jmenovitě DDlg (Daddy Dom, little girl; tedy taková „hra na tatínka a holčičku“, v různých variacích genderu a pohlaví) a ABDL, tedy Adult Baby Diaper Lover, tedy aktivity zaměřující se na hraní si na novorozence a batolata, případně fetiš na pleny apod. Dle Siriuse tato komunita společně se shibari komunitou v posledních letech je více aktivní, hlásí se k ní více lidí a je více přijímaná, oproti dřívějšímu stavu, kdy na ni bylo nahlíženo více jako na latentní pedofilii.

Dělení dle BDSM rolí

Do plného výčtu dělení české BDSM subkultury bychom rádi uvedli ještě dělení dle BDSM rolí. Na ně jsme se tázali hned v úvodu každého rozhovoru. BDSM respondenti toto dělení sami nezmiňovali, stereotypní představy s ním spojené ale ano.

V rozhovorech i diskuzních vláknech byly pozorovány stereotypy spojené primárně s dominantními osobami, které v rámci výzkumu máme zahrnuté pod osoby v Top roli. Představy se týkaly požadovaného vzhledu, výšky a fyzické konstituce, ale zároveň i preferovaných aktivit. V datech jsme pozorovali přesvědčení o tom, že určité aktivity jsou vnímány jako narušující stereotypní představu o dominantním partnerovi, například provozování penetrativních aktivit v přijímající roli.

„Často jsem se trošku setkávala s tím, že když jsem mrňavá a jsem v civilu, tak jsem subinka, byť jsem v reálu od rány a s nikým se [...] nepáru, [...] když jdu do toho [klubu], [...] jak tam jdu v těch kožených hadrech s bičem, mám partnera na vodítku, nebo jde vedle mě, a teď já podpatky a tohleto – tak že jsem hrozně drsná, nebo namyšlená [...] ale ,ty seš vlastně hrozně v pohodě, ty nejseš žádná drsná domina, s tebou se dá docela normálně kecat‘.“ (Anna)

Dalším stereotypním obrazem spojeným s určitou rolí je stereotyp VDD, kterému věnujeme prostor v další části.

7.2.5 Vliv stereotypů a společnosti na BDSM identitu

Na BDSM identitu jedince nahlížíme jako na komplexní fenomén, který se různě projevuje v různých sociálních situacích, které jsou naznačené v mapě kódů u jedincovy BDSM identity. Touto částí chceme odpovědět na sedmou výzkumnou otázku, tedy „Jak ovlivňuje zkušenost se stereotypy BDSM identitu člověka praktikujícího BDSM v ČR?“.

Stereotypy

Respondenti reflektují, že postoj společnosti ovlivňuje míru snadnosti přístupu k tématu BDSM a experimentování s takovými aktivitami. Někteří respondenti se domnívají, že s větším přijetím BDSM v mainstreamu by došlo k nárůstu lidí hlásících se k BDSM. Jak budeme popisovat níže u procesu vstupu do BDSM subkultury a konfliktu stereotypů o BDSM s realitou, domníváme se, že společenské stereotypy mají vliv na vnímanou nejasnost hranice BDSM.

Většina BDSM respondentů popisuje, že bez negativních stereotypů spjatých s BDSM by proces sebepřijetí byl snazší:

„Teďka už tolik ne, ale myslím, si, že v procesu přijímání sebe sama, si myslím, že tomu velmi hrálo to, jestli je to normální, jestli je to v pohodě, a jestli se mnou není špatně, jestli taky nejsem rozbitá, protože mám takovou potřebu. Teďka už ne, ale na začátku určitě.“ (Adéla)

Tento efekt reflektovali také dva respondenti muži-sadisti, když se snažili zpracovat konflikt společenské normy „ženy se nebijí“ s BDSM normou konsenzuality a svojí sadistickou preferencí. Popisují proces, kdy do své osobní normy formované společností byla postupně integrována BDSM norma.

Není překvapením, že BDSM respondenti také popisují, že se jejich ochota otevřeně prezentovat svoji BDSM identitu v kontextu většinové společnosti mění podle postojů společnosti: „když by ta nálada ve společnosti k BDSM lidem byla taková, že je chtěj zavírat do blázince, tak samozřejmě by mě to ovlivňovalo, protože bych to musel nějak tajit, a tak.“ (Sirius).

Kulturní šok

I ve výpovědích respondentů, kteří měli předchozí zkušenost s praktikováním BDSM, se promítají stereotypy většinové populace vůči BDSM, které jsme popisovali dříve. V první ukázce vidíme, že Adéla neočekávala, že na akci subkultury budou „normální lidi“ a Canopus byl překvapený tím, že jeho „drsní lidé“, co provozují v rámci BDSM aktivity drsnějšího charakteru, jsou ve skutečnosti milí.

„byla jsem zvědavá a chtěla jsem vidět nějaký akce a tušila jsem o tom, že...že se dějou nějaký akce, že jsem sledovala věci na instagramu, ale nějak to bylo pro mě, to se děje někde v nějakým paralelním vesmíru'. [...] A první akce, [...] v ten moment si

myslím, že si to nějak sedlo, že ,aha, to jsou normální lidi, a tady se můžu cítit přijímaně’.“ (Adéla)

„a pak jsem zjistil, že je to úplně úžasný místo [pravidelně pořádaná BDSM akce], kde je nějaká herna, a lidi jsou hrozně pozitivní, většina lidí je strašně milejch a člověk by čekal, že ježišmarja, když maj rádi tolik drsnejch věcí, co to tam bude za magory, ale ne, naopak, většina lidí je strašně milejch, úplně jsem byl mile překvapenej. I ty dominantní dokážou bejt úplně milý.“ (Canopus)

Domníváme se, že je zde pozorovatelný vliv nejasné hranice BDSM, kterou jsme v této práci zakotvili jako sebeidentifikaci s BDSM subkulturou a praktikováním BDSM. Stejně jako u Siria a jeho přátel, kteří na sebe pravidelně močili a používali pomůcky na znehybňování, ale nepovažovali tyto aktivity za BDSM, protože „to nebyla bolest a nenechávalo to modřiny“, i ostatní respondenti popisovali překvapení při konfrontování své stereotypní představy o BDSM a akcích BDSM subkultury s realitou. Aktivity BDSM subkultury se totiž neomezují jen na praktikování BDSM, stejně jako životy většiny jejich příslušníků, což je aspekt, který představa většinou neobsahuje, jak ilustruje Anna:

„Je spoustu lidí, který třeba nezávazně [...] navštíví tu komunitu nebo nějakou akci a jsou překvapený, že je to stejný jako jít s jinýma kámošema na pivo nebo na kafe a povídat si o čemkoliv. Zjistí, že jsme úplně normální lidi jako oni.“ (Anna)

Prvotní nadšení a vzrušení ze vstupu do komunity časem opadá a členství v komunitě přestává být pro respondenta novou zkušeností. Tento proces popisuje Matěj:

*„Řekl bych, že dřív jo, že když jsem do té komunity přišel, že: ,jo, tady s těma lidma se o tom bavit můžu’, a pak jsem seděl s těma vanilkama ,ohó, já mám temné tajemství, o kterém vám neřeknu!’ *smích*. A pak bych řekl, že se tohle časem smylo, možná že i částečně počáteční nadšení, který se tak jako víc znormánilo.“* (Matěj)

Dochází také ke konfrontování erotických představ s žitou realitou BDSM subkultury, kterou ilustruje ukázka rozhovoru s Vegou v další kapitole, kdy Vega popisuje kontakt s novým členem lokální komunity.

Některé stereotypní představy veřejnosti se mezi členy subkultury udrží. Jeden z respondentů popisuje svou zkušenost s člověkem, kterého dle jeho slov můžeme za člena komunity (byť okrajového) považovat, u kterého se stereotypy společnosti projevovaly i po styku s komunitou a vyústily až v pokus o vydírání respondenta přes jeho BDSM identitu v pracovním prostředí.

Spolu s ním se také přenos některých stereotypních představ většinové společnosti ukazuje na obsahu pojmu VDD – Velký Drsný Dominant – jak ho vykládají respondenti. VDD je podle nich dominantní žena či muž, kteří se drží stereotypní představy o působení v dominantní roli (kterou jsme ve výzkumu sdružili pod Top role), a to na úkor konsenzuality a bezpečnosti. VDD také může mít pocit, že všechny osoby v Bottom roli by měly automaticky podléhat jeho autoritě a být svolné provozovat s ním BDSM.

*„...když naraziš na VDDčko, tak ten ti podá většinou stereotypní představu o BDSM typu ‚napíchám ti špendlíky do bradavek, není to na tebe moc?‘ Zkušeněj samozřejmě řekne ‚se špendlíkama jdi do prdele, jseš magor? Kdybys vzal jehly a dezinfekci, tak se můžeme bavit *smích*.“ (Arcturus)*

7.2.6 Vliv BDSM subkultury na BDSM identitu

Když se jedinec praktikující BDSM dostane do kontaktu s BDSM subkulturou, je mu umožněno projevovat svou osobní BDSM identitu v novém kontextu, v nové situaci. Témata v této části pokrývají odpověď na šestou výzkumnou otázku: „Jak ovlivňuje BDSM subkultura BDSM identitu člověka praktikujícího BDSM v ČR?“.

Sebepřijetí

Nejvíce popisovaným vlivem subkultury na prožívání identity BDSM respondentů byly změny v sebepřijetí. Respondenti popisovali pocit „nalezení svého kmene“, tedy získání pocitu, že to, co dotyčný dělá, je v pořádku a v BDSM subkultuře vnímáno jako normální chování:

„Já si myslím, že jsem to v sobě už hodně přijala, že to tak je, ale zároveň každá věc, co mě tak v tom ujistí, že je to jako správně, že na tom není nic špatného [...] chci aspoň okrajově bejt součástí komunity...abych měla to ujištění, že v tom nejsem sama, že nejsem divná, že jsem součástí nějaký skupiny lidí.“ (Adéla)

Respondenti popisovali spolu se vstupem do subkultury, který definovali jako účast na akcích některé komunity, validizování vlastní identity jako člověka praktikujícího BDSM. Spolu s ním se dostavovaly pocity svobody, sounáležitosti, fascinace a přijetí. Vega má k subkultuře ještě vřelejší vztah: „*nenášla jsem akceptaci a informace, ale našla jsem druhou rodinu*“.

Komunitní normy a pravidla

Člen BDSM subkultury je ovlivňován i normami a pravidly typickými i pro danou BDSM komunitu, které je součástí. Tyto normy se poté promítají do respondentova vnímání osobní normy v kontextu praktikování BDSM, ať už přijetím či odmítnutím nějaké subkulturní normy.

Jednotlivé BDSM komunity se svými normami odlišují. Jejich odlišnosti jsme nastínili v dělení české BDSM subkultury, jejich podrobný průzkum ale nebyl cílem naší práce. Zaznamenali jsme ale některé společné rysy, které byly ve výrocích respondentů výrazné a zjevně formovaly náhled na BDSM a jeho prezentaci. Níže uvádíme delší ukázkou rozhovoru s Vegou, která popisuje vstup nováčka do soudržné lokální komunity, kde jsou tyto rysy patrné. V první části si můžeme povšimnout, jak Vega komentuje stereotypní představy nováčka a očekávání, že se časem stane „normálním“, „zjistí, jak to funguje“ a bude se chovat dle komunitních norem:

„příklad teďka jednoho novýho člena komunity, se kterým aktivně komunikuju, tak on vypadá, že má hodně silnou zažitou představu toho, že teda jako budu ta domina, zamknu ho do toho pásu cudnosti a budu mu rozkazovat a vlastně, když se mu snažím vysvětlit, že je to o komunikaci, že je tam nějaká vyjednávací schůzka, kde probereme svoje potřeby, co od toho očekáváme a jak to vidíme, tak on tohle vůbec si není schopen si připustit, že to existuje a je z toho úplně celej na větví a očekává, že prostě přijdu, seřezu ho a odejdu a úplně nechápe, že to tak nefunguje. [...] až to zjistí, jak to funguje, a nějak se do toho zavedl, tak třeba bude v uvozovkách ‚normální‘, bude mít přijatelnější chování [...] že vlastně zjistí, že ačkoliv ten druh stereotypu v tý hlavě [...] zní strašně super, tak třeba pro lidi není super, [...] když by ho fakt přišel někdo zmlátit a odešel a zjistí sám, že ta potřeba není jenom o tomhle, ale i o tom emočním prožitku, kontaktu, aftercare, a podobných věcech.“ (Vega)

Vzdělávání

Vega nováčka edukuje o „správném postupu“, jehož součástí je vyjednávací schůzka, a dále vysvětluje, jak má daná schůzka vypadat. Ke konci ukázky čteme, že se Vega snaží nováčkovi předat informaci, že stereotypní představa o praktikování BDSM může být vzdálená od reality.

Hodnota vzdělávání v subkultuře je patrná jak ve směru kultivace znalostí jejich členů, tak kultivace obrazu BDSM ve společnosti. Respondenti s povděkem kvitovali osvětovou snahu některých odborníků o destigmatizaci BDSM ve společnosti. Tereza si

myslí, že: „*spousta z těch skupin to dělá jakoby i velmi dobře, to, co vytvářej, je rozhodně hodnotnej obsah, ať už je to prostě pro zábavu, nebo edukaci*“.

Opakovaně použitým slovem respondentů ve výpovědi je *vysvětlit/vysvětlovat* a touha nejen uvádět informace na pravou míru, ale i zdůraznit důležité bezpečnostní aspekty. V rozhovorech byla znát touha edukovat výzkumníci, a to o normách jednotlivých komunit, bezpečnosti, konsenzualitě a správných postupech, jak určité aktivity provozovat, či jak o nich mluvit.

„... taky se hodně pozastavujou u straponu, že jako to nikdo nemůže mít rád, a já jim vysvětlím nějaký fyziologický aspekty, proč to pro toho chlapa může být příjemný, [...] samozřejmě je potřeba k tomu dodržet nějaký hygienický pravidla a návyky [...] třeba jak zajistit hygienu u toho pissu, tam je to klasika, že ‚fuj, to je nechutný‘, pak když jim řekneš, že musíš vypít 2 litry vody, aby ta moč byla dostatečně naředěná, a samozřejmě není stoprocentně sterilní moč, samozřejmě nějaký procento bakterií tam je, což samozřejmě víme z různých výzkumů, že třeba escherischia coli se vyskytuje v těch močových cestách...“ (Anna)

Zároveň respondenti vidí hodnotu subkultury pro sebe právě v edukaci, kterou nabízí, ať už formou workshopů, tak neformálního předávání zkušeností ohledně témat, na které se workshopy nepořádají.

„No a pak jsem normálně jezdil do [města] a takhle. Chtěl jsem se vzdělávat, i bavit.“ (Arcturus)

„... že si může vyměňovat nějaký názory, zkušenosti, ty workshopy navštěvovat, to vzdělání je hodně důležitý tam [...] Ale největší přínos asi vidím v tom vzdělání, v té inspiraci.“ (Sirius)

„... ale spíš bych řekl, že pro mě ani ta účast v té komunitě je super důležitá, jako spíš to dělat, to BDSM, ale co bych řekl, že bylo hodně důležité, je vstoupit do té komunity. Když ten nováček tam přijde a seznámí se s tím, jak to funguje, naučí se nějaké ty věci, jak dělat něco bezpečně, naučí se o konsentu...“ (Matěj)

„... když člověk zjistí, že ho vzrušuje někoho škrtit, tak si ale řekne: ‚hele, ale já nevím, jak někoho škrtit‘, tak asi hledá možnosti, jak se nějakým způsobem vzdělávat a jak sdílet svoje zážitky.“ (Vega)

Bezpečnost

Vega v delší ukázce v úvodní sekci o komunitních normách a pravidlech dále popisuje, že očekávání nováčka jsou nerealistická, a v jejím vysvětlování je znát důraz na míru bezpečnosti uznávanou a řešenou v rámci komunity. Stejně tak v Annině výroku, jaká pravidla je potřeba dodržet při aktivitách spojených s drážděním análního otvoru nebo zahrnujících moč, či v Matějově přístupu důležitosti vstupu do komunity a zisku informací o bezpečnosti, tedy konsenzualitě, i správném technickém provedení. Respondenti mají touhu nejen uvádět informace na pravou míru, ale i zdůraznit důležité bezpečnostní aspekty.

Komunitní akce, na kterých se BDSM provozuje, jsou pak vnímány jako bezpečnější prostor k provozování rizikovějších aktivit pro méně zkušené Top jedince, kteří v komunitě cítí oporu jednak v hodnotě vzdělávání, jednak v hodnotě udržování bezpečí jejich členů.

Rozšíření obzorů

Respondenti také popisují, že jim členství v BDSM subkultuře přináší možnosti konfrontovat se s aktivitami, které rozvíjejí jejich náhled a preference. Anna popisuje, že kontakt se subkulturou facilitoval fantazie o aktivitách, se kterými neměla zkušenost. Taková zprostředkovaná zkušenost je pak bezpečným kanálem pro fantazijní experimentování s aktivitami, se kterými jedinec zatím nemá zkušenost. Sirius by se „*bez komunity [...] určitě těžko dostal k shibari, což mi přijde jako jeden z nejzajímavějších směrů v BDSM*“.

Tereza popisuje, jak jí kontakt s nepreferovanými aktivitami v rámci BDSM skrze BDSM subkulturu „otevřel oči“, a zdůrazňuje, že právě kontakt se členy subkultury s odlišnými preferencemi v rámci BDSM umožňuje se vzdělat, zamyslet se a projít fází pochopení preferencí aktivit, které sama neprovozuje. Bližší kontakt s rozmanitými BDSM preferencemi odlišnými od preference respondenta je díky subkulturě častější, a může vést k většímu pochopení pro odlišnosti.

Přispívání komunitě

Hodnota přispívání chodu komunity byla patrná téměř ve všech rozhovorech s BDSM respondenty. Respondenti, kteří se dle svých měřítek na chodu komunity nepodílí, mají i tak tendenci reflektovat hodnotu přispívání subkulturě, či konkrétní komunitě.

„Já nic nepořádám, maximálně nějaký sezení [...] Neřekl bych, že se zapojuju, ale prostě jsem součástí.“ (Canopus)

*„... když to řekneme hezky, tak pomáhám tím, že na ty akce chodím a platím vstupný *smích*, protože každý člověk, co přijde, pomáhá udržet tu komunitu, protože pokud by lidi nechodili, tak nebude komunita.“ (Matěj)*

Ve výzkumném souboru se vyskytují aktivní organizátoři akcí i pasivní konzumenti, ale i lidé, kteří se snaží přispět chodu komunity jinými způsoby, jak je tomu například ve výše zmíněném úryvku, kde Vega edukuje nováčka – jedná se o takový mentoringový vztah jeden na jednoho, který má ulehčit vstup do subkultury, který Vega s některými nováčky navazuje:

„Jsem zastáncem toho, že když si něco беру, tak bych ráda do té komunity něco dávala. A určitě do ní přispívám už jenom tím, že když mi někdo napíše, nově člověk, tak toho člověka se třeba snažím seznámit s tou komunitou a přivést toho člověka do komunity.“ (Vega)

„... když ta akce je [...] tak se snažím na ni vždycky přijít, ať už jako jenom pozorovatel, tak už třeba aktivní účastník – třeba přinést téma do debaty, nebo tak.“ (Anna)

Míra soudržnosti a „komunitního ducha“, jak jev příslušnosti a potřebě rozvíjet subkulturu nazvala Vega, se v průběhu času na různých místech republiky proměňuje, a to jak v investici členů do společných akcí, tak i síla vztahů mezi členy v osobním životě. Tento aspekt je spojen se vztahy navazovanými v rámci subkultury, kde se jim budeme věnovat více:

„Ta komunita tady dříve fungovala, ale já ti absolutně nevím, co se stalo. [...] lidi přešli z toho, že každé dá něco svého ze sebe, do toho módu ‚bav mě‘. [...] Třeba když byl sraz [konkrétní akce] – někdo dotáhl kříž, někdo dotáhl, vakuovku, někdo dotáhl bacátka, někdo dotáhl lékařský vybavení, někdo dotáhl špekáčky, a někdo dotáhl věci, abychom mohli srát ten sjezd křesťanů vedle – takže takhle jsme fungovali, ale pak nastala ta komercializace, to ‚bav mě‘ a už to prostě nebylo úplně ono. [...Dřív] byla pohodová komunita tak, jak jsem říkal. Tam se ti lidi podporovali, navzájem si rekonstruovali svépomocí byty, hodně silný to tam bylo.“ (Arcturus)

Organizace akcí pro BDSM subkulturu je také potenciálním prostorem pro získání statusu uvnitř subkultury, ale i navenek. Vliv konkrétních osob můžeme vnímat i v dělení respondentů na komunity dle organizátorů daných akcí, kteří následně „svoji“ komunitu formují. Ve výpovědích respondentů se v tomto směru jména určitých organizátorů, nejen klubů a organizačních týmů, opakovala. Aktivní podílení se na chodu subkultury tedy můžu

přinést i status celebrity, který se při větším veřejném působení může přenést i do většinové společnosti. Takovou situaci popisuje Sirius, který byl obdivován známou, která viděla v televizi reportáž o význačném členovi subkultury, kterého znal osobně.

Vztahy v rámci subkultury

Subkultura a jednotlivé komunity s sebou přinášejí i aspekt mezilidského kontaktu a vztahů. Účastníci výzkumu tyto vztahy popisovali nejčastěji v tématech přátelských vztahů a romantických vztahů spojených se seznamováním.

Přátelské vztahy

Důležitým prvkem členství v subkultuře je dle respondentů právě sociální aspekt členství v ní. Ten se v různých komunitách projevuje různým způsobem. Někteří respondenti popisují členství v komunitách, jejichž nejvýznamnějším prvkem je kontakt ve vzdělávacím nastavení formou workshopů a přednášek, jiní popisují kontakt v rámci formálních akcí s programem, či neformálních akcí. V některých komunitách socializace probíhá v rámci akcí, kde probíhají BDSM aktivity, v jiných komunitách bylo popisováno jako norma akcí probíhajících v hospodách, čajovnách a jiných běžných situacích jako grilování na zahradě a společná dovolená, kde k BDSM aktivitám nedochází, a spojovacím prvkem je právě pouze fakt, že účastníci se s BDSM identifikují.

„to je důležitá společenská akce, tam jde spíš o to, že tam se schází valná většina [konkrétní komunity] [...] Já jsem první akci nedělal nic jinýho, než že jsem se zdravil se všema [...] šílený, no.“ (Canopus)

„...prostě stýkat se s těma lidma, už jenom když jdu do [klubu] a vidím tam starý známy, co znám X let, tak je to většinou strašná jízda, kde se všichni válíme smíchy. Kolikrát se tak válíme smíchy, že nestihnem žádnou akci (BDSM aktivitu, pozn. výzkumnice).“ (Arcturus)

Někteří respondenti popisují k určitým komunitám tak silnou vazbu, že je berou jako svou druhou rodinu, jak v předchozích ukázkách zmiňuje Vega. Arcturus a Anna zase popisují, že je pro ně sociální aspekt v určitém úhlu při kontaktu se subkulturou důležitější, než aktivity, které je spojují.

Romantické vztahy a seznamování

Vzhledem k faktu, že pro některé respondenty praktikující BDSM je tato složka života naprosto nepostradatelná, uvádějí členství v subkultuře za výrazně zlehčující pro nalezení vhodného životního partnera, a sami popisují, kolik životních partnerů, či partnerů pro

BDSM aktivity se jim díky komunitě podařilo nalézt. Pro Jakuba, který nechce vstoupit do subkultury, by i tak potenciální zisk partnera přesvědčil o zvážení možnosti účasti na některé akci: „*třeba na to časem změním názor, třeba si nikoho nenajdu a půjdu do [BDSM klub] *smích* ale zatím se na to necítím*“.

Adéla zase popisuje změnu nároků na partnera v souvislosti s kontaktem se subkulturou. Dle jejích slov jí subkultura dala volnost přiznat si, že je BDSM pro její život důležité natolik, že si může dovolit potenciální partnery filtrovat dle této preference, což se ale brzy překlátilo do vyhledávání partnerů dle jejich BDSM preference nehledě na kompatibilitu v jiné oblasti života. Množství potenciálních partnerů v BDSM subkultuře umožnilo vyváznout i z tohoto extrému, a tak Adéla mohla mezi svými BDSM a nonBDSM požadavky na partnera najít lepší balanc. Jistota v podobě socializace v rámci BDSM subkultury tedy Adéle umožňuje lépe integrovat potřebu BDSM do života.

„když jsem byla v nějaký fázi svého seznamování se [...] tak jsem [...] koukala hlavně na to [...] aby tam bylo tohleto (BDSM pozn. výzkumnice) – ten proces přijímání, že je tam další požadavek na toho potenciálního partnera životního, tak se mi to trošku překlátilo do toho, že jsem koukala hlavně na to (BDSM, pozn. výzkumnice) [...], ale pak jsem zjistila, že je třeba blbec, nebo jsem zjistila, že si lidsky nebo partnersky nevyhovujeme, nebo že ho ty věci zajímají a má je rád, ale neumí okolo nich komunikovat, [...] to, že jsem se začala nějak víc do té komunity dostávat a hledat tam nějaký potenciální partnery mi dalo nějakou zpětnou vazbu, že je to sice důležitý, ale že to není jedinej aspekt, na kterej bych se měla dívat [...] že je to důležitý, ale není to jediná věc, která je důležitá.“ (Adéla)

Tímto uzavíráme kapitolu prezentující výsledky tematické analýzy. V rámci ní jsme prezentovali několik oblastí stereotypů spojených s problematikou BDSM a také vybrané vlivy na identifikaci osob, které BDSM praktikují.

8 DISKUZE

V diskuzi se budeme věnovat srovnání výsledků naší práce s relevantními studiemi. Dále přinášíme kritické zhodnocení limitů práce a pozorované přínosy naší práce.

8.1 Cíle výzkumu

Srovnání našich výsledků s relevantními studiemi členíme do několika logických trsů: stereotypů veřejnosti, stereotypů osob praktikujících BDSM, vlivů moderujících stereotypy a problematiku identifikace v kontextu BDSM.

8.1.1 Stereotypy veřejnosti vůči BDSM

První výzkumná otázka se zabývala tím, jaké stereotypy o BDSM a jejím praktikování panují ve většinové společnosti. Stereotypy, které jsme pozorovali, se překrývají s postojovými škálami ASMS (Yost, 2010) a rozšiřují je. Pro srovnávání uvádíme tabulku srovnávající jednotlivé postoje ASMS a stereotypy z našeho výzkumu (viz tabulka 4). Obsahově se dané postoje vyrovnají pozorovaným stereotypům „BDSM je morálně špatně“ a „BDSM je nekonsenzuální“. První zmíněný stereotyp odpovídá subškále „BDSM je nemorální“, a tři zbývající subškály jsou naplní podobné stereotypní představě o nekonsenzualitě BDSM, kterou v odpovídající části rozšiřujeme o představu, že Top jedinci by mohli projevovat násilné sklony i v jiných oblastech života, které by mohli chtít prosazovat násilím.

Jak jsme uvedli v teoretické části práce, výsledky ASMS naznačují, že větší kontakt s problematikou BDSM vede ke snížení negativních postojů (Yost, 2010). Takový trend popisují i naši respondenti, dle kterých větší obeznámenost s BDSM vede ke snížení negativních postojů a rozmělnění stereotypní představy o osobách praktikujících BDSM.

Především v diskuzních vláknech byly zaznamenány odkazy na problematiku LGBT a její srovnávání s BDSM. To naznačuje, že veřejnost je vnímá jako jistým způsobem propojené. Toto zjištění je v souladu s tvrzením, že BDSM nastupuje stejnou cestu demedicinalizace a depatologizace, kterou LGBT započalo a pár let dříve (Hansen-Brown & Jefferson, 2022; Wright, 2006).

Tabulka 4 – Srovnání subškál ASMS a stereotypů našeho výzkumu (Yost, 2010)

Subškály ASMS	Stereotypy veřejnosti
BDSM je nemorální	BDSM je nemoc
BDSM je spojeno s násilím	BDSM je morálně špatně
BDSM je obecně nepřijatelnou formou sexuality	BDSM je nekonsenzuální
preferance v BDSM se přenáší i do běžného života	BDSM je bez vztahu mezi účastníky
	BDSM je o sexu
	BDSM jsou pouze ty nejextrémnější aktivity
	BDSM lidé jako odborníci

Pozorovali jsme stereotypní představu, že BDSM je silně spojeno se sexem. BDSM respondenti v našem výzkumu se k této problematice stavili stejně různorodě, jako současný vědecký diskurz – někteří považovali BDSM za sexuální praktiku, jiní BDSM a sex striktně oddělovali, a jiní je považovali za do jisté míry propojené. Někteří autoři považují BDSM za sexuální aktivitu spojenou se sexuálním vzrušením, jak reflektují například současná klinická vymezení DSM-V (Raboch et al., 2015) a MKN-10 (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2022), jiní si spojení uvědomují a proti souvislosti BDSM a sexu vystupují (Cutler et al., 2020; Fennell, 2021; Newmahr, 2010; Sagarin, 2015).

8.1.2 Pozorované vlivy na stereotypy

BDSM respondenti popisují stejnou nejistotu ohledně hranice pojmu BDSM, na kterou jsme upozorňovali v kapitole 1.1.2. Domníváme se, že právě tato hranice moderuje vliv na stereotypy spojené s BDSM ve společnosti. Osoby bez zkušenosti s BDSM by tedy mohly zastávat spíše stereotypní představu, že BDSM není běžné a spadají pod něj pouze extrémní podoby aktivit, aby BDSM „odsunuly“ více na okraj a minimalizovaly vliv této skupiny osob.

Ve váhání ohledně hranice BDSM také vidíme jistou paralelu s rozšířením definice BDSM Jozífkové (2016). Respondenti vyjadřovali pochybnosti o příslušnosti osob praktikujících pouze roleplay nebo pouze fetiš, a to nehledě na to, zda byli aktivně praktikujícími tyto aktivity, nebo ne. I tak se ale přikláněly ke svému pocitu, že tyto praktiky jsou „dostatečně BDSM“, aby se tak mohly identifikovat. Rozšíření definice i o pojmy fetiš a roleplay se nám tedy zdá vhodné.

Pozorovali jsme také vliv mediálního obrazu BDSM na společnost s převahou výpovědí svědčících o důležitosti série Padesát odstínů. Předpoklad vlivu této knižní a filmové série se shoduje s jinými výzkumy (Drdová & Saxonberg, 2020).

8.1.3 Stereotypy osob praktikujících BDSM

Teorie sociální identity (Stryker & Burke, 2000; Tajfel et al., 1971) nás dovedla k domněnce, že k významným komunitám uvnitř BDSM subkultury budou vázány stereotypní představy. V datech jsme našli stereotypní představy spojené s různými pozorovanými děleními uvnitř BDSM subkultury. Domníváme se, že při větším počtu rozhovorů by se nám podařilo nalézt stereotypní představy spojené s dalšími skupinami uvnitř BDSM subkultury i při jejím „jemnějším“ dělení na menší subkultury v logice zmíněné teorie. Domníváme se také, že průzkum vzájemných stereotypů mezi osobami praktikujícími BDSM v rámci subkultury a mimo ni by mohl přinést další zajímavý pohled na problematiku BDSM v ČR.

Co se týče stereotypů osob praktikujících BDSM vůči osobám, které jej nepraktikují, naše zaměření na stereotypy, nikoliv postoje, ukazuje, že stereotypní představa, kterou má BDSM člen o své in-group lidí praktikujících BDSM, nese především pozitivní charakteristiky, kdežto jeho představa o osobě nepraktikující BDSM nese spíše negativně zabarvené představy. To odpovídá teoriím tvrdícím, že jedinci mají tendence svou vlastní skupinu hodnotit pozitivněji (Tajfel & Turner, 1986). Zároveň jsme také pozorovali, že způsob, kterým jsme stereotypy zaměřené na společnost formulovaly, nesou jazyk, ze kterého je patrné, že se BDSM respondenti vymezují vůči většinové společnosti a hodnotí jejich rozdíly.

Všichni BDSM respondenti až na jednoho v rámci svých rozhovorů hovořili o shibari, tedy konkrétním stylu bondáže. Domníváme se, že shibari je v současné subkultuře na vrcholu pomyslné „trendové vlny“, a v té souvislosti je tedy i častějším tématem přemýšlení osob praktikujících BDSM, než praktiky momentálně méně populární. Spolu s fetišem také nejčastěji v rámci rozhovorů bylo zpochybňováno, zda spadá pod BDSM. Domníváme se, že vzhledem k přístupnosti a otevřenosti shibari a fetiš akcí mohou být dobrým vstupem či nahlédnutím mainstreamové společnosti do BDSM subkultury, což pak následně ovlivňuje představu o nich jako o nedostatečně „BDSM“ pro BDSM subkulturu. Další informace o shibari v kontextu české republiky poskytuje magisterská práce Rytíř Drozenové (2022).

Když bychom stereotypní představy chtěli zhodnotit jako celek, nacházíme v nich jeden spojující prvek, který pozorujeme i ve výrociích respondentů, kteří popisují určité neporozumění v souvislosti se stereotypní představou osob praktikujících BDSM. Domníváme se, že tím neporozuměním je jisté nepochopení základní myšlenky BDSM, a to, že je to konsenzuální hra – hra, nikoliv skutečnost. Když si děti hrají na bandity a policisty, nestává se z nich automaticky v normálním životě delikvent a strážce pořádku, a dítě roli „záporného hrdiny“ porušujícího zákony může přijmout a experimentovat s prožíváním uvnitř ní. Stejně tak mohou dělat dospělí, například v rámci aktivit, které vnímáme jako BDSM, aniž by svého partnera na tyto aktivity v normálním životě vnímali jako „zlého banditu“, nebo „tvrdého policistu“.

8.1.4 BDSM identita

Někteří respondenti BDSM vnímají jako svoji sexuální orientaci, jiní to za relevantní kontext nepovažují, stejně jako ve výzkumu Kolmes et al. (2006).

Drdová (2020) popisuje generační odlišnosti mezi lidmi praktikujícími BDSM. Nejvýraznější rozdíly shledává v menší vyhraněnosti a rigiditě rolí. Mladší generace podle ní bere BDSM více jako hru, méně seriózně, více fluktuuje a věnuje se více S/M, než jen D/s. Její závěry se shodují s popisovaným dělením BDSM subkultury na organizátory „starší“ a „mladší generace“.

Elementy přispívání chodu komunity, systému vnitřního vzdělávání a potenciálního dosažení určitého statusu uvnitř ní odpovídají popisu BDSM subkultury při pozorování Newmahr (2010).

8.2 Limity práce

V rámci práce bylo pro osoby praktikující BDSM a osoby, které jsou součástí BDSM subkultury, vybráno kritérium sebeidentifikace, které jsme zvolili právě kvůli popisované nejasné hranici pojmu BDSM. Domníváme se, že při zvolení jiného způsobu operacionalizace tohoto pojmu bychom mohli dojít k odlišným závěrům.

Úskalím našeho přístupu je také nedostatečné množství respondentů nepraktikujících BDSM, což považujeme za největší slabinu našeho výzkumu, byť jsme se snažili jej zajistit a měli jsme připraveno několik záložních plánů, jak respondenty získat. Tento problém jsme se nakonec pokusili řešit analýzou komentářů, které by dle nás mohly reprezentovat alespoň

do jisté míry stereotypní představy veřejnosti, i tak ale většina analyzovaných dat prošla optikou a byla zprostředkována respondentem praktikujícím BDSM, což může zkreslovat informace víc. V tomto směru také vidíme největší potenciál rozšíření poznatků do budoucnosti.

8.3 Přínosy práce

Jak jsme nastínili více, předchozí výzkumy (Yost, 2010), i náš výzkum ukazují, že bližší kontakt s BDSM vede k rozmělnění stereotypů a změny postojů vůči BDSM, potažmo osobám, které BDSM praktikují. Tato práce má za cíl přinést nové poznatky vázané na problematiku BDSM v ČR. Nejen, že díky jejímu přečtení se problematika může stát pro čtenáře bližší a jeho postoj k ní se může proměnit, zároveň také ale přináší pohled do toho, jak ji vnímá současná společnost. To může být užitečné například pro pracovníky v pomáhajících profesích nebo ve službách, které mohou přijít do kontaktu s klienty provozujícími BDSM. Nově nabyté poznatky mohou vést ke změně kvality péče o tuto cílovou skupinu.

Tato práce také slouží jako podklad pro práci magisterskou, kde bychom na problematiku rádi navázali a ještě podpořili přínos dosavadního úsilí o bližší zmapování problematiky.

9 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zmapovat stereotypy spojené s praktikováním BDSM a zjistit, jakou roli hraje BDSM subkultura v identitě jejích členů. Výsledkem naší práce je sedm pozorovaných stereotypních představ veřejnosti o praktikování BDSM:

- BDSM je nemoc;
- BDSM je morálně špatně;
- BDSM je nekonsenzuální;
- BDSM je bez vztahu mezi participanty;
- BDSM je o sexu;
- BDSM jsou pouze ty nejextrémnější aktivity;
- BDSM lidé jako odborníci.

Zároveň jsme také pozorovali stereotypy osob praktikujících BDSM vůči většinové společnosti, která je stereotypně vnímána jako skupina provozující sex pouze na misionáře, neexperimentující, nudící se, skupina, která „o něco přichází“, a která ve skutečnosti do jisté míry BDSM praktikuje. V protikladu k ní se osoby praktikující BDSM považují za osoby otevřenější, tolerantnější, které experimentují a mají „vytříbenější vkus“.

Naším cílem bylo také zjistit, jak je česká BDSM subkultura členěna a jaké stereotypní představy jsou s dělením spojeny. Výsledky naší práce naznačují, že se BDSM subkultura dá členit dle regionů, dle organizačních celků a dle jednotlivých BDSM aktivit. Stereotypní představy postihují jednotlivé podskupiny tohoto dělení s rozšířením o stereotypní představy spojené s BDSM rolemi, jmenovitě s rolí dominantní.

Zároveň jsme pozorovali, jaký vliv mají stereotypy na BDSM identitu. Stereotypy většinové společnosti ovlivňují identitu skrze kontakt s BDSM subkulturou v podobě konfliktu stereotypní představy s normami BDSM subkultury. Zároveň se také stereotypy společnosti promítají do postoje společnosti k BDSM, který ovlivňuje jak autostereotypy osob praktikujících BDSM a jejich náhled na většinovou společnost, tak jejich proces přijímání vlastní BDSM identity.

Závěrem jsme si kladli za cíl popsat, jak BDSM subkultura ovlivňuje BDSM identitu. V první řadě tvoří BDSM subkultura novou fazetu, skrze kterou se BDSM identita jedince

může projevovat. V řadě druhé ovlivňuje jedincovu BDSM identitu skrze normy a pravidla subkultury, potažmo jednotlivých komunit, a to konkrétně normu bezpečnosti a vzdělávání sebe a druhých. Dále také projevuje svůj vliv hodnotou v přispívání k chodu subkultury, rozšiřováním obzorů aktivit a jejím socializačním aspektem a vztahy. Stereotypy i subkultura tak mají vliv na osobní prožívané normy a pravidla spolu s pocitem sebedůvěry.

10 SOUHRN

V rámci teoretické části jsme se zaměřili na čtyři oblasti: téma BDSM, BDSM subkultury, stereotypů a identity. BDSM jsme si představili jako akronym pro aktivity, jejichž hranice je vnímána jako nejasná (De Neef et al., 2019; Řezníčková, 2018; Weiss, 2006b) a různá pojetí této hranice vedou k odlišným výsledkům (Holvoet et al., 2017). Představili jsme si také konsenzualitu, bezpečnost a role v kontextu BDSM. V části zaměřené na BDSM subkulturu jsme se věnovali jak její světové, tak i lokální historii a současnosti.

Ve zbývajících dvou kapitolách jsme se zaměřili na koncept stereotypů a identity jako samotných, a ve druhé polovině těchto kapitol přinesli i spojení obou témat s BDSM. V kapitole věnované stereotypům jsme si představili stereotypy samotné a povahu jejich obsahu, která může projevovat znaky ambivalentních stereotypních představ (Fiske, 2018), představili jsme si škálu měření postojů vůči sadomasochismu ASMS (Yost, 2010). Kapitola věnovaná identitě ukotvuje teoretický rámec práce do teorií konstruktivismu, teorie sociální identity a postmoderního náhledu na identitu.

Prvním cílem této práce bylo popsat stereotypy spojené s praktikováním BDSM a osobami, které jej praktikují, a to jak z pohledu veřejnosti, tak osob praktikujících BDSM samotných včetně stereotypů těchto osob vůči většinové společnosti. Druhým cílem bylo popsat vliv těchto stereotypů a BDSM subkultury na identifikaci jejich členů. Ve výzkumu jsme se zaměřovali na prostředí České republiky a českou BDSM subkulturu.

Zvolili jsme kvalitativní design a hlavní metodou tvorby dat bylo provedení polostrukturovaných interview. Sekundárně jsme analyzovali diskuzní vlákna pod články zabývající se BDSM na českých webech, která eliminovala reaktivitu výzkumníka (Hendl, 2008) a rozšířila výzkumný soubor o více hlasů z řad osob, které BDSM nepraktikují. Za kritérium praktikování BDSM a potažmo členství v subkultuře jsme použili právě sebeidentifikaci jakožto člověka praktikujícího BDSM, potažmo člena subkultury, pokračující v logice vymezující BDSM dle Weiss (2006b).

Za metodu analýzy dat jsme vybrali tematickou analýzu. Celkem jsme analyzovali zhruba 300 komentářů a 11 rozhovorů. Respondenti, se kterými jsme provedli rozhovory, se pohybovali ve věkovém rozmezí 24-50 let. Respondenti, kteří praktikovali BDSM, jej

provozovali od dvou do dvaceti osmi let. Ti, kteří se cítili být členy BDSM subkultury, byli jejími členy od půl roku do dvanácti let.

Výsledkem práce je sedm stereotypních představ veřejnosti o BDSM, a to, že BDSM je nemoc, morálně špatně, nekonsenzuální, bez vztahu mezi participanty, o sexu, obsahující jen ty nejextrémnější aktivity a představa osob praktikujících BDSM jako odborníků. Osoby praktikující BDSM si veřejnost představují jako skupinu provozující sex pouze na misionáře, neexperimentující, nudící se, skupinu, která „o něco přichází“, a která ve skutečnosti do jisté míry BDSM praktikuje. Sebe vymezují vůči veřejnosti jako osoby otevřenější, tolerantnější, které experimentují a mají „vytříbenější vkus“. Tyto stereotypy ovlivňují identifikaci osob praktikujících BDSM v podobě konfliktu stereotypní představy společnosti s normami BDSM subkultury projevujícími se při vstupu do subkultury a také proces přijetí vlastní BDSM identity.

Česká BDSM subkultura se dá členit dle regionů, dle organizačních celků a dle jednotlivých BDSM aktivit. Stereotypní představy postihují jednotlivé podskupiny tohoto dělení s rozšířením o stereotypní představy spojené s BDSM rolemi. Jedincovu BDSM identitu ovlivňuje v procesu jeho sebepřijetí, skrze subkulturní či komunitní normy a pravidla, hodnotou přispívání k jejímu chodu, rozšiřováním obzorů aktivit a jejím socializačním aspektem. Zároveň vytváří novou fazetu, skrze kterou se BDSM identita jedince může projevovat.

Výsledky výzkumu jsou v souladu se zjištěním, že větší kontakt s problematikou BDSM vede ke snížení negativních postojů (Yost, 2010), což bylo pro respondenty tématem. Pozorované stereotypy také splňují tři stěžejní rysy stereotypů podle Operaria a Fiske (2001).

Dva z pozorovaných stereotypů, jmenovitě „BDSM je morálně špatně“ a „BDSM je nekonsenzuální“, obsahově pokrývají čtyři subškály ASMS (Yost, 2010). Byly také pozorovány stejné paralely s postavením BDSM a LGBT, jako popisovaly předchozí výzkumy (Hansen-Brown & Jefferson, 2022; Wright, 2006). Respondenti dále popisovali stejnou nejistotu ohledně hranice BDSM, kterou jsme diskutovali v teoretické části práce, s váháním zařazením například oblasti fetiše, který se k BDSM váže jako příbuzný pojem dle Jozífkové (2016). Někteří také BDSM vnímají jako svoji sexuální orientaci, jiní to za relevantní kontext nepovažují, stejně jako ve výzkumu Kolmes et al. (2006).

Účastníci výzkumu, kteří praktikují BDSM, hodnotili skupinu osob praktikujících BDSM pozitivněji než veřejnost, které přisuzovali negativně zbarvené představy, což je

v souladu s výzkumy (Tajfel & Turner, 1986). Elementy přispívání chodu komunity, systému vnitřního vzdělávání a potenciálního dosažení určitého statusu uvnitř ní odpovídají popisu BDSM subkultury se znaky vážného volnočasového zájmu (serious leisure) Newmahr (2010).

LITERATURA

Allport, G. W. (2004). *O povaze předsudků*. Prostor.

Allan, K. (1997). The Postmodern Self: A Theoretical Consideration. *Quarterly Journal of Ideology*, (20), 3-24.
https://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/K_Allan_Postmodern_1997.pdf

Ambler, J. K., Lee, E. M., Klement, K. R., Loewald, T., Comber, E. M., Hanson, S. A., Cutler, B., Cutler, N., & Sagarin, B. J. (2017). Consensual BDSM facilitates role-specific altered states of consciousness: A preliminary study. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*, 4(1), 75-91.
<https://doi.org/10.1037/cns0000097>

American Psychological Association. (2022). *Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct*. American Psychological Association. Retrieved November 11, 2022, from <https://www.apa.org/ethics/code>

American Psychological Association. (n. d.). Attitude. In *APA Dictionary of Psychology*. <https://dictionary.apa.org/attitude>

American Psychological Association. (n. d.). Stigma. In *APA Dictionary of Psychology*. <https://dictionary.apa.org/stigma>

Andrieu, B., Lahuerta, C., & Luy, A. (2019). Consenting to constraint: BDSM therapy after the DSM-5. *L'Évolution Psychiatrique*, 84(2), e1-e14.
<https://doi.org/10.1016/j.evopsy.2019.02.005>

Atik volá o pomoc!. (n. d.). HitHit. Retrieved March 22, 2022, from <https://www.hit-hit.cz/cs/project/8886/atik-vola-o-pomoc>

BDSM Test: What Kind of Sexual Deviant are You?. (2023). Retrieved March 22, 2023, from <https://bdsmtest.org/r/jbjxyCt4>

BDSM Test: What Kind of Sexual Deviant are You?. (n. d.). Retrieved March 24, 2022, from <https://bdsmtest.org/info>

BDSMklub: Info. (n. d.). BDSMklub. Retrieved November 22, 2022, from <https://www.bdsmklub.cz/?home>

Bezreh, T., Weinberg, T. S., & Edgar, T. (2012). BDSM Disclosure and Stigma Management: Identifying Opportunities for Sex Education. *American Journal of Sexuality Education*, 7(1), 37-61. <https://doi.org/10.1080/15546128.2012.650984>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Brubaker, R., & Cooper, F. (2000). Beyond “Identity.” *Theory and Society*, 29(1), 1–47. <http://www.jstor.org/stable/3108478>

Cooley, C. H. (1902). *Human nature and the social order*. https://openlibrary.org/books/OL18074812M/Human_nature_and_the_social_order.

Curtain, C. (2023) QualCoder 3.2 [Computer software]. Retrieved from <https://github.com/ccbogel/QualCoder/releases/tag/3.2>

Cutler, B., Lee, E., Cutler, N., & Sagarin, B. (2020). Partner Selection, Power Dynamics, and Mutual Care Giving in Long-Term Self-Defined BDSM Couples. *Journal of Positive Sexuality*, 6(2), 86-114. <https://doi.org/10.51681/1.624>

Damm, C., Dentato, M. P., & Busch, N. (2018). Unravelling intersecting identities: understanding the lives of people who practice BDSM. *Psychology and Sexuality*, 9(1), 21 - 37. <https://doi.org/10.1080/19419899.2017.1410854>

De Neef, N., Coppens, V., Huys, W., & Morrens, M. (2019). Bondage-Discipline, Dominance-Submission and Sadomasochism (BDSM) From an Integrative Biopsychosocial Perspective: A Systematic Review. *Sexual Medicine*, 7(2), 129-144. <https://doi.org/10.1016/j.esxm.2019.02.002>

De Vleminck, J. (2017). Sadism and Masochism on the Procrustean Bed of Hysteria: From Psychopathia Sexualis to Three Essays on the Theory of Sexuality. *Psychoanalysis and History*, 19(3), 379-406. <https://doi.org/10.3366/pah.2017.0232>

Dovidio, J. F., Hewstone, M., Glick, P., & Esses, V. M. (2010). Prejudice, Stereotyping and Discrimination: Theoretical and Empirical Overview. In *The SAGE Handbook of Prejudice, Stereotyping and Discrimination* (pp. 3-28). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781446200919.n1>

Drdová, L. (2020). *From Steel to Plush: Symbolic Boundaries, Authenticity and Inauthenticity in the BDSM Subculture* [dizertační práce]. MUNI.

Drdová, L., & Saxonberg, S. (2020). Dilemmas of a subculture: An analysis of BDSM blogs about Fifty Shades of Grey. *Sexualities*, 23(5-6), 987-1008. <https://doi.org/10.1177/1363460719876813>

Dunkley, C. R., & Brotto, L. A. (2020). The Role of Consent in the Context of BDSM. *Sexual Abuse*, 32(6), 657-678. <https://doi.org/10.1177/1079063219842847>

Dunkley, C. R., Henshaw, C. D., Henshaw, S. K., & Brotto, L. A. (2020). Physical Pain as Pleasure: A Theoretical Perspective. *Journal of Sex Research*, 57(4), 421-437. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1605328>

Dziak, M. (2021). Stereotype. *Salem Press Encyclopedia*.

Efran, J. S., Lukens, M. D., & Lukens, R. J. (1992). Constructivism: What's In It For You? Knowing When A Table Is Not A Sofa. *The Evolving Therapist. Ten Years of The Family Therapy Networker*, 265-277.

Fennell, J. (2021). It's complicated: Sex and the BDSM subculture. *Sexualities*, 24(5-6), 784-802. <https://doi.org/10.1177/1363460720961303>

FetLife. (2022). Retrieved March 24, 2022, from <https://fetlife.com/>

Fiske, S. T. (2018). Stereotype Content: Warmth and Competence Endure. *Current Directions in Psychological Science*, 27(2), 67-73. <https://doi.org/10.1177/0963721417738825>

Fiske, S. T. (2019). Warmth and competence are parallels to communion and agency: stereotype content model. In *Agency and Communion in Social Psychology* (pp. 39–51.). Routledge.

Fiske, S. T., Cuddy, A. J. C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 878-902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.878>

Ford, E., Shepherd, S., Jones, K., & Hassan, L. (2021). Toward an Ethical Framework for the Text Mining of Social Media for Health Research: A Systematic Review. *Frontiers in Digital Health*, 2. <https://doi.org/10.3389/fdgth.2020.592237>

Hansen-Brown, A. A., & Jefferson, S. E. (2022). Perceptions of and stigma toward BDSM practitioners. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 1-9. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03112-z>

Hébert, A., & Weaver, A. (2015). Perks, problems, and the people who play: A qualitative exploration of dominant and submissive BDSM roles. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 24(1), 49-62. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2467>

Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (2., aktualiz. vyd). Portál.

Holvoet, L., Huys, W., Coppens, V., Seeuws, J., Goethals, K., & Morrens, M. (2017). Fifty Shades of Belgian Gray: The Prevalence of BDSM-Related Fantasies and Activities in the General Population. *The Journal of Sexual Medicine*, 14(9), 1152-1159. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2017.07.003>

Childs, A. (2016). Hyper or hypo-masculine? Re-conceptualizing 'hyper-masculinity' through Seattle's gay, leather community. *Gender, Place & Culture*, 23(9), 1315-1328. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2016.1160033>

Chua, S. M. (2022). Navigating conflict between research ethics and online platform terms and conditions: a reflective account. *Research Ethics*, 18(1), 39-50. <https://doi.org/10.1177/17470161211045526>

Jozífková, E. (2013). Consensual Sadomasochistic Sex (BDSM): The Roots, the Risks, and the Distinctions Between BDSM and Violence. *Current Psychiatry Reports*, 15(9). <https://doi.org/10.1007/s11920-013-0392-1>

Jozífková, E. (2016). BDSM: rizika v číslech, další vývoj a zdroje informací. *Sexuológia: časopis Slovenskej sexuologickej spoločnosti*, 16(2), 24-31.

Kaak, A. (2016). Conversational Phases in BDSM Pre-Scene Negotiations. *Journal of Positive Sexuality*, 2(3), 47-52. <https://doi.org/10.51681/1.232>

Katz, D., & Braly, K. (1933). Racial stereotypes of one hundred college students. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 28(3), 280-290. <https://doi.org/10.1037/h0074049>

Kelsey, K., Stiles, B. L., Spiller, L., & Diekhoff, G. M. (2013). Assessment of therapists' attitudes towards BDSM. *Psychology*, 4(3), 255-267. <https://doi.org/10.1080/19419899.2012.655255>

Kolmes, K., Stock, W., & Moser, C. (2006). Investigating bias in psychotherapy with BDSM clients. *Journal of homosexuality*, 50(2-3), 301-24. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_15

Krueger, R. B. (2010a). The DSM Diagnostic Criteria for Sexual Masochism. *Archives of Sexual Behavior*, 39(2), 346-356. <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9613-4>

Krueger, R. B. (2010b). The DSM Diagnostic Criteria for Sexual Sadism. *Archives of Sexual Behavior*, 39(2), 325-345. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9586-3>

Lanciano, T., Soleti, E., Guglielmi, F., Mangiulli, I., & Curci, A. (2016). Fifty shades of unsaid: Women's explicit and implicit attitudes towards sexual morality. *Europe's Journal of Psychology*, 12(4), 550-566. <https://doi.org/10.5964/ejop.v12i4.1124>

Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*.

Lührmann, T., & Eberl, P. (2007). Leadership and Identity Construction: Reframing the Leader-Follower Interaction from an Identity Theory Perspective, 115-127. <https://doi.org/0.1177/1742715007073070>

Luo, S., & Zhang, X. (2018). Embodiment and Humiliation Moderation of Neural Responses to Others' Suffering in Female Submissive BDSM Practitioners. *Frontiers in Neuroscience*, 12. <https://doi.org/10.3389/fnins.2018.00463>

Maher, B. (1969). *Clinical Psychology and Personality: The Selected Papers of George Kelly*.

Martinez, K. (2018). BDSM Role Fluidity: A Mixed-Methods Approach to Investigating Switches Within Dominant/Submissive Binaries. *Journal of Homosexuality*, 65(10), 1299 - 1324. <https://doi.org/10.1080/00918369.2017.1374062>

McGarty, C., Yzerbyt, V. Y., & Spears, R. (2002). Social, cultural and cognitive factors in stereotype formation. In C. McGarty, V. Y. Yzerbyt, & R. Spears, *Stereotypes as Explanations: The formation of meaningful beliefs about social groups* (pp. 1-15). Cambridge University Press.

Mead, G. H. (1934). *Mind, Self and Society*. University of Chicago Press.

Moser, C. (2019). DSM-5, Paraphilias, and the Paraphilic Disorders: Confusion Reigns. *Archives of Sexual Behavior*, 48(3), 681-689. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1356-7>

Moser, C., & Kleinplatz, P. J. (2006). Introduction. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 1-15. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_01

Moskowitz, D. A., Seal, D. W., Rintamaki, L., & Rieger, G. (2011). HIV in the Leather Community: Rates and Risk-Related Behaviors. *AIDS and Behavior*, 15(3), 557-564. <https://doi.org/10.1007/s10461-009-9636-9>

Mountbatten [Hell.cz] (2019, 11. listopadu). Mountbatten: Historie BDSM srazů v Čechách [Video]. Vimeo.com. <https://vimeo.com/372445083>

Newmahr, S. (2010). Rethinking Kink: Sadomasochism as Serious Leisure. *Qualitative Sociology*, 33(3), 313-331. <https://doi.org/10.1007/s11133-010-9158-9>

Operario, D., & Fiske, S. T. (2001). Stereotypes: Content, Structures, Processes, and Context. In *Blackwell Handbook of Social Psychology: Intergroup Processes* (pp. 22-44).

Pillai-Friedman, S., Pollitt, J. L., & Castaldo, A. (2015). Becoming kink-aware – a necessity for sexuality professionals. *Sexual and Relationship Therapy*, 30(2), 196 - 210. <https://doi.org/10.1080/14681994.2014.975681>

Pisklata: FAQ. (n. d.). BDSM Pisklata. Retrieved November 24, 2022, from <https://pisklata.cz/faq/>

Pitagora, D. (2017). No Pain, No Gain?: Therapeutic and Relational Benefits of Subspace in BDSM Contexts. *Journal of Positive Sexuality*, 3(3), 44-54. <https://journalofpositivesexuality.org/wp-content/uploads/2017/10/No-Pain-No-Gain-Therapeutic-and-Relational-Benefits-of-Subspace-in-BDSM-Pitagora.pdf>

Raboch, J., Hrdlička, M., Mohr, P., Pavlovský, P., & Ptáček, R. (Eds.). (2015). *DSM-5®: diagnostický a statistický manuál duševních poruch*. Hogrefe – Testcentrum.

Ratcliff - Elder, A., Pedersen, C. L., & Reichl, A. J. (2019). Whips & Chains Excite Me: BDSM and Social Acceptance in the Context of Normative Influences. *Kwantlen Psychology Student Journal*, (1), 1-31. <https://journals.kpu.ca/index.php/KPSJ/article/view/399/89>

- Réage, P. (2005). *Příběh O: Návrat do Roissy*. Host.
- Rejřřřová, L. (2014). *Sexuální hry se zaměřením na konsensuální sadomasochismus (BDSM)* [bakalářská práce]. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická.
- Rosten, M. G. (2019). Cultivating ethical negotiations or fetishising consent in BDSM?. In M. B. Heinskou, M. -L. Skilbrei, & K. Stefansen (Eds.), *Rape in the Nordic Countries* (pp. 33-48). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429467608-3>
- Rye, B. J., Serafini, T., & Bramberger, T. (2015). Erotophobic or erotophilic: What are young women's attitudes towards BDSM?. *Psychology & Sexuality*, 6(4), 340-356. <https://doi.org/10.1080/19419899.2015.1012108>
- Rytřř Drozenová, A. (2022). *Psychické aspekty shibari* [diplomová práce]. PVŠPS.
- Řezničková, Z. (2011). *Proces coming outu u žen se zaměřením na BDSM: analýza výpovědí návštěvnic BDSM klubu v Praze* [bakalářská práce]. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií.
- Řezničková, Z. (2018). *Vybrané charakteristiky osob, provozujících sadomasochistické aktivity* [diplomová práce]. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra psychologie.
- Sagarin, B. J., Cutler, B., Cutler, N., Lawler-Sagarin, K. A., & Matuszewich, L. (2009). Hormonal Changes and Couple Bonding in Consensual Sadomasochistic Activity. *Archives of Sexual Behavior*, 38(2), 186-200. <https://doi.org/10.1007/s10508-008-9374-5>
- Sagarin, B., Lee, E., & Klement, K. (2015). Sadomasochism without sex? Exploring the parallels between BDSM and extreme rituals. *Journal of Positive Sexuality*, 1(3), 50-55. <https://doi.org/10.51681/1.132>
- Sacher-Masoch, L. von. (2009). *Venuše v kořichu*. Volvox Globator.
- Serpe, R. T., & Stryker, S. (2011). The Symbolic Interactionist Perspective and Identity Theory. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of Identity Theory and Research* (pp. 225-248). Springer New York. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_10
- Seznam nejjasnějších hvězd*. (2022). Wikipedia: the free encyclopedia. Retrieved January 15, 2023, from

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_nejjasn%C4%9Bj%C5%A1%C3%ADch_hv%C4%9Bzd

Schachter, E. P. (2005). Erikson Meets the Postmodern: Can Classic Identity Theory Rise to the Challenge?. *Identity*, 5(2), 137-160. https://doi.org/10.1207/s1532706xid0502_4

Schuerwegen, A., de Zeeuw-Jans, I., Huys, W., Henckens, J., Goethals, K., & Morrens, M. (2020). A Survey Study Investigating Stigma towards BDSM in the General Population and Self- Stigmatization among BDSM Practitioners. *JSM Sexual Med*, 4(7). https://www.researchgate.net/publication/346097052_A_Survey_Study_Investigating_Stigma_towards_BDSM_in_the_General_Population_and_Self-_Stigmatization_among_BDSM_Practitioners

SM International. (2006). *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 263-280. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_13

Stiles, B. L., & Clark, R. E. (2011). BDSM: A Subcultural Analysis of Sacrifices and Delights. *Deviant Behavior*, 32(2), 158-189. <https://doi.org/10.1080/01639621003748605>

Stockwell, F. M. J., Hopkins, L. S., & Walker, D. J. (2017). Implicit and Explicit Attitudes Toward Mainstream and BDSM Sexual Practices and Their Relation to Interviewer Behavior: an Analogue Study. *The Psychological Record*, 67(4), 435-446. <https://doi.org/10.1007/s40732-017-0225-4>

Stryker, S., & Burke, P. J. (2000). The Past, Present, and Future of an Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4). <https://doi.org/10.2307/2695840>

Tabulka s celkovým pořadím jmen 2019. (2019). Český statistický úřad. Retrieved January 15, 2023, from https://www.czso.cz/documents/10180/127713060/tabulka_s_celkovym_poradim_2019.xlsx/43178ee7-0379-44e5-9997-850b5cf8476c?version=1.0

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. *Political Psychology*, 276-293.

Tajfel, H., Billig, M. G., Bundy, R. P., & Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behaviour. *European Journal of Social Psychology*, 1(2), 149-178. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420010202>

Taylor, G. W., & Ussher, J. M. (2001). Making Sense of S&M: A Discourse Analytic Account. *Sexualities*, 4(3), 293-314. <https://doi.org/10.1177/136346001004003002>

Turner, J. C. (2012). *Contemporary Sociological Theory*. SAGE Publications.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. (2022). *MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize. Aktualizované vydání k 1. 1. 2022*. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Retrieved from <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65.5>

von Kraft-Ebbing, R. (1886). *Psychopathia sexualis*.

Vrajová, P. (2017). "*Každému, co se mu líbí*" *Etnografie pražské BDSM subkultury* [bakalářská práce]. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Studium humanitní vzdělanosti - Společenskovední modul.

Výrost, J., Slaměník, I., & Sollárová, E. (Eds.). (2019). *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Grada.

Weiss, M. D. (2006a). Mainstreaming Kink. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 103-132. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_06

Weiss, M. D. (2006b). Working at Play: BDSM Sexuality in the San Francisco Bay Area. *Anthropologica*, 48(2). <https://doi.org/10.2307/25605313>

WHO. (2022). *ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics*. World Health Organisation. Retrieved from <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2f%2fid%2fentity%2f2055403635>

Williams, D. J., Thomas, J. N., Prior, E. E., & Christensen, M. C. (2014). From "SSC" and "RACK" to the "4Cs": Introducing a new Framework for Negotiating BDSM Participation. *Electronic Journal of Human Sexuality*, (7). <http://www.ejhs.org/volume17/BDSM.html>

Wiseman, J. (1996). *SM 101*.

Wright, S. (2006). Discrimination of SM-Identified Individuals. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 217-231. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_10

Wurgaft, L. D. (1995). Identity in World History: A Postmodern Perspective. *History and Theory*, 34(2). <https://doi.org/10.2307/2505435>

Yost, M. R. (2010). Development and Validation of the Attitudes about Sadomasochism Scale. *Journal of Sex Research*, 47(1), 79-91. <https://doi.org/10.1080/00224490902999286>

ZAJÍC party 22: 1.10.2022. (2022). Tabron.cz: BDSM blog, akce, informace... Retrieved November 24, 2022, from <http://www.tabron.cz/2022/07/01/zajic-party-22/>

Zambelli, L. (2017). Subcultures, Narratives and Identification: An Empirical Study of BDSM (Bondage, Domination and Submission, Discipline, Sadism and Masochism) Practices in Italy. *Sexuality & Culture*, 21(2), 471-492. <https://doi.org/10.1007/s12119-016-9400-z>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Osnova interview s nonBDSM respondentem
2. Osnova interview s BDSM respondentem
3. Ukázka přepisu rozhovoru
4. Náhled webových stránek použitých pro sběr dat
5. Schéma témat výsledků práce
6. Abstrakt v českém jazyce
7. Abstrakt v anglickém jazyce

Příloha 1 – Osnova interview s nonBDSM respondentem

I. Demografie

- pohlaví, věk, sexuální orientace

II. Stereotypy

- Už jste někdy slyšel o BDSM či pojem sadomasochismus? → scénáře pro odpověď „ano“ a „ne“
 - „ano“: přejít dále
 - „ne“: bondáž/disciplína, dominance/submisivita, sadismus/masochismus
- Co myslíte, že ta zkratka znamená/označuje?
- Co si myslíte, že dělají lidé, kteří se hlásí k BDSM?
 - Kde to probíhá? Jak?
- Liší se lidé, kteří provozují BDSM od těch, kteří ho neprovozují?
- Na chvíli se prosím zamyslete a zkuste si představit člověka, který provozuje BDSM. Jak vypadá? Co dělá?
- Znáte někoho, kdo BDSM provozuje?
 - Jak ovlivnil vaše vnímání BDSM?
- Zažil jste někdy něco, co byste považoval za BDSM? Jaká aktivita to byla? Jak to na vás působilo/co to ve vás vyvolalo za pocity?
- Viděl jste někdy někoho, jak provozuje aktivitu, která by mohla být BDSM? Jaká aktivita to byla? Jak to na vás působilo/co to ve vás vyvolalo za pocity?
 - Viděl jste někdy aktivitu, která by mohla být považována za BDSM? Jaká aktivita to byla? Jak to na vás působilo/co to ve vás vyvolalo za pocity?
- Myslíte si, že lidé, co provozují BDSM, mají nějaké představy o tom, jak žijí lidé, kteří ho neprovozují? Jaké by to mohly být?
 - Jaké představy mají o lidech, kteří BDSM provozují, lidé, kteří jej neprovozují?
- Myslíte si, že lidé, co neprovozují BDSM, mají nějaké představy o tom, jak žijí lidé, co BDSM provozují?

Příloha 2 – Osnova interview s BDSM respondentem

I. Demografie

- jak si necháváte v komunitě říkat?
- pohlaví, věk, sexuální orientace, role v BDSM (spadá do Top? Bottom?)
- s jakým pohlavím akční
- jaké aktivity v rámci BDSM provozuje jaké nejraději a nejčastěji?
- jaké obecně?

II. Stereotypy

- Jak podle vás veřejnost smýšlí o BDSM lidech?
 - Setkal jste se s nějakou představou, kterou by vanilková veřejnost měla o BDSM?
- Máte nějakou zkušenost s tím, že by představy o BDSM ovlivňovaly váš kontakt s vanilkou? Jakou?
 - Stalo se vám, že byste jednal s někým, kdo by o vaši preferenci BDSM nevěděl, pak se o ní dozvěděl a změnilo se jeho chování?
- *Stereotypní obraz:*
 - Jak si vanilka představuje průměrného vyznavače BDSM?
 - Jak si představujete průměrného vyznavače BDSM?
- Mají některé skupiny praktikující BDSM zažité představy o jiných skupinách praktikujících BDSM? Jaké to jsou?
- Jaké představy o vanilkách mají lidi z BDSM komunity?
 - Jaké představy máte o vanilkách?

III. Komunita

- Kolik let jste součástí komunity? Liší se to od doby, co provozujete BDSM?
- Jak jste se stal součástí BDSM komunity? Jak se stalo, že jste se stal/a součástí BDSM komunity?
- Jak se zapojujete do chodu BDSM komunity?
- Jak často se účastníte akcí komunity? Jaké akce to zpravidla bývají?
- Pokud se bavíme o BDSM komunitě tady v Čechách, dá se rozdělit do nějakých podkomunit? Které to jsou? Kterých se cítíte být součástí?
- Nakolik je pro vás osobně a pro váš život důležité to, že praktikujete BDSM bez závislosti na komunitě?
- Jak ovlivňuje to, že jste součástí BDSM komunity, vaše vnímání důležitosti BDSM v životě? Má to nějaký vliv?
 - Jak komunita ovlivnila váš přístup k BDSM?
 - Máte pocit, že jste jiný, když jednáte s lidmi praktikujícími BDSM nebo s vanilkami?
 - Připadá vám jiné jednat s lidmi v rámci komunity vs. jednat a vanilkami?
- Myslíte si, že postoj společnosti ovlivňuje to, jak vy vnímáte svoji BDSM identitu, jestli se to tak dá říct?

Příloha 3 – Ukázka přepisu rozhovoru

Poznámka – tučně jsou uváděny otázky výzkumnice spolu s časovou stopou pro lepší orientaci. Černě jsou uváděny otázky kopírující osnovu, tmavě modře otázky doplňující.

Když jsi teď popsala, že je tam hodně možností, jak to může vypadat, jak je to tady v Čechách? 6:55

Tak tady v Čechách je, že třeba u té starší generace, jak jsem zmínila předtím, tak jsem se teď setkala s názorem, že domina = děvka, prostitutka prostě, a že je to především nějaký druh sexuálně prodejné služby, což jak víme v praxi úplně nefunguje *smích*.

Potom jsem se samozřejmě setkala s názorem, že ti, kdo to dělají, jsou prostě devianti.

Ty říkáš, že to v praxi nefunguje, domina jako děvka. Jak to myslíš? 7:34

Takhle...určitě to tak fungovat může, protože jedna věc je, jak ta společnost vnímá BDSM, je hodně rozlišný, tak je rozlišný, jak to BDSM je v realitě rozlišný. Protože si myslím, že existují klasické děvky, který si říkají dominy, přitom prostě ani neví, co BDSM pořádně je a necítí to tak a dělají to prostě za účelem nějakého druhu obživy, třeba jako vedlejší činnost při prostituci, když to klient chce, tak zároveň já z vlastní zkušenosti jsem zažila profi femdom a vím, že prostě existuje tohle jako služba, která se řídí konsenzualitou a zásadama BDSM a ta služba je na bázi nějaké vzdělanosti a nějaké funkcionality a nemyslím si, že je to nutně špatně, protože pokud to tak někdo dělá, a i když za to dostává peníze a vlastně ho to baví a má z toho nějaký prožitek, tak proč ne. Lidi, který mají rádi automotive průmysl a rádi řídí auta, tak se taky živí jako profesionální řidiči a nemyslím si, že je nutný ty lidi za to nějak shejmit, nebo nějak nenávidět, pokud právě neporušují nějaký základní lidský práva nebo neohrožují nikoho jiného zdravotně nebo psychicky a dělají to svědomitě prostě.

Ty už jsi nakousla nějaký stereotypy, který společnost má. 9:18

No, tak nejčastější asi je, že je to druh deviantní činnosti, že to dělá někdo, kdo není mentálně v pořádku, že je to něco, co by mělo být léčeno, co není normální a že je to nezdravý a vlastně ty lidi vůbec nemají ponětí *smích*, že to může být zdraví a psychice naopak prospěšný. Ale jsou i lidi, který ačkoliv v tom nejsou zainvolvaný a já je znám třeba osobně, tak jsem měla i pozitivní reakce, že to berou jako část života a část normality, a když se s těma lidma baví člověk trochu víc do hloubky o těch praktikách, tak vlastně zjistí, že i někdo, kdo se považuje za vanilku, tedy BDSM neaktivní nezajímající se o tuto skupinu,

užívající si, já nevím, misonáře, tak zjistí, že třeba občas zkusil tu holku svázat při sexu, že ji občas propleskne po zadku, že to asi není až tak divný, že jenom jde o druh intenzity, která je jiná a většina lidí, co se orientujou jako BDSM aktivní, že i oni dělají jenom lehkou bondáž, lehký spank a vlastně to není nic až tak odlišujícího od člověka, co se neidentifikuje jako člen BDSM komunity.

Jo, že ta hranice není nějak úplně pevná. 11:00

Není

Setkala ses s nějakou představou, kterou by vanilková veřejnost měla o BDSM? 11:10

Hm...no, myslím si, že hodně často si ty lidi myslí, že je to jako v popkultuře, jako když se podíváme na slavné Padesát odstínů šedi a podobné výplody moderní doby, tak ty lidi, jelikož neznají nic jiného než tenhle obraz, tak je to podobný jako když lidi vidí modelky, herečky, prostě krásný ženský a nemají třeba představu o tom, jak vypadá ženský tělo v nějakém druhu reality, tak bych řekla, že to může mít podobnou funkci tady.

Hodně často se setkávám s představou, že ty lidi si myslí, že domina = latex, bič, a nějaký takovejhle druh stereotypů, rozkazy a stoprocentní poslušnost, a třeba už nevidí tu realitu, že pro někoho to může být o romantice, o něžnosti, než o krutosti...prostě bolest, to je taky něco jiného, že spousta lidí vlastně neví, že BDSM obsahuje hrozný množství lidí, a že to, že někdo dělá třeba jenom bondáž, neznamená, že není BDSM. I třeba že vázání jako takový absolutně nesouvisí se sexualitou, ale je to pro něj něco jako meditace, druh prostě čistě mentálního prožitku, ale myslím si, že pro většinu lidí BDSM = sex, sexualita.

Takže těch možností je víc?

Určitě, je to hrozný spektrum a každý to má jinak, každý je natolik originální bytost, že se cítí jinak, identifikuje jinak, a těch množství v týhle komunitě, který se identifikují hrozně specificky od toho, co absolutně neodpovídá nějaký popkultuře, nebo nějakému stereotypu, tak je strašně moc a asi by to bylo na *smích* deset let jenom zjistit tyhlety skupiny.

Příloha 4 – Náhled webových stránek použitých pro sběr dat

Výzkumné aktivity

V rámci studia psychologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci píšou závěrečnou práci na téma Stereotypy a identifikace lidí praktikujících BDSM.

Má práce si dává za cíl zjistit, jaké stereotypy panují o lidech, kteří BDSM praktikují, a jakou roli hraje BDSM subkultura v identitě BDSM+ lidí. Tyto informace zjišťují formou rozhovorů, které probíhají prezenčně v Plzni, Praze a Olomouci, případně online. Jeden rozhovor trvá přibližně hodinu.

Poznatky z mé práce budou sloužit jako materiál, který může více přiblížit životní zkušenost lidí praktikujících BDSM například odborníkům na duševní zdraví. Předpokládám, že lepší poznání zkušeností této skupiny povede ke zkvalitnění péče.

Chci být respondentem

Chcete se podílet na rozvoji vědeckého poznání, díky kterému můžeme lépe připravovat odborníky na duševní zdraví? Skvělé! Stačí splnit několik podmínek:

- být starší 18 let;
- být ochoten mi věnovat přibližně hodinu času na rozhovor, jehož zvukovou stopu si zaznamenám na diktafon a smažu po převedení dat do textové podoby;
- být schopen se se mnou sejít v jednom z výše uvedených měst či online.

Rozhovory a výsledky budou prezentovány v anonymizované podobě, aby nebylo možné dle ní identifikovat respondenta. Zvukový záznam našeho rozhovoru bude smazán po jeho převedení do textové podoby. Stáhnout souhlas s účastí na tomto výzkumu je možné kdykoli až do termínu odevzdání závěrečné práce. S účastí se nepojí žádná finanční ani jiná odměna.

K účasti mě stačí kontaktovat na emailu radka.vyborna01@upol.cz, kde si domluvíme podrobnosti rozhovoru.

 Chci se zúčastnit

Kdo je autorem práce?

Jmenuji se Radka Výborná a studuji poslední ročník bakalářského studia psychologie na FF UPOL. S výzkumným tématem mám osobní zkušenost, v BDSM subkultuře se pohybuji od roku 2016.

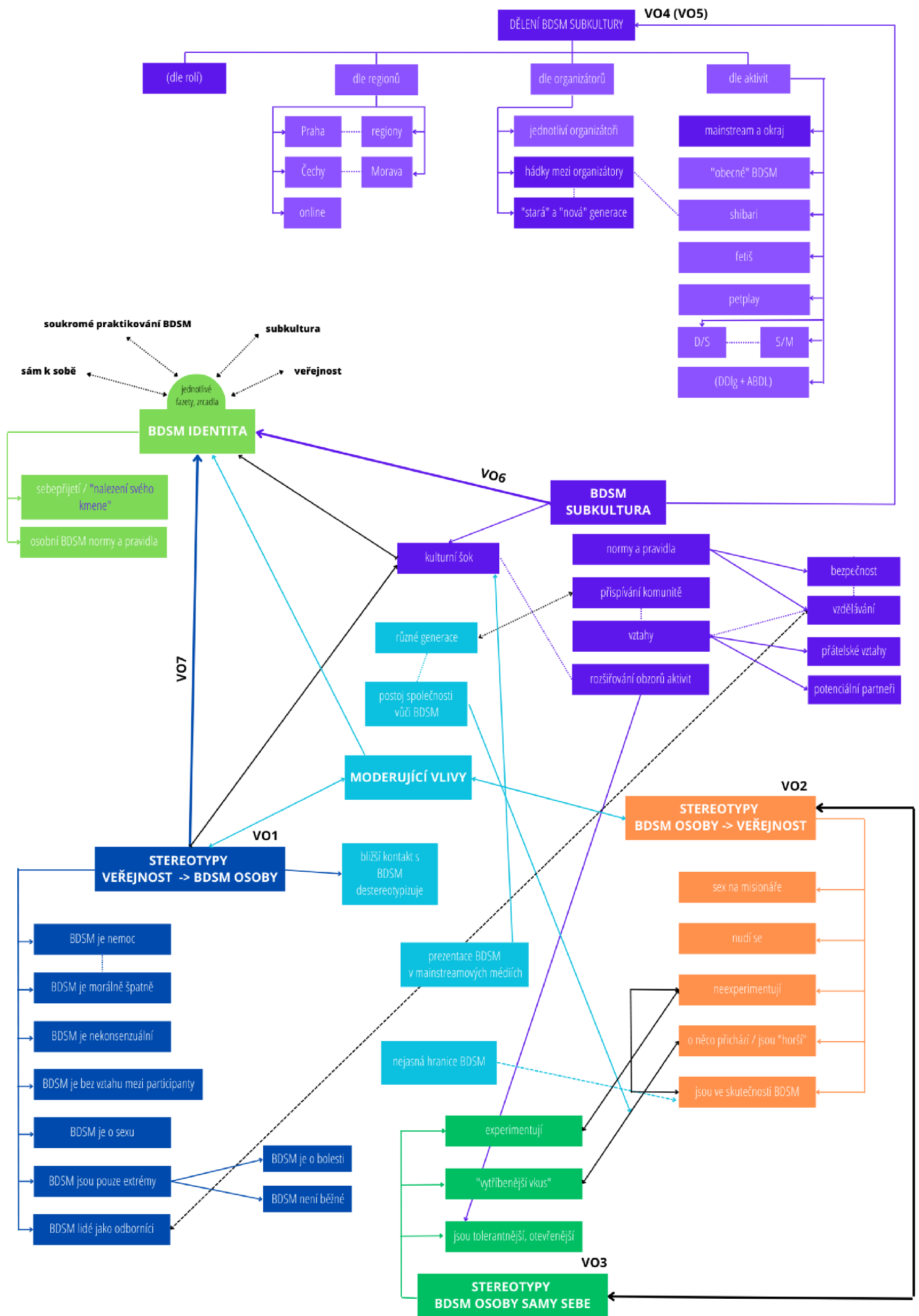
Výsledná práce

Máte zájem si přečíst závěrečnou práci? Vypiňte formulář níže, a já vám ji zašlu na mail, až bude hotová.

 Chci výslednou práci na mail

Příloha 5 – Schéma témat tematické analýzy

Poznámka – jednotlivá témata jsou sdružená do logických celků. Propojení témat vysvětlujeme v kapitole 7.2 Výsledky. Ve schématu jsou také pro lepší orientaci uvedena čísla jednotlivých výzkumných otázek (v podobě VO + číslo otázky). Ve schématu je zahrnuté dělení české BDSM subkultury, které je znázorněné světlejší fialovou. Co se týče respondentů, podařilo se nám získat zástupce všech uvedených komunit s výjimkou komunita DDlg + ABDL, kterou uvádíme v závorce.

Příloha 6 – Abstrakt v českém jazyce

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Stereotypy a identifikace v kontextu BDSM

Autor práce: Radka Výborná

Vedoucí práce: PhDr. Martin Dolejš, PhD.

Počet stránek a znaků: 108 stran, 174471 znaků

Počet příloh: 7

Počet titulů použité literatury: 104

Abstrakt:

Cílem této práce je popsat stereotypy české společnosti spojené s BDSM a stereotypy osob praktikujících BDSM a zároveň popsat vliv těchto stereotypů a české BDSM subkultury na identifikaci osob praktikujících BDSM. Data ve formě 11 polostrukturovaných interview a zhruba 300 komentářů sdružených do diskuzních vláken zpracováváme metodou tematické analýzy v konstruktivistickém teoretickém rámci. Studie zahrnuje respondenty, kteří BDSM praktikují jako členové subkultury i mimo ni a osoby, které BDSM nepraktikují. Výsledky práce popisují stereotypy veřejnosti spojené s BDSM, autostereotypy osob praktikujících BDSM, a v protikladu i jejich stereotypní představy o běžné společnosti. Je popsáno dělení české BDSM subkultury a stereotypní představy osob praktikujících BDSM s ním spojené. V souvislosti s procesem identifikace osob praktikujících BDSM je popsán vliv subkultury skrze subkulturní normy, hodnoty a příležitosti k socializaci a rozšiřování obzorů. Spolu se stereotypními představami ovlivňují proces sebepřijetí. Střet subkultury a stereotypních představ veřejnosti ovlivňuje proces identifikace osob praktikujících BDSM.

Klíčová slova: BDSM, identifikace, identita, stereotyp, subkultura

Příloha 7 – Abstrakt v anglickém jazyce

ABSTRACT OF THESIS

Title: Stereotypes and identification in the context of BDSM

Author: Radka Výborná

Supervisor: PhDr. Martin Dolejš, PhD.

Number of pages and characters: 108 pages, 174471 characters

Number of appendices: 7

Number of references: 104

Abstract:

The aim of this study is to describe the stereotypical image of BDSM in Czech society and the stereotypical images that people who practice BDSM have as well as to describe the influence of stereotypes and the Czech BDSM subculture on the identification process of individuals practising BDSM. There are 11 semi-structured interviews and about 300 posts in discussion threads analyzed using thematic analysis in a constructionist theoretical framework. The study includes both individuals who practice BDSM within and outside the BDSM subculture, as well as individuals that do not practice BDSM. Findings describe societal stereotypes associated with BDSM, auto-stereotypes of individuals who practice BDSM and their stereotypical image of people in mainstream society. It describes how BDSM subculture is subdivided and which stereotypes are connected to this division. BDSM subculture influences the identification of individuals practising BDSM through subcultural norms, values, opportunities for socialization and broadening of horizons. The conflict between BDSM subculture and society's stereotypical image of BDSM affects the process of identification. Both also affect the process of self-acceptance.

Klíčová slova: BDSM, identification, identity, stereotype, subculture